

DIPLOMADOLGOZAT

NEMES Botond Albert
Vidékfejlesztési agrármérnök

Csíkszereda
2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

**Szent István Campus, Csíkszeredai Képzési Hely
Vidékfejlesztési agrármérnök Szak**

**FARKASLAKA NAGYKÖZSÉG FEJLESZTÉSI LEHE-
TŐSÉGEI: TURIZMUS, VALLÁS, NEMZET**

Belső konzulens:

Urbánné Malomsoki Mónika

tanszéki munkatárs

Készítette:

NEMES Botond Albert

Neptun kód: FSH9EV

Tagozat: levelező

Intézet/Tanszék:

**Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság In-
tétet, Vidék- és Területfejlesztés Tanszék**

Csíkszereda

2023

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	5
1. BEVEZETÉS.....	6
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	8
2.1. A TURIZMUSRÓL ÁLTALÁBAN.....	8
2.2. A TURIZMUS (EGY) CSOPORTOSÍTÁSA.....	10
2.3. A TURIZMUS RENDSZERELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSE.....	16
2.4. KULTÚRA	18
2.5. A VALLÁSI TURIZMUS, MIND A TURISZTIKAI SZÉKTOR EGYIK DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ ELEMÉ.....	23
3. SAJÁT VIZSGÁLAT	27
3.1. KUTATÁSI CÉLOK ÉS HIPOTÉZISEK.....	27
3.2. A VIZSGÁLAT KÖRÜLMÉNYEI ÉS HELYSZÍNE	29
3.3. KUTATÁS MÓDSZEREK ÉS A MINTA BEMUTATÁSA	39
3.4. EREDMÉNYEK.....	48
4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	83
4.1. KÖVETKEZTETÉSEK.....	83
4.2. JAVASLATOK	89
5. ÖSSZEFOGLALÁS.....	92
IRODALOMJEGYZÉK.....	95
MELLÉKLETEK	102
FÜGGELÉKEK.....	126

*“Hogy miről nevezik ezt Farkaslakának
Tudni meg köszönjük a nagyapáinknak;
Itt a határunkon volt egy Péterfalva,
És annak létezett tizenhat lakosa;
Azok közül egynek volt itt ben egy malma
Hova a többi mind örölni bójárna,
Azok közül egyik örölni bójönne
's az egy kantzájával szerentsétlen leve,
Mivel a farkasok falásig meg évék
Míg a gabonáját ottan meg örölek;
Vissza menve buson, panaszlá többinek
Okoskodtak, hogy már azzal mit tegyenek
Feltalálták azt hogy jöjjenek bé lakni
És a malom mellől az erdőt kiirtani
Úgy is tettek ők mind irtván építettek,
Rendre egymás után oda helyezkedtek,
A sok farkasokat lakokból elüzték
És Farkaslakának a helyet nevezték”*

Csáki Á. – Pál-Antal S., 2013, 93. o.

(Bonda János, 1864, *Farkaslaka közönség leírása*)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Dolgozatom elkészítésében nyújtott biztató, támogató, figyelemfelhívó, önzetlen munkájáért, elsősorban Urbánné Malomsoki Mónika konzulensemnek tartozom hálával és köszönettel. Köszönöm a türelmet, a biztatást, a tanácsokat, valamint a sok-sok ráfordított munkaórát. Az Ő fáradtságos munkája nélkül e dolgozat nem születhetett volna meg, a mai formában.

Ugyanakkor elismeréssel és köszönettel adózom a vizsgált település, Farkaslaka község, polgármesterének, Kovács Lehelnek, valamint a helyi Turisztikai Információs Iroda vezetőjének, Jakab Katalinnak, akik keszeggel és lelkiismeretességgel álltak rendelkezésemre, úgy a felvett interjúk alkalmával, mind azt követően felmerülő kérdések megválaszolásában.

A helyi egyházi méltóságok pozitív és támogató hozzáállása szintén köszönetet és hálát érdemel. Köszönöm a rendelkezésre állást és az ismeretátadást, Ft. Benedek Sándor székelyszentléleki, Ft. Daniel Ernő-András nyikómalomfalvi és Ft. Oláh Dénes farkaslaki plébánosoknak.

Dolgozatom elkészítésében hatalmas segítséget nyújtottak a helyi turisztikai szektor prominens képviselői: Elekes Erika, Kovács István, Márton Mária, Sinka Arnold, valamint Sztojka Ernő, akinek ez úton mondok köszönetet, úgy a rendelkezésre állásért, mind a megosztott hasznos és mélyreható információkért.

Végül, de nem utolsó sorban, köszönöm családomnak a türelmet, a megértést, az ő támogató hozzáállásuk nélkül e dolgozat nem állhatna a bírálók előtt.

1. BEVEZETÉS

Dolgozatom tematikájának egy olyan udvarhelyszéki nagyközség elemzését választottam, melynek mindennapjaiban szervesen részt vállalom, az által, hogy a település egyik legnagyobb és legjelentősebb vállalkozásának munkatársa vagyok. Annak ellenére, hogy nem vagyok a település állandó lakója, mégis úgy érzem, hogy tartozom ennek a nagyszerű közösségnek annyival, hogy dolgozatom keretében, alapos elméleti megalapozás és az igényes kutatómunka után megpróbálok egy olyan utat kijelölni, melynek bejárása pozitív hatással lesz (lehet) a település mindennapjaira.

Dolgozatom keretében szándékomban áll elemezni a Farkaslaka jelenlegi gazdasági helyzetét, különös tekintettel a turizmus témakörére. Elemzésem célja, behatóan és alaposan elemezni a település, napjainkban is meglehetősen fejlett turizmusát, beazonosítani olyan turisztikai ágazatokat, amelyekben a nagyközség turizmusa hiányosságokat mutat, definiálni olyan területeket, ahol további céltudatos fejlesztések sorozatával jelentős fejlődést lehet elérni, különös tekintettel a **vallási**-, valamint a „**nemzetiségi**” turizmusa.

A nemzetiségi turizmus, mint olyan, igencsak jelentősen jelen van az erdélyi turizmus mindennapjaiban, mely jelentősen támaszkodik az anyaországi és más kárpát medencei magyarok lakta vidékek turistaforgalmára. Úgy gondolom, hogy e nemzeti vonalat még jobban erősítve, még erőteljesebben hangsúlyozva, a település képes lesz turizmusát fejleszteni, ez által magasabb gazdasági potenciált képviselni a térség gazdaságában, valamint emelkedettebb életszínvonalat biztosítani lakói számára.

A vallási turizmus szemszögének vizsgálata különösen fontos a számomra, tekintettel arra, hogy jelenlegi munkahelyem néhai tulajdonosa, egy olyan vallás-turisztikai látványosság alapköveit helyezte le a település határában, a Gordon hegy tetején, mely a viszontagságos kivitelezés, felavatás és végső elfogadás után, napjainkban igencsak fontos turisztikai látványossággá nőtte ki magát. E turisztikai látványosság, a székelyszentléleki Jézus Szíve kilátó, mely a sok viszontagság ellenére napjainkban egy elfogadott és frekvenciált turisztikai attrakcióvá nőtte ki magát, melynek fejlesztése napjainkban is folyamatban van. E beruházások egyik legjelentősebb finanszírozója a helyi önkormányzat mellett, jelenlegi szervezetem, melynek tulajdonosai a kilátó felállítását és felavatását követően sem hagytak fel a fejlesztési munkálatokkal, melynek keretében, 2018 folyamán kiépítésre és felszentelésre került egy keresztút, amely a Gordon hegy aljától, tizenhárom stáción keresztül vezet a fel a hegy tetejére, a kilátó lábáig. E fejlesztési stratégia egyik hangsúlyos eleme, egy a jövőben megépülő Makovecz kápolna, ami a keresztút kiinduló pontjánál fogja fogadni a látogatóközönséget.

A kápolna tervét, egy skicc formájában, a méltán híres és megbecsült Makovecz Imre építész egyik utolsó munkájaként adományozta a néhai Magyar Árpádnak, a fejlesztési stratégia megálmodójának.

Dolgozatomban az általános aspektusokon kívül, kiemelt figyelmet kívánok fordítani a fentebb bemutatott két turisztikai ágazatra.

A téma feldolgozása két részre bontható, melynek segítségével igyekszem majd a lehető legkörültekintőbben körbejárni a választott témát és olyan szakmai munkát letenni az asztalra, melynek célja messze túl mutat a mesteri fokozat megszerzésének önös érdekén. Kitzűzött céloom egy olyan tudományos munka megvalósítása, melynek jól beazonosítható hozadéka van a közösség, a település számára, mely közösségi hasznot teremt, elemmez, következtet és útmutatást, javaslatot fogalmaz meg.

Dolgozatom első felét a tudásszerzésnek, az elméleti megalapozásnak kívánom szentelni, melynek során igyekszem tanulmányozni úgy a nemzetközi, mint hazai szakirodalmat, annak érdekében, hogy tudásbázisom a lehető legmegalapozottabb és dolgozatom szempontjából a legrelevánsabb legyen, ami stabil alapot képez majd a dolgozat második felében bemutatásra kerülő empirikus kutatás számára. A megszerzett ismereteket, strukturált formában, az olvasó számára könnyen áttekinthető módon szándékozom bemutatni. Dolgozatom második fele a megszerzett elméleti tudás gyakorlati hasznosítását hívatott képviseli, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy olyan megalapozott és kutatási eredményekkel alátámasztott ajánlásokat fogalmazzon meg, melyek képesek előmozdítani Farkaslaka turisztikai szektorának fejlődését.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A TURIZMUSRÓL ÁLTALÁBAN

Annak érdekében, hogy átfogó és hiteles képet kapjunk arról, hogy mit is tekint a ma szakirodalma turizmusnak, szükséges megvizsgálnunk a **történelmi**, a turizmus lényegét megragadni igyekvő, különféle definíciókat.

Jancsik (2007) megjegyzi, hogy a turizmusról nem beszélhetünk elvonatkoztatva, nem lehet egy **független** gazdasági ágazatként kezelni, hanem sokkal inkább **komplex** társadalmi-gazdasági jelenségként fogható fel, következésképpen egy tömör, átfogó definícióval leírni nagy kihívás.

A turizmussal kapcsolatos első elemzések a XX. század húszas éveinek második felében születnek, jellemzően a berlini iskola képviselőitől. Glücksmann, az iskola egyik jeles képviselője a turizmus lényegi mivoltát a következő definícióban látja megtestesülni:

„Személyek utazása egy olyan helyre, ahol nem rendelkeznek **állandó** lakással.” (Lengyel, 2004 nyomán, 72. old.)

E korai definíció még nem tartamaz, úgynevezett motivációs elemeket, nem fogalmazza meg a helyváltoztatás okát, így tehát, minden olyan személy, aki lakhelyét elhagyja turistának (is) minősülhet, annak ellenére, hogy adott esetben helyváltoztatásának oka távol áll(hat) a turizmus témakörétől.

Schwink, eme definíciót tovább gondolva alkotja meg saját, már **motivációs elemeket** és **idődimenziót** is felsorakoztató meghatározását. Véleménye szerint az a személy tekinthető turistának, és ez által a turisztikai szektor alanyának, aki állandó lakhelyét „**ideiglenes**” jelleggel hagyja el valamely „testi, lelki vagy szakmai” okból. A megfogalmazás egyik fontos eleme, hogy bár nem emeli ki külön, mégis utalás formájában már tartalmazza a **szakmai** jelzőt, mint motivációs faktort.

A turizmus **nemzetközi jellegét** először Norwal hangsúlyozza, 1936-ban, amikor is bevezeti az „**idegen országba látogat**” szóösszetételt, ami mai felfogásunk szerint sürgősen és nagymértékben **zsugorítja** a turista halmaz méretét, az által, hogy a **saját országa**, nem lakóhelye szerinti településén, látogatást tevő utazót **nem tekinti** turisztikai szempontból értelmezhető alanyának. Ugyanakkor bevezet egy új dimenziót, az **anyagforrás származási helye** dimenziót, amikor is definíciójában „máshol megkeresett jövedelmet” nevezi meg a desztináción jelentkező igények kielégítésének anyagi forrásaként.

Huziker és Krapf, 1942-ben fogalmazza meg az egyik, máig legelfogadottabb maghatározást:

„A turizmus személyek **lakhelyükön kívüli** utazásból és tartózkodásból eredő kapcsolatok és jelenségek összessége, amelyben az utazást és a tartózkodást nem letelepedési szándék, illetve jövedelmező tevékenység motiválja.” (Lengyel, 2004 nyomán, 73. old.).

A szerzőpáros a „tartózkodásból eredő kapcsolatok és jelenségek összessége” szóösszetétel bevezetésével egy olyan fogalmat vezet be, ami rávilágít arra, hogy a turista indíttatása sok esetben nem merül ki **fizikai jellegű** tevékenységekben, hanem annak vannak **lelki, szellemi** motívumai is.

Az ENSZ, 1963-as római konferenciája vezet be két újszerű fogalmat a turizmus témakörébe, ami az ott-tartózkodás idődimenzióját hivatott hangsúlyozni és lehetőséget teremt a pontosabb statisztikai összehasonlíthatóságra. E két fogalom a **turista** és a **kiránduló**, akiket egyértelműen a tartózkodás idődimenziója határol el egymástól. A turista olyan látogató, aki a desztináció vendégszeretétét legalább 24 órán át élvezzi, vagyis a desztináción tölti az éjszakát is, ez által a napjainkban igen gyakran használt **vendégéjszaka** mutatószám legalább egységnyi elemét generálva. Kirándulóként definiálja a konferencia azt a látogatót, aki a desztináción **kevesebb mint 24 órát** tartózkodik. Fontos megjegyezni, hogy egy látogató, földrajzi dimenzió tekintetében, egyik településen tekinthető turistának, míg egy közeli csupán meglátogatott település esetében mindössze kirándulónak minősül.

A múlt század 80-as éveinek második fele hozza el a turisztika újszerű, napjainkban is használt és elfogadott definícióit, melyeket először Manilai Nyilatkozat (1980), majd dr. Lengyel Márton (1986) és végül pedig a Hágai Nyilatkozat fogalmaz meg (1989).

Szerrény nemzetünk tekintetében, igen jelentős büszkeséget képvisel, bár a tudomány háttérrel és nem ismer nemzetet, hogy napjaink turizmus definícióinak atyja Lengyel Márton professzor, kinek 1986-os definícióját teljes terjedelmében átvette a WTO, majd pedig a Hágai Nyilatkozat is tömörített formában.

Lengyel szemléletmódja szerint a „Turizmus alatt egyrészt az ember állandó életvitelén és munkarendjén (lakásán és munkahelyén) kívüli **valamennyi** helyváltoztatását és tevékenységét értjük, bármi legyen azok konkrét indítéka, időtartama és célterülete. A turizmus másrészt az ezzel kapcsolatos igények kielégítésére létrehozott **anyagi-technikai és szervezeti feltételek**, valamint **szolgáltatások** együttese.” (Lengyel, 2004, 79. old.; Fekete, 2006, 19. old.).

A definíció, valamelyest visszatér a gyökerekhez, mellőzi az olyan elemeket, mint idő-, hely-, ország-, motiváció-, anyagi-forrás-eredete dimenzió, melyek jelentősen szűkítik a turizmus és a turista fogalmát és igyekszik egy olyan egységes és széleskörű meghatározást tární a szakterület képviselői elé, ami lehetőséget ad a turizmus és a turista fogalmának a lehető legtágabb, de mégis jól elhatárolt beazonosítására. A szerző a turizmus két formáját azonosítja és nevesíti, a **hivatásturizmust**, valamint a **szabadidő turizmust**. A két forma a turisztikai tevékenység indíttatásában mutat jelentős eltérést. Míg a hivatásturizmus valamilyen külső, jellemzően munkahelyhez köthető, külső befolyás hatására jön létre (sok esetben **kötelezettség**, nem szabadon választott), addig a szabadidő turizmus teljes mértékben mentes a közvetlen külső behatástól, annak indíttatása az egyén értékrendjéből, belső motivációjából fakadó, **szabadon választott** aktivitás.

A meghatározások sorát, végül, de nem utolsó sorban a Hágai Nyilatkozat (1989) definíciójával kívánom zárni, melynek értelmében:

„A turizmus magában foglalja a személyek lakó- és munkahelyen kívüli minden szabad helyváltoztatását, valamint az azokból eredő szükségletek kielégítésére létrehozott szolgáltatásokat.” (Lengyel, 2004, 79. o.; Fekete, 2006, 15. o.).

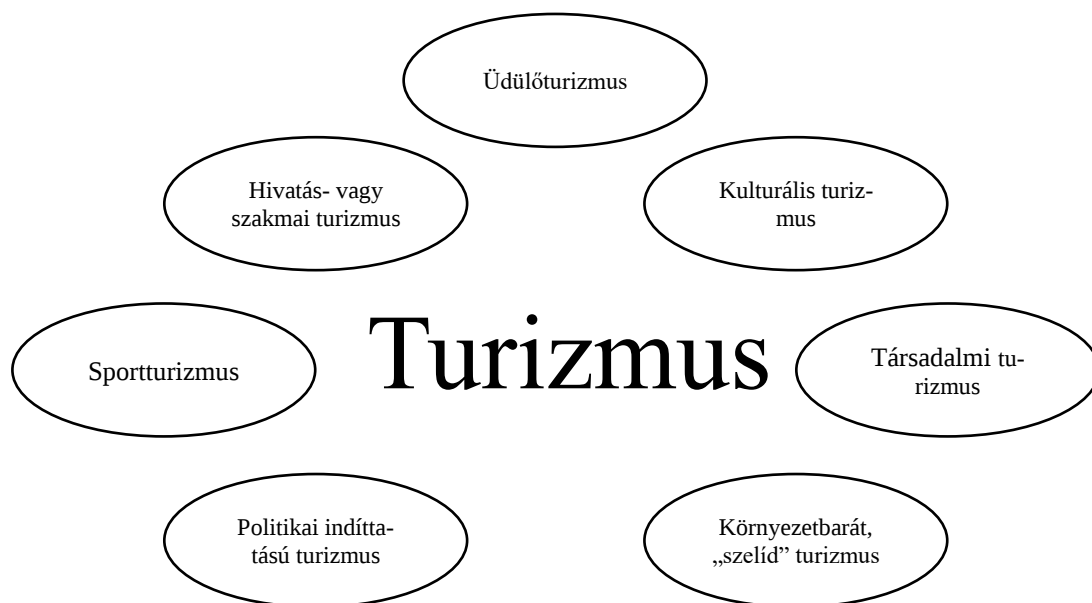
A modell legjelentősebb újítása, hogy minden lakó- és munkatevékenységen kívüli aktivitást, beleértve a lakótelepülést is, turisztikai aktusnak ismer el.

Tekintettel a célterület méretére és az egyre gyorsuló, digitalizálódó és táguló világunkra, jómagam meg van győződve arról, hogy a (közel)jövőben jó eséllyel meg fognak jelenni további, a turizmus és a turista témakörét leíró definíciók, melyek akár már az Augmented Reality (AR), napjainkban még meglehetően elvont terét is, bevon(hat)ják a turizmus témakörébe (**AR Tourism**).

2.2. A TURIZMUS (EGY) CSOPORTOSÍTÁSA

A turizmus, tekintettel szerteágazó mivoltára, igen sokféle kritériumrendszer alapján csoportosítható. Dolgozatom tematikájával összhangban, a következőkben egy olyan csoportosítás elemeit kívánom prezentálni, melynek egyik fő strukturálási szempontja a turista **belső indíttatása**, ami a külső környezet elemeivel egészül ki. A csoportosítást Bernecker dolgozta ki a XX. század hatvanas éveiben és a turizmust hét jólmeghatározott csoportba sorolja (Forrás: Fekete, 2006; Lasztovicza, 2016; Nagy, 2007; Păduraru, T. et al, 2017), melynek szemléltetése az 1. ábra rendeltetése.

1. ábra: A turizmus csoportosítása

Forrás: Fekete, 2006; Lasztovicza, 2016; Nagy, 2007; Păduraru, T. et All, 2017 – Saját szerkesztés

A csoportosítás első eleme, a turisztikai szektor legpuritánabb, legáltalánosabb és legerősebb csoportja az **üdülőturizmus** melynek belső indíttatása, a turista szemszögéből a pihenés, fizikai és pszichikai rekreáció, elszakadás a mindennapok világától, ideértve a **gyógyturizmust** is. A csoportosítás második eleme a **kulturális turizmus**, melynek belső indíttatása a felfedezés, ismertszerzés, saját vagy akár más kultúrák értékeinek felfedezése, megismerése, megélése. E csoport egyik alcsoportja a **vallási indíttatású** vagy **szakrális turizmus**. E csoport képviselői, utazásaik során egy magasabb szintű **lelkiséget** keresnek és élnek meg, olyan élményekre törekszenek, melyek szorosan kapcsolódnak valamely vallás szakrális helyeihez, a valláshoz magához, vagy akár a Teremtőhöz. Nemzetünk szűkebb kulturális környezetében, a kárpát medencében, jellemzően a Római Katolikus, illetve a Görög-katolikus vallás e turisztikai forma jellemző alanszolgáltatója, **zarándoklataival**, **búcsújárásaival**, szent helyeivel. Ugyanakkor bolygunk számos vallásában felfedezhető eme gyakorlat, az Iszlámból kiindulva, a Buddhizmuson keresztül, a Sintoizmusig. Harmadik elemként azonosítható a **társadalmi turizmus** csoportja, melynek keretében a fontos szerepet töltenek be a **társadalmi kapcsolatok**, a család, a hovatartozás, az identitás. Célja a **társadalmi kapcsolatok erősítése** kifejezetten szórakoztató eseményeken keresztül, mint családi, vagy csoportos üdülések, **rokonlátogatások**. A hivatás- vagy szakmai turizmus (**MICE** - Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions), a csoportosítás egy olyan sajátos eleme, melynek van egy igen sajátos motivációs faktorra, mégpedig annak indíttatása nem feltétlenül belső irányultságú, sok esetben munkahelyi kötelesség. A csoport, első sorban a

gazdasági célú utakat, a konferencia-, a kiállításturizmust, foglalja magába, melynek szerves részét képezik a vállalkozások által kínált **jutalomutak** is. A csoportosítás ötödik eleme a **politikai** indíttatású turizmus, melynek alanyai a diplomáciai utak, politikai konferenciák, rendezvények résztvevői. A csoport alanyai jellemzően az állami apparatúra berkeiből érkeznek, de e fogalom kiterjed a politikai delegációk keretében, **gazdasági kapcsolatépítés** céljával utazó vállalkozókra is. E csoport alanyaira is jellemző a külső indíttatás megjelenése, a belső motivációt felváltja a kötelesség. Hatodikként jelentkezik **környezetbarát, „szelíd” turizmus**, melynek alanyait a természet szépségeinek megélése, a természettel való együttélés, a fenntartható turizmus és jövőkép kialakítása motiválja. Számukra a természet védelme, megóvása, utódainknak való továbbadása, vagy más megközelítés szerint visszaszolgáltatása¹, mind-mind olyan létfontosságú elem, melynek megléte előfeltétele utazásuknak. A **sportturizmusnak**, mind a klasszifikáció utolsó elemének, keresleti oldalán olyan turisztikai alanyok jelennek meg akik esetében saját sportteljesítményük fejlesztése, fizikai határaik kitolása, jelenik meg motivátorként.

Dolgozatom esetében a fentebb bemutatott modell két eleme tölt be jelentősebb szerepet: a **társadalmi**, valamint a kulturális indíttatású turizmus, azon belül is a **vallási** turizmus.

A továbbiakban nézzünk néhány, dolgozatom szempontjából, kiemelkedő jelentőséggel bíró, specifikus turizmus-típust.

FALUSI TURIZMUS

A falusi turizmus, mint a turisztikai szektor egy specifikus eleme, mely szerves részét képezi az **ökoturizmusnak** és egy igen fontos eleme a **vidékfejlesztésnek**, jelentős szerepet játszik a vidéki gazdaság megerősítésében. Magyarországon már a II. Világháború előtt megjelent, bár még kezdetleges, de mégis szervezett formában. Az első, falu turizmus kalauzt 1932-ben adja ki az Országos Magyar Weekend Egyesület, ami 127 falú ajánlatát foglalja magába (Szabó, 2011).

A kezdeti pionír korszakot, követi a II. világháború után tapasztalható hanyatlás, a falusi turizmus, mint olyan szinte teljes egészében megszűnik létezni. A '70-es évek közepén érezhető egy szemléletváltás a turisztikai szektorban, amikor is az addig elhanyagoltan frekvenciát, a turisztikai ágazatból kimaradt, vidéki települések, turisztikai szempontból felértékelődtek és egyre frekvenciáltabb turisztikai célpontokká avanszáltak. **Szabó** (2011) megjegyzi, hogy a Magyarországon használatos falusi turizmus megnevezést, talán érdemesebb lenne

¹ David Brower: „A Földet nem apáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön”

lecserélni, véleménye szerint, a turizmus e szegmensét sokkal inkább a **vidéki turizmus** megnevezéssel kellene illetni, annak szélesebb közelítésmódja és átfogóbb mivolta okán.

Szabó (2011) meglátása szerint, a falusi turizmus a szelíd turizmus halmazába tartozik, annak kínálata egyedi, csakis a **vendéglátó portára jellemző szokások együttese**, mely keveredik a turista magával hozott szemléletmódjával, szokásvilágával.

1. táblázat: A falusi turizmus turisztikai termék- és vidékfejlesztési szempontból

Jelző	Ismérv
Helyi	Vonzero tekintetében a helyi vonzerő dominál
Együttélés	Együttélés, a szó szoros értelmében, hiszen az esetek túlnyomó többségében a vendéglátó és a turista egyazon portán, egymásra szoros ráhatásban él
Családias	A turista, az együttélés melléktermékeként, egy családias hangulatba csöppen, gyakorlatilag az ott tartózkodás idejére kvázi családtaggá avanszál
Független	E turisztikai tevékenység végezhető szabályozott, valamint szabályozatlan formában is
Foglalkoztatás	Munkahelyteremtés, mellékjövedelem forrás
Kereslet	A helyi szolgáltatások, hagyományok, mesterségek iránt
Kultúra	Helyi kultúra, hagyományok közvetítése vendéglátó és vendéglátott között
Összefogás	Összekovácsolja a helyi társadalmat
Komplex turisztikai szolgáltatás	Olyan turisztikai rendszer alakul(hat) ki, melynek egyaránt része a lekvárkészítő helyi manufaktúra, a kovács, a szövő, a vendéglátó-egységek mellett
Fenntartható	Nem tömegturizmus
Jövedelem visszaforgatás	A befolyt jövedelem, jellemzően helyben marad és tovább fejleszti a helyi társadalmat
Falusi életkörülmények	Lehetőséget biztosít a hagyományos falusi életkörülmények megismerésére, átélésére

Forrás: Szabó, 2011, 22-23 o. Saját szerkesztés.

Véleményem szerint a falusi turizmus vonzerejét tekintve három kifejezéssel jellemezhető: **természet, hagyományok, vendégszeretet**. Természet, mint a **természet közelsége** olyan vonzerőt képvisel, ami nem mindennapi élményt kínál, főként a városi illetőségű turista számára. Hagyomány, mint az **élő, kézzelfogható, megélhető hagyomány**, mely a falusi környezetben gondosan ápolt hagyomány által ingerli a turista érzékszerveit, a szó átvitt (élmények, történetek, megélések), valamint elsődleges értelmében is (népviselet, szokások). Vendégszeretet, mind a **falusi vendégszeretet, családiaság** melyben a turizmus eme ágazata előtte jár minden másik turisztikai ágazatnak. A turista a portán nem csupán mind turista,

hanem sok esetben a mindennapi élet részét képezi, kvázi időszakos családtaggá válik (Szabó, 2011).

AKTÍV TURIZMUS

Az aktív turizmus, a turisztikai szektor egy olyan sajátos szegmense, melynek keretében a motivációs faktort, az aktív időtöltés képviseli.

A Csapó-Reményik (2011) szerzőpáros, utal arra, hogy a nemzetközi szakirodalomban nem honosodott meg a fenti elnevezés, de ennek ellenére a föld bármely tetszőleges országában találkozhatunk a turizmus e típusával, függetlenül annak szakirodalmi megjelenésétől.

Történelmi megközelítés szempontjából a turizmus eme szegmense meglehetően *fiatal*, csupán a XX. század második felétől manifesztálódik és kap hangsúlyosabb szerepet, amikor az erőteljes **urbanizáció** hatására egyre inkább **beszűkülnek** az **aktív életvitel** lehetőségei a városi környezetben, ami párosul az urbanizálódott lakosság egyre hanyatló fizikai kondíciójával (Csapó-Reményik, 2011). Az aktív turizmus alanyaiban eme kedvezőtlen fejlemények hatására fogalmazóik meg az igény egy aktív(ab) életmód kialakítására, ami természetesen, életmód-jellegéből adódóan, hatással van az alany kapcsolódási preferenciáira is.

A szegmens motivációs faktorai között, ugyanakkor találunk egy jelentős differenciálódási vágyat is, ami a tömegturizmustól való elszakadásban testesül meg. E differenciálódási igény, igen markánsan jelen van napjainkban is és komoly löketet adott a szegmens fejlődésének, mely napjainkban éli **virágkorát** (Csapó-Reményik, 2011).

A Csapó-Reményik (2011) szerzőpáros, tíz olyan turisztikai terméket azonosít, ami az aktív turizmus fogalomkörébe tartozik, ezek a természetjárás, a kerékpáros turizmus, a vízi turizmus, a lovas turizmus, a golfturizmus, a vadászturizmus, a horgászturizmus, a síturizmus, az egyéb szabadidős sporttevékenységek, valamint a kaland- és extrém turizmus.

ÖKOTURIZMUS

Az ökoturizmus, csakúgy mind a turisztikai ágazat jónéhány szegmense, nem rendelkezik, egységes, minden síkon, nemzetközileg elfogadott, vitathatatlan definícióval, melynek híján annak elemzése sok esetben nehézségekbe ütközik.

Magyarország a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN - International Union for Conservation of Nature) definícióját vette magáévá, mely szerint „az ökoturizmus a környezetért felelősséget vállaló utazás és látogatás a viszonylag zavartalan természeti területeken,

azok természeti, valamint jelen és múltbeli kulturális értékeinek élvezete és értékelése céljából, úgy, hogy kíméli azokat a látogatás káros hatásainak mérséklésével, valamint a helyi népesség társadalmi, gazdasági előnyökhöz juttatásával” (IUCN, Horváth – Rimóczi, 2011, nyomán).

Amit a fenti definíció is kiemeli, az ökoturizmus központi eleme maga a **természet**, melynek védelme kiemelkedően van jelen a turisztikai tevékenység folyamatában. Az ökoturizmus keresleti oldalán egy olyan turisztapológia jelenik meg, akinek mindennapi élete soroán is kiemelt helyet kap a természet védelme, annak megóvása, elsődleges motivációs faktora a **természet szépsége** és célterület **kultúrájának megélése és megismerése**.

A Horváth – Rimóczi (2011) szerzőpáros kiemeli és fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy bár az ökoturizmus a természet szépségére alapoz, de mégis elengedhetetlen eleme kell hogy legyen az oktatás, mint tevékenység, melynek során szakemberek képesek a turisztikai tevékenységen túlmenően is ismereteket átadni, nevelni, a turisztikai programok résztvevőit. Az előbbi megállapítás nagyon sok esetben, az egyik legjelentősebb problematikája is az ökológiai turizmusnak, melynek szervezői elsősorban környezetvédők, ökoszakemberek akik, nem vagy csupán hiányos ismeretekkel rendelkeznek turisztikaszakmai kérdésekben.

E turisztikai szegmens szolgáltatóinak kiemelt célja a felejthetetlen élmény nyújtása, mely közvetlenül, vagy közvetve a turista ökológiai beállítottságát is képes befolyásolni, képes a turistát arra sarkalni, hogy az élmény helyszínét elhagyva, a hétköznapijaiban is környezettudatosabb viselkedést tanúsítson.

KULTURÁLIS TURIZMUS

Tekintettel arra, hogy dolgozatom keretében, több későbbi fejezetben is behatóbban kívánok foglalkozni a kultúrával és annak turisztikai vonzatával, jelen fejezetben csupán érintőlegesen kívánom tárgyalni a témát, csupán egy átfogó képet adni, annak érdekében, hogy dolgozatom logikai egysége, felépítése egy egységes egészet mutasson.

Turisztikai szempontból, tekintettel annak szerteágazó mivoltára, sokszínűségére és sokrétűségére, a kultúra egy igen fontos **attrakcióforrás**, nem csupán napjainkban, hanem a történelem során is, hiszen már a távoli múltban is találunk, mai értelemben a kulturális turizmus fogalomkörébe tartozó helyváltoztatási tevékenységet melyeknek kifejezett célja valamely, jellemzően vallási kötődésű entitás felkeresése. Eme turisztikai tevékenység már az ókori görög és római időkben is jellemezte a kor társadalmát, de említhetjük a középkorra oly jellemző **zarándoklatokat**, vagy a XVII-XVIII század Nagy Európai Körutazásait (Grand Tour) is (Rátz, 2011).

Rátz (2011) a kulturális turizmus fogalomkörét két csoportra osztja. Egyrészt, amennyiben **tágabb megközelítés** szerint vizsgáljuk a szegmenset, rá fogunk jönni, arra az evidenciára, hogy szinte minden turisztikai tevékenység többé-kevésbé felfogható kulturális turisztikai tevékenységnek, hiszen annak alanya, utazása során óvhatatlanul is kapcsolatba lép a turisztikai desztináció kulturális elemeivel, melynek témaköre, jelen megközelítés szerint igen tág: nyelv, szokás, vallás, hagyományok, építészet stb., vagyis a turista, utazása során, akarva-akaratlanul de mindenképpen kapcsolatba lép a turisztikai célterület, tágabb megközelítésben értelmezett, kulturális elemeivel. Másrészt, egy **restriktívabb megközelítés** szerint, csak az a turisztikai tevékenység tartozhat a kulturális turizmus fogalomkörébe, melynek alanya kifejezetten kulturális motivációtól indítva kel útra, célja saját műveltségének fejlesztése.

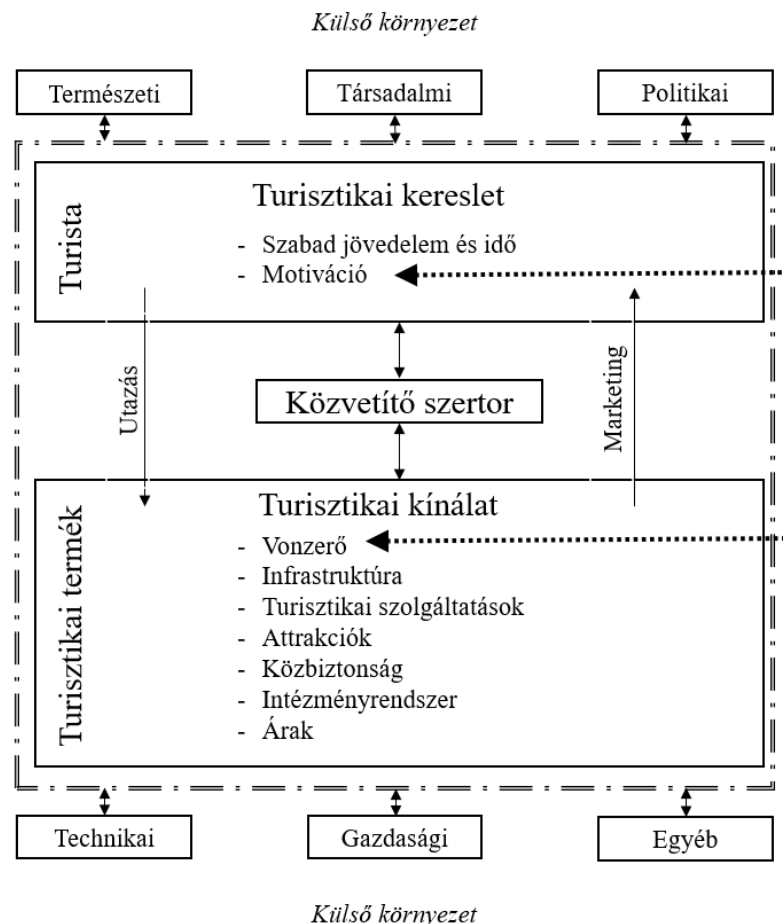
2.3. A TURIZMUS RENDSZERELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSE

Annak érdekében, hogy magunkévá tehessük és elfogadjuk a turizmust, mint rendszert, röviden meg kell határoznunk, hogy mit is tekintünk rendszernek. A **rendszer** egyik legelterjedtebb és legelfogadottabb definícióját Ludwig Von Bertalanffy alkotta meg a Problems of General Sytem Theory címen a Human Biology-ban megjelent értekezésében. Meglátása szerint a rendszer olyan elemek összesége, amelyek egymással kölcsönhatásban, kapcsolatban vannak (Bertalanffy, 1951; Lengyel, 2004; Rimóczi, 2018).

Két típusú rendszert különböztetünk meg: **zárt rendszer** – olyan rendszer, melynek elemei kölcsönhatásban vannak ugyan egymással, de e kölcsönhatás nem terjed ki a rendszeren kívülre, a rendszer nem hat a környezetesre és környezet sem képes befolyásolni a rendszer belső történéseit; **nyílt rendszer** – mely esetében a rendszer eleven kapcsolatban és kölcsönös ráhatásban van a környezetével (Lengyel, 2004). Környezetünk, településeink, iparunk, emberi kapcsolataink mind-mind egy hatalmas nyílt rendszer részét képezik és e nyílt rendszer szerves részegységét képezi a turizmus és a vele kölcsönhatásban levő társadalmi, gazdasági, technikai, környezeti stb. elemek.

A fentiek tükrében kijelenthető, hogy a turizmust is elfogadhatjuk egy olyan rendszernek, amely egy nagy nyitott rendszer, a társadalom része, és elemei folyamatos kölcsönhatásban vannak egymással. A rendszer sematikus ábrázolását a 2. ábra hivatott szemléltetni (Lengyel, 2004).

2. ábra: A turizmus rendszerelmélete

Forrás: Lengyel, 2004, 103 o. Saját szerkesztés.

Egy turisztikai rendszer, alapvetően, két nagy (belső) alrendszer egymásra hatásán alapul, melyben szerepet játszik(hat) a közvetítő szektor. Ezen elemek mindegyike kölcsönösen függ a másik meglététől, az által generált kínálattól, avagy kereslettől.

A turista, kinek igényeinek kielégítése és elégedettségének elnyerés, a rendszer elsőrendű és legfontosabb célja, jelenik meg a **keresleti oldalon**, a maga igényeivel, elvárásaival, hiedelmeivel, motivációjával, információival, vágyaival stb., melyeknek összessége helyváltoztatásra, utazásra sarkalja.

A rendszer másik elme a turisztikai termékek és szolgáltatások halmaza, ami a kínálati oldalt képviseli. A **kínálati oldal** elsődleges célja, különböző marketingeszközök segítségével, a keresletgenerálás, annak elérése, hogy az egyén, a külső behatás és belső motivációs faktor hatására turistává alakuljon, vagyis aktívan jelenjen meg a keresleti oldalon.

A modell két legfontosabb alegységét, a keresleti oldalon a **motivációt**, valamint a kínálati oldalon a **vonzerőt**, a szerző fokozottan fontosnak ítéli, kiemelve, hogy ezen elemek megléte elengedhetetlen a rendszer fenttarthatóságához. Első soron a **motiváció** megléte egy olyan

alapvető szükséglet a rendszer szempontjából, aminek hiányában az állampolgár nem változik fizetőképes keresletet generáló turistává. Másodsoron a vonzerő egy olyan eleme a rendszernek, melynek megléte és egyezősége a turista motivációs faktor-világával, elképzelésével, vágyaival, végső soron arra determinálja, hogy az adott vonzerőt kínáló turisztikai csomagot preferálja.

Lengyel (2004) rámutat arra, ami egyébként a rendszerelmélet megalapozását is adja, nyílt rendszer esetén, hogy ezen alrendszerek együttesére hatással vannak a különböző **környezeti tényezők**, melyek együttesen gyakorolnak hatást a belső rendszerre és annak működésére. Természetesen a fentebb bemutatott modell, tekintettel a téma komplexitására, nem tartalmazza és nem is tartalmazhatja nevesítve az összes környezeti tényezőt, csupán a legfontosabbakat. Ezen nevesített környezeti tényezők közül, véleményem szerint, a gazdasági tényező kiemelt hatással van a rendszerre, hiszen ennek prosperálása képes olyan szabad jövedelmeket generálni, melyeket az állampolgár, vágyai teljesítésére fordíthat, ez által képes turistává transzformálódni, motivációs faktorokat megnevezni és azok kielégítésére olyan desztinációkat beazonosítani melyek vonzereje összhangban van motivációvilágával.

Meglátásom szerint közelmúlt eseményei, nevezetesen a COVID-19 pandémia okán bevezetett restriktívok, ékesen bizonyították, hogy a turizmus rendszere meglehetősen kitett a külső környezeti hatásoknak.

2.4. KULTÚRA

A kultúra mibenlétének megfogalmazása, lényegi mivoltának megfogása egy igen komplex és nehéz feladat. Munkám szempontjából a kultúra, a kulturális örökség mind **vonzerő** jelentkezik, lesarkított, a végtelenségig leegyszerűsített szerepe **a keresleti oldal motivációs faktorának ingerlése**, melynek következtében az emberi társadalom egységnyi elme, az ember turistává avanszál.

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára ekképpen definiálja a kultúra fogalmát: „Azoknak az anyagi és szellemi értékeknek az összessége, amelyeket az emberi társadalom létrehozott történelme folyamán” (MNyÉSz, 2023), vagyis minden, az ember által létrehozott, nem natívan a természetben megjelenő alkotás a kultúra részének tekinthető, függetlenül attól, hogy az materializálódik-e valamilyen fizikai alkotás formájában (épített kulturális örökség), vagy sem (nyelv, hagyomány).

Nagy E. - Boros L. (2010) a kultúrát, mint élő, folyamatosan formálódó egységet tekinti, ami **vonatkoztatási pontokat** jelöl, egy társadalom, egy közösség számára, magába foglalva

a vonatkozó **társadalmi normákat** és a **napi társadalmi gyakorlatot** (Nagy E. – Boros L., 2010), vagyis a kultúra egy olyan átfogó társadalmi működés eredménye, melynek elemei folyamatos kölcsönhatásban vannak egymással, áthatja a társadalom minden rétegét, hatással van a azok mindennapi tevékenységére, ugyanakkor a társadalom mindennapi tevékenysége is hatással van a kultúrára, annak **folyamatos formálására** (Pap Á., 2014).

Farkas Z. (2005) rámutat a kultúra kettős megközelítésére. Véleménye szerint a kultúrát értelmezhetjük tágabb, illetve szűkebb értelemben is. Tágabb értelemben a kultúra magába foglalja mindazon, **állandó** jelleget mutató tárgyi és szellemi értékeket, melyek meghatároznak egy közösséget. Szűkebb értelemben a kultúrát, mint **jelképi kultúrát** definiálja, amely feltételezi, hogy a közösség minden egyede magáénak tartja az adott jelképtárat és ennek közlésére egységes szimbólumrendszert alakított ki.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Czene Zs. (2002) elfogadja a kultúra folyamatosan formálódó fogalmát, de rámutat arra, hogy vannak a kultúrának térben és időben **maradandó(bb) alkotásai** melyeket, mint **kulturális örökséget** definiál, ugyanakkor rámutat arra, hogy a kultúrával egyetemben, a kulturális örökségnek sem ismert egy pontos és átfogó definíciója.

Annak ellenére, hogy a kulturális örökségnek, mint olyannak nincs egy egységesen elfogadott definíciója, mégis van egy olyan alapidokumentum, ami betekintést enged abba, hogy mi tekinthető a kulturális örökség elemének. E dokumentum az UNESCO által, 1972-ben elfogadott Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, melynek első bekezdése így rendelkezik (UNESCO, 1972):

„Ezen egyezmény alkalmazásában a következőket kell "kulturális örökségnek" tekinteni:

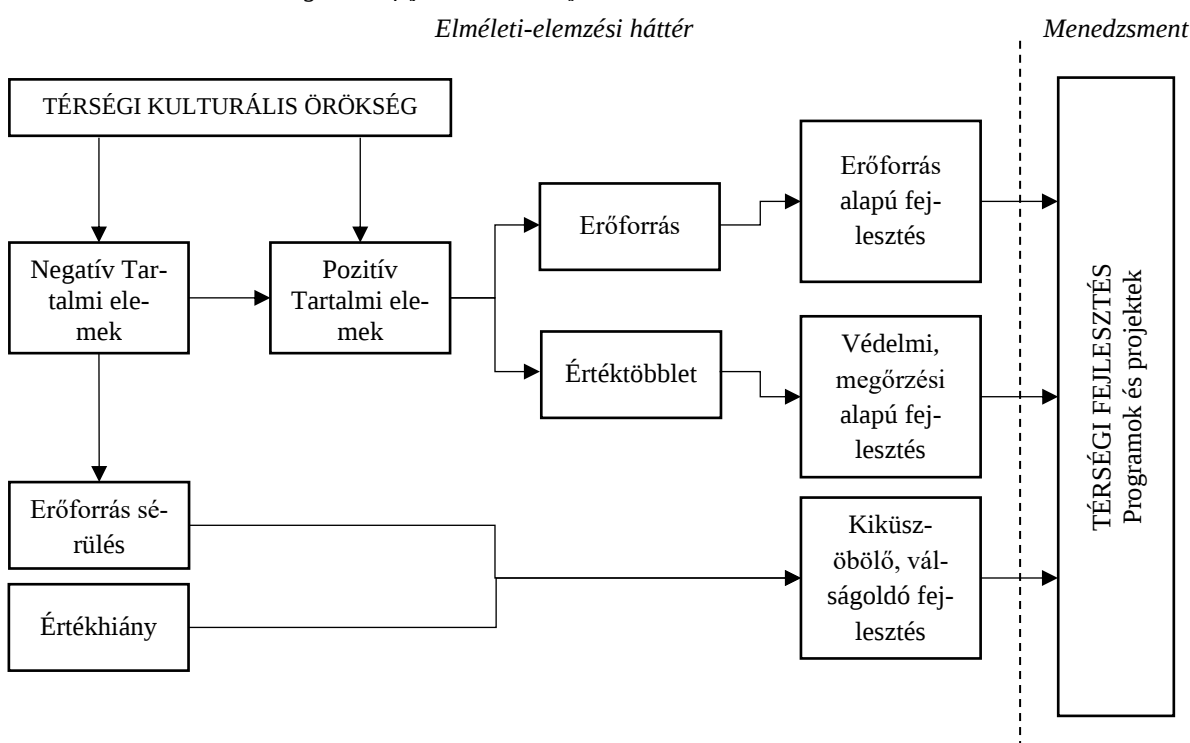
- **műemlékek:** olyan építészeti alkotások, monumentális szobrászati és festészeti alkotások, régészeti jellegű elemek vagy építmények, feliratok, barlanglakások és jellegzetességek kombinációi, amelyek történelem, művészet vagy tudomány szempontjából kiemelkedő egyetemes értékkel bírnak;
- **épületcsoportok:** olyan különálló vagy összefüggő épületcsoportok, amelyek építészetük, homogenitásuk vagy tájban elfoglalt helyük miatt történelmi, művészeti vagy tudományi szempontból kiemelkedő egyetemes értékkel bírnak;
- **lelőhelyek:** az ember alkotásai vagy a természet és az ember együttes alkotásai, valamint olyan területek, beleértve a régészeti lelőhelyeket, amelyek történelmi,

esztétikai, etnológiai vagy antropológiai szempontból kiemelkedő egyetemes értékkel bírnak.”

A fentiek értelmében kulturális örökség részének tekinthető minden olyan tárgyasult kulturális alkotás, amely **egyetemes értékkel bír**, jelentős mértékben járul hozzá egy ország, egy térség, és ez által az emberiség múltjának felelevenítésében.

A fentiek tükrében Czene Zs. (2002) rámutat arra, hogy a kulturális örökségnek vannak terület- és vidékfejlesztési vonatkozási is, melyeket a 3. ábra hivatott szemléltetni.

3. ábra: A kulturális örökség területfejlesztési viszonyrendszere

Forrás: Czene, 2002. Saját szerkesztés.

A TURISZTIKAI ERŐFORRÁS ÉS ATTRAKCIÓ VISZONYA. TEKINTHETŐ-E TURISZTIKAI ATTRAKCIÓNAK A KULTÚRA?

A címsorban megfogalmazott költői kérdés megválaszolása érdekében meg kell értenünk, hogy mit is tekint a szakirodalom erőforrásnak, majd ebből kiindulva meg kell fogalmaznunk a turisztikai attrakció mibenlétét.

Az **erőforrás** egy olyan, egy adott területen jelen lévő, természetes vagy emberi beavatkozás révén létrejött jószág, melynek megléte hatással van egy, régió, térség, kistérség mindennapjaira.

Turisztikaipari megközelítés szerint eme erőforrásokat leggyakrabban öt csoportba soroljuk (Jancsik, 2007). Ennek értelmében beszélhetünk **természeti erőforrásokról**, olyan a cél-

területen jelen lévő természeti adottságok, melynek megléte hatással van a vonzerő kialakulására, a kínálati oldalon és ami képes keresleti oldalon motivációs faktorként jelentkezni. A csoportosítás további eleme a **kulturális erőforrások** csoportja, olyan kulturális adottságok, melyek hasonlóképpen a természeti erőforrásokhoz, a kínálati oldalon mind vonzerő, a keresleti oldalon mind motiváció jelennek meg. A **humán erőforrás** csoport, mindazon erőforrások összességét képezi melyek keretében, valamilyen emberi tevékenység materializálódik és lépik kapcsolatba a célterületet meglátogató turistával. Jelen esetben, humán erőforrás hatálya nem korlátozódik a közforgalomban általánosan elfogadott munkaerő fogalmára, hanem jelentősen, bővebben értelmezendő. A fogalomkeretbe benne foglaltatik, a turisztikai munkavállalón kívül, a célterületen a turistákkal valamilyen közvetett, vagy közvetlen kapcsolatot létesítő helyi lakos is, kinek magatartása, szokásai, életvitele, egyénisége együttesen része a turisztikai élmény kialakulásának. Az **infrastrukturális erőforrások**, mindazon infrastruktúra elemek összességét jelentik, amelyek jelen vannak a célterületen: úthálózat, közlekedés, telekommunikáció stb. Ezen infrastrukturális erőforrások elsődleges szerepe eljuttatni a turistát az attrakcióhoz, de napjaink egyre digitalizálódó világában egyre nagyobb fontossággal jelenik meg a telekommunikáció, mind a modern turista digitális mozgásteré. A csoportosítás utolsó elemeként, a szerző, a **pénzügyi erőforrásokat** nevesíti, melyek, annak ellenére, hogy turisztikai erőforrásként vannak definiálva, egy kissé kilógnak a sorból, ugyanis, míg az az első négy erőforrás közvetlen ráhatással van a turisztikai élmény kialakulására, a turisztikai kínálat részét képezi, addig ez az erőforrás csupán közvetett szerepet játszik, melynek keretében materializálódnak a közvetlen erőforrások megteremtéséhez, fejlesztéséhez, fenntartásához szükséges anyagi javak.

A szakirodalom a **turisztikai attrakciót**, úgy definiálja, mint a fogadóterület olyan erőforrása (természeti, kulturális stb.), melynek felkeresése, átélése elsődleges cél a fogadóterületet meglátogató turista számára (Jancsik, 2007).

Fontos megjegyezni, hogy egy jelen lévő erőforrás, natív fámájában, még nem tekinthető attrakciónak, csupán, mint **potenciális attrakció** jelenik meg, annak valódi attrakcióvá válásának két feltételét azonosítja a Formádi – Mayer (2005) szerzőpáros. Véleményük szerint:

- Egyrészt, egy erőforrás csak akkor válik attrakcióvá, ha rendelkezik valamilyen **csatolt szolgáltatásokkal**. Ezen csatolt szolgáltatások két nagy csoportját nevesítik: az élményszolgáltatásokat, valamint a szabadidős/utazási szolgáltatásokat. Míg az első csoport szerepe a megélt élmény fokozása, addig második csoport szerepe a turista eljuttatása az élmény forrásához.

- Másrészt, hangsúlyozzák, hogy az attrakcióvá válás folyamatának ugyancsak fontos eleme az erőforrásról kialakult **pozitív imázs**.

Végezetül kijelenthetjük, hogy a címsorban megfogalmazott kérdésre a válasz, egy határozott „igen is, meg nem is”. A kultúra a maga szerteágazó, komplex mivoltában, önmagában nem tekinthető turisztikai attrakciónak, de annak nagyon sok elem elemét képezi a turisztikai attrakciók halmazának.

A KULTÚRA MIND A TURIZMUS ELEME, AVAGY A KULTURÁLIS TURIZMUS

„A turizmusban az anyagiaknál fontosabbak a nem anyagi szempontok. Ezek lényegében a következők: az ember önmegvalósítása, kiteljesedése, [...], a különböző kultúrák elismerése és a népek szellemi örökségének tiszteletben tartása” (Manilai Nyilatkozat (1980), Simándi Sz. – Benkei-Kovács B. (2018), nyomán, 3. old.).

A fenti, fejezetindító gondolat, melyet a Manilai Nyilatkozat nyilatkoztat ki, meglátásom, szerint igencsak képes rávilágítani, nem csupán a turizmus lényegére, de annak **belső indítatás-világára** is, egy olyan megfoghatatlan, de egy igen magas motivációs faktorról bíró erőre, ami maga a **megismerés vágya**, megismerni, elfogadni, megélni, tiszteletben tartani más nemzetek, népcsoportok, tájegységek szokásait, hagyományait, fogalomvilágát, hitét, vagyis egyszóval azok **kultúráját**.

Ahogy azt, a kulturális turizmust, érintőlegesen bemutató fejezetben láttuk, Rátz (2011) a kulturális turizmus témakörét két szempont szerint közelíti meg. Megkülönböztet egy tágabb és egy restriktívebb megközelítést, melyeket a turista motivációja differenciál. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a kultúra **nem egy időben stabil entitás**, hanem sokkal inkább úgy tekinthetünk rá, mindegy folyamatos változásban, alakulásban és fejlődésben lévő elegyre, melynek ugyanúgy alkotórésze az élettelen, mind a mindennapi életben kifejeződő kultúra.

Rátz (2011), megkísérel megfogalmazni egy átfogó kulturális turizmus definíciót, melynek értelmében a kulturális turizmus „olyan turisztikai termék, amelyben keresletet képviselő turista motivációja új kultúrák megismerése, kulturális eseményeken való részvétel és kulturális attrakciók meglátogatása, a kínálat központi elemét alkotó vonzerő pedig a felkeresett desztináció sajátos, egyedi kultúrája”.

A kulturális turizmus fő központi eleme az **attrakció** vagy **vonzerő**, melynek kiaknázhatóságát támogatja egyrészt a **turisztikai infrastruktúra**, másrészt a **turisztikai szuprastruktúra**. Míg az előbbi feladata a turistát eljuttatni az attrakcióhoz, addig a második elem a

turista ott tartózkodását és ellátását hivatott megvalósítani, szem előtt tartva, hogy a turisztikai szektor eme alanya, vagyis a kulturális turista **élményt, megélel, tapasztalást, implikációt** keres, fő célja az **élmények, emlékek gyűjtése**.

A kulturális turizmus, napjainkban Európa turisztikai mobilitásának fő mozgatóeleme, melyben egyaránt képviselteti magát, úgy az idősebb, mind a fiatalabb generáció, akik jellemzően az átlagosnál magasabb jövedelemmel rendelkeznek, viszonylag magasán képzetek és a férfi turisták száma enyhén alulmarad a nőkkel szemben (Rátz, 2011). E két korcsoport turisztikai alanya, életkorából adódóan más-más turisztikai attrakciót helyez érdeklődésének középpontjába. A **fiatalabb generáció** előszeretettel fogyasztja a **populáris kultúra** elemeit, fő attrakcióként a fesztiválok, koncertek jelennek meg, míg, az idősebb generáció, jellemzően a **kulturális örökség** témakörét részesíti előnyben, de ahogy a kultúra is folyamatosan transzformációban van úgy annak keresleti oldalán megjelenő turista is, folyamatosan alakul, érdeklődési köre korának előrehaladtával egyre inkább áttevődik a populáris kultúra szegmenséből, egy sokkal inkább lelkebb szegmensbe, fokozatosan mélyebb kulturális értékeket tesz magáévá.

2.5. A VALLÁSI TURIZMUS, MIND A TURISZTIKAI SEKTOR EGYIK DINAMIKUSAN FEJLŐDŐ ELEME

A vallási turizmus, a turisztikai szektor egy meglehetősen **specifikus** ágazata, melynek alanyainak motivációs faktora sok esetben eltér, vagy elér(het) a hagyományos turista motivációs faktorától. A turizmus e szegmense szerves részét képezi a kulturális turizmus csoportjának, hiszen a vallás, mind a kultúra egyik legjelentősebb eleme, igen gazdag kulturális kínálattal büszkélkedik, úgy épített-, mint szellemi kulturális örökség tekintetében.

A vallási turizmus a turizmus egyik legősibb formája, (Máthé – Simonyi, 2018) jelenléte már az ókorból is rendelkezésre állnak bizonyítékok (Jeruzsálemi templom látogatása) és egyaránt jellemző volt úgy a monoteista, mind politeista vallásokra (Varga, 2011).

Napjainkban a vallási turizmus igen **dinamikus fejlődési** tendenciát mutat. A WTO becslése szerint, világviszonylatban a teljes turistaforgalom mintegy 20-30 százalékát teszi ki, de ennek ellenére, ez az arány Magyarországon, mindössze 7-8 százalékra tehető. Napjainkban, Vatikánvárost, mint a keresztény világ egyik legjelentősebb zarándokhelyét, éves szinten megközelítőleg 20 millió turista keresi fel, a portugáliai Fatimát 2004-ben 7 millió turista választotta desztinációként, szemben az 1993-as 2,3 millió fővel (Varga, 2011).

A VALLÁSI TURIZMUS DEFINÍCIÓJA

Szakirodalmi kutakodásaim során nem sikerül egy olyan egységes és átfogó definíciót beazonosítanom, ami kellő pontossággal fogná meg a vallási turizmus lényegét. Ennek egy oka, és ebben a szakirodalom képviselői is egyetértenek, hogy legkevesebb két részre szükséges bontani a vallási tematikájú turizmus alanyait.

A **konzervatív iskola** képviselői csupán azokat a turisztikai alanyokat tekintik a vallási turizmus képviselőinek, akik az **igazi lelkiséget**, a vallást helyezi turisztikai tevékenységük középpontjába. Eme turisták célja nem az ismeretszerzés, a pihenés vagy a rekreáció, az indíttatásuk lelki eredetű és ez által sokkal mélyebb emóciókat képes generálni. Számukra a vallás megélése, a lelkiség, a találkozás, úgy a közösség más tagjaival, mint az Istennel, valamint vallásuk szent helyeinek felkeresése, fontos vallási eseményekben való részvétel képviselik az attrakciót (Varga, 2011).

A **liberálisabb irányzat** képviselői, a vallási turizmus alanyát, már jelentősen tágabb értelemben vett turistának azonosítják. Meglátásuk szerint e kategória meg kell, hogy engedje olyan alanyok bennefoglaltatását is, akiket nem feletétlenül, vagy nem csupán a vallási motiváció, a lelkiség, az elcsendesedés motivál, hanem a szellemi és **épített vallási örökség**, mint kulturális attrakció utazásuk motivációs faktora (Varga, 2011).

Bár e liberális megközelítésnek már voltak előzményei, mégis a XXI. század elejére tehető az a periódus, amikor a **zarándoklat**, igazi mély vallási definíciója, átalakul és immáron nem csupán a vallás megélésére törekvő turistákat tekintik zarándoknak, hanem azokat a turistákat is, akik kevésbé vallási, mind inkább világi-lelkiségi okokból keresik fel a zarándokhelyet, attrakciót. Ezeket a zarándokokat a szakirodalom, **világi zarándokokként** definiálja (Collins-Kreiner, 2020), számukra inkább a spiritualitás, mintsem a szó szoros értelmében vett vallási indíttatás jelenik meg motivációs faktorként. Erre az időszakra datálható, több kutatás is kiemeli a tényt, hogy egyre növekvő számú turista keresi fel a zarándokhelyeket, elsősorban megvilágosodást, tudást, felsőbb lelki, fizikai jólétet és kihívást keresve (Hyde, Harman, 2011). Napjaink szakirodalma a zarándoklatot olyan **holisztikus** diszciplínának tekintik, ami egyaránt nyugszik vallási, valamint világi alapokon (Collins-Kreiner, 2016), olyan helyszíneket foglal magába, melyek egyaránt értelmezhetőek úgy **vallási** mind **világi** megközelítés szempont szerint is.

Jómagam is, eme liberális megközelítés mellett teszem le voksom és e megközelítés mentén kívánom megközelíteni a vallási turizmus témakörét dolgozatomban. Ennek oka, hogy

nem, vagy nagyon nehezen lehet éles hatérvonalat definiálni a konzervatív, vallási és a liberális, szekuláris szemléletmód alanyai között. Meglátásom szerint, annak ellenére, hogy egy turista nem kifejezetten vallási indíttatással, indul útnak, de utazása során felkeres vallási tematikájú attrakciókat, a turisztikai aktus szempontjából mindenképpen, felfogható a vallási turisztikai aktusnak.

A VALLÁSI TURIZMUS JELENTŐSÉGE

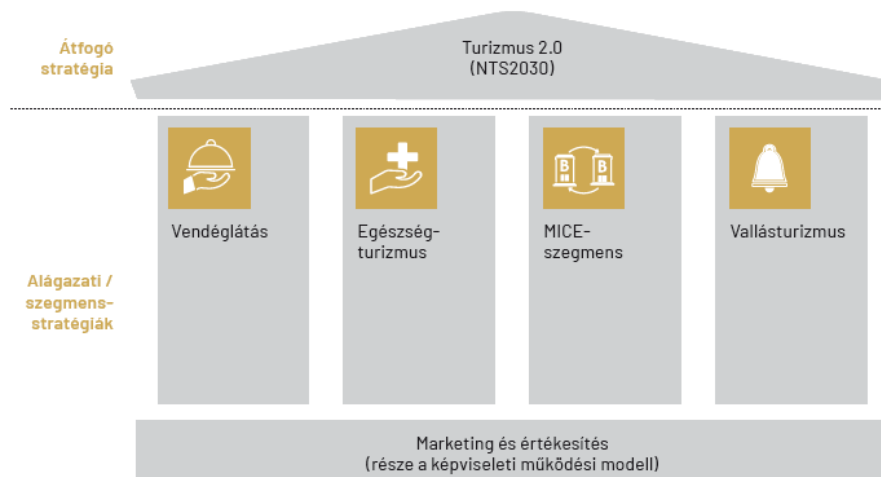
Napjainkban a vallási turizmus, amint már utaltam rá, igen jelentős fejlődési ütemet mutat, melynek becsült volumene, 2020-ban elérte 13,7 milliárd amerikai dollárt, valamint piaci részesedése 1 és 5% közé tehető (Future Market Insights).

E növekedési ütem, **töretlen növekedést** mutat, míg a 2017-2021-es periódusban az összetett éves növekedési ütem (CAGR) 10%-ot mutat, addig az előrejelzések a következő tíz éves periódusban a növekedési ütemet 10,4% teszik, melynek következtében, a vallási turizmus volumene, 2032-re az előrejelzések szerint megközelíti majd a 37 milliárd amerikai dollárt. E dinamikus növekedés záloga, a **millenniumi** korosztály körében tapasztalható egyre növekvő érdeklődés az **örökségi helyszínek** és **zarándokhelyek** iránt, melynek motívációs faktora az **érdeklődés**, annak a vágya, hogy egyre többet tudjanak meg úgy **saját**, mind **idegen népek kultúrájáról**, a helyi szokásokról, a vallásgyakorlásról, hajlanak a hitalapú turizmusra, hogy megtapasztalják az érintetlen és kevésbé ismert vallási helyek infrastruktúráját, szépségét és **spirituális atmoszféráját**, mint például a katedrálisok, templomok és zarándokhelyek (Future Market Insights).

Figyelembe véve a pozitív előrejelzéseket, több ország, köztük Magyarország kormánya is lépéseket tett és tesz a vallási turizmus fejlesztése irányába. E nyitás első hírnőke az **NTS 2005-2013**, mely ugyan csupán **érintőlegesen**, de megemlíti Magyarország, kedvező adottságait és kihasználásbéli elmaradottságát, főként más, ugyancsak katolikus hagyományokkal rendelkező európai országokkal összevetve. E tekintetben, némi stratégiai leépülést mutat a következő Nemzeti Turisztikai Stratégia, az **NTS2030**, mely még csak érintőlegesen sem tárgyalja a vallási turizmus témakörét, csupán helyi példákban és javaslatokban mutatja be a témát. Az igazi áttörést a 2021-ben publikált, a megváltozott világviszonyokhoz (COVID-19 pandémia) igazított, átdogozott **NTS2030 – Turizmus 2.0** hozta el, mely már érdemben tárgyalja a vallási turizmus témakörét, sőt mind alappillére hivatkozik és **egy teljes fejezetet** szentel a témának. Mint észrevétel, jegyezném meg, hogy meglátásom szerint a kifejezésválasztás egy kissé **mellé sikerült**, hiszen a dokumentum a **vallásturizmus** kihelyezést hasz-

nálja, ami ugye a magyar nyelv szabályai szerint arra utal, hogy maga a vallás végez valamilyen turisztikai aktust, ideiglenes helyváltoztatást, utazik, idegen helyre, ami ugye teljességgel elképzelhetetlen, a dolog szellemi mivoltából adódóan. Véleményem szerint a helyes és ideillő kifejezés a **vallási turizmus**, amit eddig is következetesen használtam és használni is szándékozom a továbbiakban is.

4. ábra: NATS2030 – Turizmus 2.0 szerkezeti felépítése

Forrás: NATS2030 – Turizmus 2.0

Itt meg kell jegyezni, hogy Románia tekintetében nem találtam kifejezetten vallási turizmust célzó fejlesztésekre utaló dokumentumokat, bejegyzéseket, vagy fejlesztési stratégiát.

3. SAJÁT VIZSGÁLAT

3.1. KUTATÁSI CÉLOK ÉS HIPOTÉZISEK

Dolgozatomban kiemelt célként kezelem Farkaslaka község **turisztikai szektorának mélyreható elemzését**, melynek folyamán elemezni fogom a település jelenlegi helyzetét és arra keresek releváns válaszokat és stratégiákat, hogy hogyan és milyen eszközökkel lehet a község fejlettségi szintjét emelni, fókuszálva a településen meglehetősen hangsúlyozottan jelen levő turizmusra, szem előtt tartva a **vallás**-, valamint a **nemzeti turizmus** kínálta lehetőségeket.

Annak érdekében, hogy a fentebb, nagy vonalakban körvonalazott kutatási célokat kellő és elvárt pontossággal, valamint igényességgel el tudjam érni, szükséges megfogalmazni olyan releváns kutatási kérdéseket, melyek tüzetes vizsgálata és elemzése során olyan információk birtokában jutok, melyeket felhasználva lehetőségem lesz a kutatás céljaként megfogalmazott fejlesztési lehetőségek beazonosítására.

Ennek érdekében, kutatásom keretében hat hipotézist állítottam fel, melyek összessége **átfogni hivatott a teljes tématerületet**, úgy mint: a kulturális turisztikai attrakciók megléte és az azok eléréséhez elengedhetetlen (turisztikai) infrastruktúra, valamint a kiemelkedő turisztikai élmény egyik sarkalatos elemének, a turisztikai szuprastruktúrának a rendelkezésre állása a község területén. Egy másik sarkalatos elemként kínálkozik vizsgálatra a helyi népesség viszonyulása a turizmushoz. E viszonyrendszer keretében elengedhetetlen megvizsgálnom a helyi **önkormányzat** szerepét, gondolkodását a turizmusról, melyet kiegészít a **turisztikai szektor szolgáltatóinak**, valamint a helyi **egyházi méltóságoknak**, a témában kifejtett véleménye, meglátása, állásfoglalása.

HIPOTÉZISEK

Tekintettel arra, hogy dolgozatomban keretében a kulturális turizmus központi szerepet tölt be, első hipotézisem keretében azt kívánom vizsgálni, hogy milyen szinten állnak rendelkezésre a turisztikai szektor-szegmens elemei a község területén. E vizsgálat lefolytatása érdekében a következő kijelentést fogalmaztam meg:

H1: Farkaslaka község rendelkezik megfelelő számú és minőségű kulturális turisztikai attrakcióval, melyre alapozhat és továbbfejlesztheti turisztikai ágazatát.

E hipotézis vizsgálatára három kutatási eszközt fogok használni. Az elsősorban egy **szekunder kutatás** kertében beazonosítom azokat a rendelkezésre álló kulturális turisztikai attrakciókat, melyek szerepet játszanak vagy játszhatnak a vizsgált témakörben. A kapott eredményeket, a lakosság részéről egy **online kérdőív** segítségével kívánom validálni, a helyi döntéshozó szegmens meglátásait, állásfoglalását egy **interjú** keretében szándékozom megismerni, melyet a turisztikai információs iroda vezetőjével fogok készíteni.

Második kutatási kérdésem keretében, melyet a következőképpen fogalmaztam meg,

H2: Farkaslaka turisztikai infrastruktúrája, valamint szuprastruktúrája, megfelelő fejlettséget mutat.

Arra keresek hiteles és releváns választ, hogy a község milyen szinten van felkészülve a turisták fogadására, rendelkezésre állnak-e olyan alapvető infrastrukturális és szolgáltató szektori elemek, melyek elengedhetetlenek, a napjainkban tapasztalható egyre igényesebb turisztikai igények, kielégítéséhez. A hipotézis igazolására három kutatási eszközt szándékozom használni: **online kérdőívet** a lakosság véleményének megismerésére, **szekunder** kutatást a témakör releváns, más meglévő forrásokból elérhető, ismeretanyagának összegyűjtésére, valamint **interjút**, úgy a község polgármesterével, mint a Turisztikai Információs Iroda vezetőjével, a helyi döntéshozó faktorok véleményének megismerésére.

Harmadik hipotézisem a következőképpen hangzik:

H3: Farkaslaka község népessége pozitívan viszonyul a turizmushoz, gazdasági potenciált, fejlődési lehetőséget lát benne.

A hipotézis keretében arra keresek választ, hogy a helyi lakosság hogyan tekint a turizmusra, lát-e benne gazdasági potenciált. A hipotézis validálását az **online** kérdőív keretében begyűjtött adatok elemzésével kívánom elvégezni.

A helyi önkormányzat, meglátását, véleményét, állásfoglalását a turizmussal és annak a településre gyakorolt hatásával kapcsolatban a következő kijelentés segítségével igyekszem feltárni:

H4: Farkaslaka község önkormányzata tisztában van a turisztikai szektornak a településre gyakorolt pozitív gazdasági hatásaival és kész további erőfeszítéseket tenni annak további fejlesztése érdekében.

A hipotézis igazolására, avagy, adott esetben annak cáfolására, a község polgármesterével, valamint a Turisztikai információs Iroda vezetőjével készített **interjúk** keretében megfogalmazott válaszok állnak majd rendelkezésemre, mind fő adatforrás, de a **kérdőív** keretében is megfogalmazásra kerültek olyan kérdések, melyek igazolhatják, vagy ellentmondhatnak döntéshozó faktorok állásfoglalásának, annak érdekében, hogy a hipotézis elemzése

legyen a lehető legalaposabban alátámasztva, ne legyen részrehajló és kövesse a tudományos igényesség elvét.

Következő hipotézisemet a következő képpen fogalmaztam meg:

H5: A helyi egyházi méltóságok nyitottak turisztikai szektor felé, a vallási turizmusra, mint fejlesztési lehetőségekre tekintenek.

Arra keresek választ, hogy a község egyházi méltóságai, hogyan viszonyulnak a turizmus témaköréhez, általánosságban, illetve milyen szinten nyitottak, befogadóak a turisztikai szektor esetleges **vallási turizmus** irányába történő orientálódásának tekintetében. Kutatási eszközként egy **strukturált interjú** kérdéssorral keresem meg a helyi egyházi méltóságokat. A kapott válaszokat, állásfoglalásokat, meglátásokat ütköztetni fogom a **kérdőív** keretében célzottan megfogalmazott lakossági véleményekkel.

Végül, de nem utolsó sorban, kutatásom keretében, arra keresem a választ, hogy a turisztikai szektor fontosabb szereplői, hogyan látják az ágazat lehetőségeit, látnak-e fejlődési lehetőséget benne, hajlandóságot mutatnak-e arra, hogy további befektetéseket eszközöljenek. E kérdéskör keretében az alábbi kijelentést fogalmaztam meg:

H6: A turisztikai szektor szolgáltatói lehetőséget látnak a szektor bővítésében és hajlandóak további erőfeszítéseket tenni és fejlesztéseket eszközölni ennek érdekében.

A kutatási folyamatban szintén a **strukturált interjú** eszközhöz folyamodom, mind fő információforráshoz. Az így megszerzett információkat szembe állítom, egyrészt a Turisztikai Információs Iroda vezetőjével készített **interjú** releváns kérdéseivel, valamint a **kérdőíves** megkérdezés keretében megszerzett tudásbázissal. Tekintettel a kérdéskör kiemelt jelentőségére, a mélyreható elemzés biztosítása érdekében, a kérdőív hét olyan kérdést fogalmaz meg melyek releváns információkat biztosítanak, lehetőséget adva arra, hogy a széles értelemben vett lakosság meglátásait ütköztessem a szektor kiemelt képviselőinek véleményével.

3.2. A VIZSGÁLAT KÖRÜLMÉNYEI ÉS HELYSZÍNE

FARKASLAKA KÖZSÉG, MIND E DOLGOZAT ALANYA

Farkaslaka, Hargita megye egyik legjelentősebb nagyközsége, a Fehér Nyikó völgyének felső folyásánál, Székelyudvarhelytől, a székely anyavárostól, tizenkét kilométerre Északnyugat irányban helyezkedik el, a Gordon-hegy lábánál. A község az 1968-as közigazgatási reform keretében alakult, Farkaslaka település községközponttal, valamint további nyolc ki-

sebb beosztott településsel, név szerint: Bogárfalva, Firtosváralja, Kecset, Kisfalud, Nyikómalomfalva, Székelypálfalva, Székelyszentlélek és Szencsed. A községet átszeli két regionális jelentőségű főútvonal, a 13A, valamint a 13C jelzésű országutak.

Farkaslaka

A több mint négyszázötven éves múlta visszatekintő település első írásos emléke 1566-ra datálható, amikor is adóösszeírás alkalmával említi az adójegyzék (Farkaslaka.ro). A település köré több legenda is fonódik, melynek egyike nevének eredetéhez köthető. A szájhagyomány szerint, a falú a Csererdei farkasókról kapta nevét és az egykori Péterfalviak alapították, akik elhagyva eredeti lakhelyüket, mely a Gordon hegy oldalában állt, átköltöztek a napjainkban ismert térségbe. Így alakult ki, vélhetőleg a **farkas lakta** szóösszetételből a Farkaslaka településnév (Orbán, 1868; Csáki – Pál, 2013).

Farkaslaka gazdasági, társadalmi berendezkedésére jelentős hatást gyakorolt a település, helyi viszonylatban meglehetősen kis összterülete, valamint a kevés megművelhető földterület, mely nem tette lehetővé a pusztán földművelésből, illetve állattenyésztésből való megélhetést, melynek hatására a helybéliek meglehetősen korán orientálódtak más megélhetési formák irányába, mind az ipar és kereskedelem (Daniel, 2008). A helyi társadalomban fellelhető vállalkozó szellemre és mobilitására utal, a település egyik hagyományos mesterségének, a szénégetésnek, a története. A szénégetés mestersége a XIX. század elején jelenik meg a településen, mely kezdetben egyemberes vállalkozásnak indult, de a kereslet bővülésével, az egyemberes vállalkozások kibővülve a rokonság férfi tagjaival egyre nagyobb volumenre és hatékonyságra volt képes. A századfordulón a településen megjelenik a szekeresség, mely már, mint a szolgáltatási szektor egy kezdetleges csirája, megélhetést, biztosít más társadalmi csoportoknak is, így a szénégetés és a szén-szállítás különválik és mind két külön szakma biztosít megélhetést a település társadalma számára. A helyi szénégető ipar kiteljesedésében az első törést az 1948-as földreform hozza el, mely a frissen államosított földterületeken betiltott mindenféle magáncélú hasznosítást, így a szénégetést is, ez által megfosztva a közösséget az addigi bevételi forrásuktól (Kinda – Peti, 2004).

Az 1970-es évekre, köszönhetően a jelentős ipari fejlődésnek, a kezdetben a szegényebb rétegeknek megélhetést biztosító, allantos szénégető munka értéke igencsak felértékelődött, keresett és jól megfizetett szakmává vált, ami megalapozta a település ma is tapasztalható gazdagságát. A megnövekedett bevételeknek köszönhetően Farkaslaka, ebben az időszakban jelentős fejlődésnek indult, mely bevételek jelentős részét, a farkaslaki társadalom életminő-

ség javítására fordította, jellemzően új, komfortosabb, modernebb lakóingatlanok formájában. A kor szellemével egységben, az építkezési kultúra már eltér a tradicionális építéskultúrától, merész újításokat alkalmaztak, úgy a kivitelezésben, mint a berendezésükben, meghonosítva a **városi lakásbelső** stílusát és komfortját. A státuszsimbólumnak minősülő a fürdőszobák kiépítése, a dolgozó szobák, a komfortos ám kihasználatlan, funkció nélküli szobák megléte, mind-mind nagymértékben elősegítette a rendszerváltás után a szárnyait bontogató turizmus térhódítását, hiszen rögtön a kezdetek kezdetén rendelkezésre álltak azok a komfortelemek, melyek abban az időben messze nem álltak rendelkezésre a hagyományos székely falvakban.

Nyikómalomfalva

A község második legnépesebb települése, a községközponttól D irányban, légvonalban 2,2 km-re, közúton mintegy 3,6 km-re fekszik, a 13C országút mentén.

A falu első írásos említése Malomfalva néven 1505-ben jelenik meg. A falu nevének eredete a településen jelen lévő számos malomra eredeztethető vissza, melyet egy kis mondóka is megörökít: "Fehérnyikó három malma/Falunk nevét arról kapta" (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Székelyszentlélek

Farkaslaka község harmadik legnépesebb települése, a községközponttól D-DK irányban, hozzávetőlegesen 3 km-re helyezkedik el.

A település területén csatlakozik egymáshoz a már említett két regionális főút, valamint a településből kiindulva, 134A jelzésű megyei úton haladva közelíthető meg Bogárfalva település, mely szintén szerves részét képezi Farkaslaka községnek.

Történelmének tekintve, Székelyszentlélek első írásos említése 1332-re datálható, amikor is Sancto Spiritu néven említi a kor tizedjegyzéke. Turisztikai szempontból a település a község második legjelentősebb települése, a falusi turizmus szárnybontogatásai a '90-es évek végére, a 2000-es évek elejére datálható (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Kecset

A község negyedik legnépesebb települése, a községközponttól D irányban, légvonalban 2,3 km-re, közúton mintegy 3,9 km-re helyezkedik el, a 35-ös számú községi út mentén.

A szájhagyomány szerint, az egykori sóút mentén, a tatárok által feldúlt Dömöslaka, elmenekült, majd a Gada patak mentén letelepedett lakói alapították. Első írásos emlékét tekintve az 1567-es registrumokban jelenik meg Kechijet néven (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Bogárfalva

Kis lélekszámú kvázi zsáktelepülés, a község területén, Székelyszentlélekről kiindulva a 134A megyei út mentén közelíthető meg, a Felső-Nyikómente legkisebb települése.

Első írásos emléke Bogartfalwa néven említi, 1566-ban. Nevének eredete a szájhagyomány szerint első telepeseitől, Bogár Andrástól és Bogár Simótól származtatható.

Orbán Balázs, 1868-ban, így ír: „A Diafalfvánál eredő Bogárpataka már a Nyikó vidékéhez tartozik, hol a patak az észak-irányból letörtető Nyikóba ömlik, ott fekszik Szent-Lélek és fennebb filiája Bogárfalva, melyekről, mivel határuk kicsiny s köves, azt mondja a példabeszéd, hogy: *„Bogárfalva, Szentlélek, ott laknak a szegények”* (Orbán, 1868; Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Székelypálfalva

A Felső-Nyikómente legmagasabban fekvő települése, a községközponttól légvonalban 6,5 km-re, közúton mintegy 8 km-re helyezkedik el, a 136B megyei utat követve közelíthető meg.

Első írásos említése 1332-1337-es pápai tizedjegyzékben történik, 1334-ben önálló egyházzal bíró templomos hely volt. Nevének eredete, a szájhagyomány szerint, Szilas hegy oldalán elsőként letelepedett, Pál nevű kecskepásztorra vezethető vissza (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Firtosvára

A 136B jelzésű megyei úton tovább haladva, mintegy 4 km megtétele után érkezünk Firtosvára kicsiny településére, mely a községközponttól, ÉNy irányba, légvonalban 8 km-re, közúton 12 km-re helyezkedik el.

A település, minden valószínűség szerint a tatárjárást követően alapították, Besenyőfalva néven, majd évszázadokig a Firtos család tulajdonát képezte. Nevének **vára** töredéke a településtől északra fekvő Fitos hegyen található várra utal, mely a XII. századi határvédő várrendszer szerves részét képezte (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Kisfalud

Kecsetet elhagyva, a 35-os községi úton tovább haladva, 1 km megtétele után érkezünk Kisfalud településre, mely a község egyik legkisebb települése, a maga 76 lakójával (Román Nemzeti Statisztikai Hivatal).

Első írásos emléke 1567-re datálható, amikor is már Kisfalud néven említik (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

Szencsed

A község legkisebb lélekszámmal rendelkező települése, gyakorlatilag tanyavilága, a községközponttól ÉK irányba, légvonalban 12 km-re, közúton 17 km-re fekszik.

A település a 2011-es népszámlálási adatok alapján mindössze 8 állandó lakóval rendelkezett (Román Nemzeti Statisztikai Hivatal). A települést, hegyi szórványként, 1898-ban törzskönyvezték (Farkaslaka-kozség.ro; Farkaslaka.ro).

A FARKASLAKA ADATSOROKBAN

Dolgozatom keretében, a következőkben felvonultatott alfejezetek célja az ismeretszerzés, a község, annak beosztott településeinek megismerése és bemutatása, mint e dolgozat sekunder kutatási eszköze.

Demográfia

A demográfiai adatsorokat tekintve, Farkaslaka község igen **homogén** jelleget mutat, hasonlóképpen a Udvarhelyszék más településeihez. A teljes lakosság 96,4% **magyar** etnikumhoz tartozónak vallja magát.

2. táblázat: Farkaslaka község etnikai összetétele - 2011

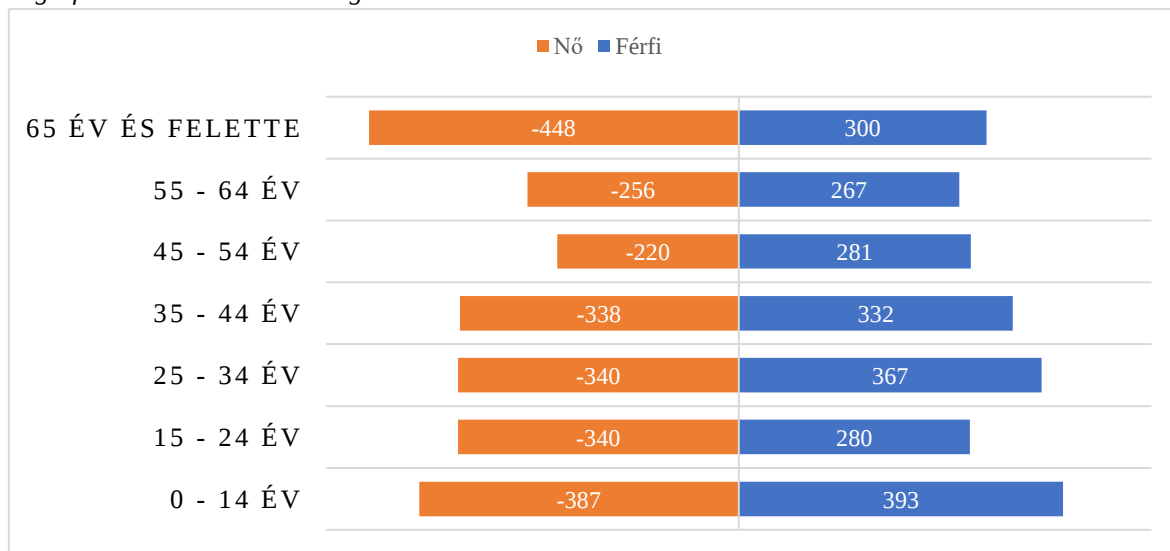
	1977	1992	2002	2011
Összlakosság	4 876	4 513	4 434	4 473
Román etnikum	39 (0,8%)	13 (0,3%)	30 (0,7%)	17 (0,4%)
Magyar etnikum	4 742 (97,3%)	4 432 (98,2%)	4 402 (99,3%)	4 231 (96,4%)
Roma etnikum	95 (1,9%)	67 (1,5%)	* (-)	138 (3,1%)
nincs adat				85

Forrás: ERDELYSTAT.RO, saját szerkesztés, 2023.

A fenti adatsorokat elemezve, amennyiben nem az etnikai hovatartozást, hanem a teljes népességet, annak számának alakulását vesszük górcső alá, megállapítható, hogy Farkaslaka lakossága, ellentétben az általános Román, illetve székelyföldi tendenciákkal, 2022 és 2011 között, nem csökkenést, hanem **stagnálást** mutat.

A lakosság korösszetételét vizsgálva, melyet az 1. grafikonon hivatott szemléltetni, meglehetősen pozitív kép rajzolódik ki, napjaink egyik legjelentősebb demográfiai kihívását, az elöregedést, a község esetén nem lehet tetten érni.

1. grafikon: Farkaslaka lakosságának korösszetétele

Forrás: Román Nemzeti Statisztikai Hivatal, a 2011. évi népszámlálási adatok alapján, saját szerkesztés, 2023.

A teljes lakosság 16,4%-át alkotja az idős korosztály, 30,8% huszonöt év alatti fiatal, míg a munkaképes, gazdasági szempontból legfontosabb korcsoport, 25-64 év, a teljes lakosság több mint felét, 52,8%-ot tesz ki. Az adatok, bár nem mutatnak teljesen **egészséges korfaelozslást**, de nem utalnak elöregedésre, sokkal inkább **fiatalodás** jegyei fedezhetőek fel.

Oktatás

Oktatási rendszerét tekintve, Farkaslaka község helyzete, a legnagyobb jóindulat mellett sem mondható, pozitívnek. A község, egyébként a román általános gyakorlattal megegyezően, nem rendelkezik középiskolai szintű oktatási intézménnyel, általános iskolával is, mindössze a község két beosztott települése rendelkezik.

3. táblázat: Farkaslaka oktatási rendszere - 2011

Iskola magyar neve / Magyarul tanuló diákok száma	Település	Elemi			Általános		
		2017	2018	2019	2017	2018	2019
Tamási Áron Általános Iskola	Farkaslaka	104	102	92	99	100	100
Nyikómalomfalvi Elemi Iskola	Nyikómalomfalva	33	33	39			
Dr. P. Benedek Fidél Általános Iskola	Székelyszentlélek	26	30	32	91	87	90
Kecseti Elemi Iskola	Kecset	21	25	22			
Bogárfalvi Elemi Iskola	Bogárfalva	11	14	13			
Székelypálfalvi Elemi Iskola	Székelypálfalva	9	9	13			
Firtosvájraljai Elemi Iskola	Firtosvájralja	12	8	12			

Forrás: ERDELYSTAT.RO, saját szerkesztés, 2023.

Némi pozitívként fogható fel, hogy a község minden beosztott települése, rendelkezik elemi oktatással, de a folyamatosan csökkenő gyereklétszámnak köszönhetően, a román oktatási rendszer, vidéki települések esetén jelentkező, jelentős negatívuma, az **összevont osztályok intézménye** a község több településén is jelen van. További negatívunkként említhető, melynek hatására a község oktatási rendszere egyre csak degradálódik, hogy azok a fiatalok, akiknek módjában áll, gyerekeiket a közeli Székelyudvarhely valamely iskolájában taníttatják, ezzel, ugyan akaratlanul, de hozzájárulva a község oktatásának sorvadásához.

Lakásinfrastruktúra

Farkaslaka község esetén a teljes lakásállomány, 94,0% rendelkezik legalább egy alapvető közmű hálózattal, jellemzően elektromos energiával. Vezetékes víz és szennyvíz esetén ez az arány már nem ilyen kedvező, de mindenképpen kedvezőbb képet mutat, mind a román vidéki települések többsége esetén. Példaként említhető, hogy a Fehér Nyikó mentén egyedül Farkaslaka község rendelkezik **szennyvízhálózattal** és **tisztítóállomással**.

4. táblázat: Farkaslaka lakás-infrastruktúrája - 2011

	Lakások száma	Arány az összes lakáson belül (%)
Elektromos árammal ellátott	1909	94,0%
Vezetékes vízzel ellátott	1493	73,5%
Szennyvízelvezetéssel ellátott	1447	71,2%
Konyhával rendelkező	1898	93,5%
Fürdőszobával rendelkező	1343	66,1%

Forrás: ERDELYSTAT.RO, saját szerkesztés, 2023.

Infrastruktúra

Farkaslaka község, ellentétben romániai vidéki településeinek jelentős hányadával, **meglehetősen fejlett infrastrukturális hálózattal** rendelkezik, melyek rendelkezésre állását, beosztott településenként az 5. táblázat foglalja össze.

5. táblázat: Farkaslaka vonalas infrastruktúrája - 2023

	Vonalas infrastruktúra megnevezése		
	Vezetékes víz	Szennyvízhálózat	Elektromos energia
Bogárfalva	X	X	X
Farkaslaka	X	X	X
Firtosváralja	X		X
Kecset	X		X
Kisfalud	X		X
Nyikómalomfalva	X	X	X
Székelypálfalva	X		X
Székelyszentlélek	X	X	X
Szencsed			X

Forrás: Farkaslaka Polgármesteri hivatala, Geréb Péter alpolgármester, saját szerkesztés, 2023.

A fentiek értelmében, Farkaslaka község lakosságának 100% számára érhető el az elektromos energia szolgáltatás, vezetékes víz elérhetőséggel a lakosság 99,8% rendelkezik, míg

a szennyvízhálózathoz való hozzáférés a teljes lakosság 79,5% számára érhető el. Ezekkel a lefedettségi adatokkal a község kiemelkedően teljesít a környék községeihez viszonyítva, annak ellenére, hogy még meglehetősen sok a tennivaló ezen a téren.

Úthálózat

Úthálózatát tekintve a község, hasonlóan más infrastrukturális elemekhez, **meglehetősen fejlett** szintet mutat. A község területét két regionális főútvonal szeli át, a kilenc beosztott településből, három települést érintve, ugyanakkor, jó minőségű, aszfaltburkolattal ellátott műúton közelíthető meg hat település. Ez a szám, a folyamatban lévő beruházásnak köszönhetően, 2023 végére, nyolcra fog növekedni, Székelypálfalva és Firtosvárálja becsatolásával, egyedül Szencsed tanyavilága marad továbbra is **elszigetelt** műúthálózat tekintetében.

FARKASLAKA TURIZMUSA

A kezdetek

A helyi turisztikai ipar szárnybontogatása a román rendszerváltást követő, zavaros évekre tehető. E periódusban igencsak csökkentett a szénégető társadalom aktuális bevétele, hiszen az ipari termelés hanyatlásnak következtében, **a faszén kereslete hatalmasat csökkent**, az ország távoli régióiban dolgozó szénégetők, megélhetésük megszűnésével, hazatelepedtek.

Az új, nyitott, társadalmi berendezkedésnek köszönhetően, ebben a periódusban indulnak meg, jellemzően az **anyaországi turisták**, de nem csak, felfedezni egy hosszú ideig elzárt és elmaradott társadalmat, ami jelentős keresletet generált a turisztikai szektorban. E kereslet kiszolgálásában látta meg a lehetőséget a helyi Sanyi bácsi, akinek biztatására és vezetésével néhány farkaslaki család úgy határozott, hogy vendéglátó hálózatba szerveződnek eleső bevételeik pótlására. E kezdetben csupán laza együttműködésen alapuló hálózat 1995-ben öltött hivatalos formát a Gordon Tours KFT megalakulásával.

A kilencvenes évek elejétől napjainkig tartó fejlődés mutatja, hogy a helyi társadalom lehetőséget lát a turizmusban, annak fejlesztése napjainkban is folyik, azzal a céllal, hogy a település turisztikai kínálata minden tekintetben megfeleljen a modern falusi turizmus minden igényének, kezdve a komfortos, szálláslehetőségektől, a gazdag turisztikai attrakciókon keresztül, az élménydús szórakozási lehetőségekig. A településre, első sorban a lágy turizmus a jellemző, a meghitt, családias, élményt adó, aktív pihenés.

Napjaink

Napjainkban Farkaslaka község turizmusa igen **prosperáló képet** mutat, annak ellenére, hogy ez a prosperálás a hivatalos statisztikákban nem tükröződik vissza. A Román Statisztikai Hivatal adatai szerint (TEMPO) a községben napjainkban mindössze kilenc turisztikai fogadóegységeinek üzemel, mely értékek teljes mértékben **félrevezetőek**.

6. táblázat: Farkaslaka (hivatalos) turisztikai fogadóegységeinek számbeli változása 1990-2022 között (db)

Község	Év										
	1990	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Megye	238	171	281	357	371	409	434	420	408	401	442
Farkaslaka	0	0	9	9	12	12	9	9	9	9	9
			3,20%	2,52%	3,23%	2,93%	2,07%	2,14%	2,21%	2,24%	2,04%

Forrás: TEMPO online adatai alapján, saját szerkesztés, 2023.

Fenti állításom igazolására egy kisebb online tartomelemzést végeztem, a Travelminit.ro, Románia egyik legjelentősebb szállásfoglaló oldalának bevonásával, melynek eredményét a 7. táblázat hivatott összefoglalni.

7. táblázat: Farkaslaka valós turisztikai fogadóegységeinek száma

Beosztott település	Vendéglátó egységek száma	Vendégfogadó kapacitás
Farkaslaka	30	556
Nyikómalomfalva	2	20
Székelyszentlélek	12	197
Kecset	2	0
Bogárfalva	0	0
Székelypálfalva	1	18
Firtosváralja	1	21
Kisfalud	0	0
Szencsed	0	0

Forrás: Travelminute.ro, saját szerkesztés, 2023.

A fentiek értelmében kijelenthető, Farkaslaka község területén, napjainkban nem kilenc, hanem minimum **negyvennyolc** fogadóegység működik, melyeknek valós száma bizonyosan magasabb, tekintettel arra, hogy Románia szerte, a turisztikai szektorban, különösen a falusi vendéglátás esetén virágzik a **szürkegazdaság**.

Turisztikai attrakciók

A község területén fellelhető, turisztikai attrakciókat vizsgálva, a következő kép tárul elénk, beosztott falvakra bontva.

8. táblázat: Farkaslaka község turisztikai attrakcióinak száma, beosztott települések alapján csoportosítva

Beosztott település	Attrakciók száma
Farkaslaka	9
Bogárfalva	5
Nyikómalomfalva	5
Székelypálfalva	3
Székelyszentlélek	3
Kecset	2
Firtosváralja	2
Kisfalud	1
Szencsed	1

Forrás: Farkaslaka.ro, saját szerkesztés, 2023.

A község területén fellelhető főbb turisztikai attrakciók száma **harmincegy**, melyek típusait, beosztott településekre bontva a 9. táblázat hivatott szemléltetni.

9. táblázat: Farkaslaka község turisztikai attrakcióinak száma, beosztott települések és attrakciótípus alapján csoportosítva

Beosztott település	Attrakció megnevezése	Attrakció típusa				
		Épített örökség	Vallás	Kultúra	Történelem	Hagyomány
Bogárfalva	Bogárfalvi templom	X	X			
Bogárfalva	Nagy Magyarország kőből kirakott térképe			X	X	
Bogárfalva	Fatimai Szűzanya tiszteletére állított emlékmű		X			
Bogárfalva	A templom előterében felállított székelykapuk			X	X	
Bogárfalva	Jézus szíve kilátó		X			
Farkaslaka	Tamási Áron szülőháza	X		X		
Farkaslaka	Ágnes néni emlékház	X				
Farkaslaka	Tamási Áron emlékmű	X		X		
Farkaslaka	Farkaslaki templom	X	X	X		
Farkaslaka	A Trianoni-emlékmű			X		
Farkaslaka	Farkaslaki régi iskola	X		X	X	
Farkaslaka	Fából faragott Mária szobor a Gordon-hegy oldalában		X	X		
Farkaslaka	Szénégetés a Kalonda-tetőn					X
Farkaslaka	Péterfalva	X			X	
Firtosváralja	Tartod vára				X	
Firtosváralja	Unitárius templom	X	X	X		
Kecset	Fatornyos református templom		X	X		
Kecset	Kecseti népviselet			X		X
Kisfalud	Református templom, fa haranglábbal és kazettás mennyezettel		X	X		
Nyikómalomfalva	Római katolikus templom		X	X		
Nyikómalomfalva	Hősök sírja				X	
Nyikómalomfalva	A malom	X			X	
Nyikómalomfalva	XIX. század eleji tipikus székely parasztházak	X		X	X	
Nyikómalomfalva	Székely kapuk			X		
Székelypálfalva	Római katolikus templom	X	X	X		
Székelypálfalva	A főoltár		X			
Székelypálfalva	Szenteltvíztartó		X			
Székelyszentlélek	Székelyszentléleki tájház és múzeum			X	X	
Székelyszentlélek	Székelyszentléleki katolikus erőd-templom	X	X	X		
Székelyszentlélek	A 2015-ös árvíz áldozatainak emlékműve				X	
Szencsed	Templom		X			
		12	14	18	10	2

Forrás: Farkaslaka.ro, saját szerkesztés, 2023.

A 9. táblázat adataira alapozva, kijelenthető, hogy Farkaslaka község turizmusa, a **kulturális** turisztikai attrakciók terén mutat a jelentős lefedettségi szintet, melyet a **vallási**, az **épített örökség**, **történelmi**, majd a **hagyománnyal kapcsolatos attrakciók** követnek, melyek mindegyike igen szép állapotban megőrizve, restaurálva áll a turisták rendelkezésére. Az

attrakciók elérhetősége terén, az attrakciók túlnyomó része, könnyen elérhető, kivételt csupán Székelypálfalva, Firtosváralja és Szencsed attrakciói képeznek, de amint azt már említettem, a folyamatban lévő infrastruktúra fejlesztésnek köszönhetően, ez év végéig mindössze Szencsed Római katolikus temploma nem lesz megközelíthető műúton. Egy másik, de igen jelentős attrakció, Jézus Szíve kilátó tekintetében is kiemelendő, hogy tekintettel arra, hogy a legközelebbi lakott településtől meglehetősen távol, a Gordon hegy tetején helyezkedik el, annak megközelítése **eléggé viszontagságos**, főleg csapadékos időszakban.

3.3. KUTATÁS MÓDSZEREK ÉS A MINTA BEMUTATÁSA

A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Kutatásom lefolytatására olyan primer kutatási módszert választottam, mely egyaránt tartalmazott **kvantitatív**, valamint **kvalitatív** elemeket is, melyeket ötvözve, kihasználva azok pozitív hozadékait, igyekeztem kutatásomat oly módon megszervezni, hogy az a kutatott téma tekintetében, tudományosan kellően megalapozott legyen, biztosítsa a kellő pontosságot és alapos vizsgálatot.

A fentiek értelmében, bemenő adatok tekintetében, dolgozatom két részre bontható: kvalitatív és kvantitatív adatsorokra.

Kvalitatív adatsorok tekintetében, bemenő adatként, (mély)interjúkat készítettem a közösség turisztikai szempontból döntéshozó szereplőivel, a helyi egyházi méltóságokkal, valamint a helyi turisztikai szektor releváns és kiemelkedő szereplőivel. E kutatási módszer előnye, hogy az interjúk alkalmával, a személyes elbeszélgetésnek köszönhetően, interjúalany állásfoglalása a kutatott témában jelentősen **mélyrehatóbb**, mint a hagyományos kérdőíves megkérdezés esetén.

Kvantitatív felmérés során, már nem a helyi személyiségek véleményét, állásfoglalását igyekeztem megismerni, hanem arra kerestem válaszokat, hogy a közösség lakossága hogyan vélekedik a helyi turisztikai szektor teljesítményéről, milyen kapcsolatrendszert ápol a közösséget meglátogató turistákkal, hogyan látja azok indíttatását, motivációját, hogyan ítéli meg az idegenforgalmat úgy általában.

A kutatás előkészítése két részre bontható. Első lépésben, tekintettel arra, hogy a kérdőíves megkérdezés a legidőigényesebb, arra törekedtem, hogy mihamarabb elkészüljön és publikálhassam. A kérdőív keretében, amint azt már említettem a helyi lakosság tapaszta-

tát, meglátását igyekeztem megismerni, lehetőség szerint lefedve teljes egészében a turisztikai ágazatot, de kiemelt fontosságot tulajdonítva a **nemzetiségi**, valamint a **vallási** turizmusnak.

Második lépésben összeállítottam az interjúvázlatokat, melyek esetében figyelembe vettem a megszólított interjúalany turisztikai érintettségét, ráhatását a turisztikai szektorra. Ennek megfelelően négy típusú interjúvázlat készült, a különböző helyi entitások véleményének megismerésére. E kérdőíves megkérdezés céljaként fogalmaztam meg, hogy olyan mély információk álljanak rendelkezésemre, melyek megszerzése egy személytelen online kérdőív esetén nem állhatnak rendelkezésre.

Kutatásom keretében, arra törekedtem, hogy minél **szelesebb** ismertekre tegyek szert, ennek érdekében mindkét adattípus tartalmaz átfedő kérdéseket, melyekkel igazolni, vagy esetleg cáfolni szeretném egyik, vagy másik fél állásfoglalását.

Az interjú, mint kutatási módszer

Az interjú, mint kutatási módszer, a **megismerés** egy olyan eszköze, melynek keretében felszínre kerülnek olyan **információelemek** is, melyek nem ismerhetők meg az általam használt kantitativ kutatási módszerrel, vagyis, míg a kérdőíves megkérdezés igyekszik egy nagyobb csoport általános véleményét megismerni, feltérképezni egy tematikában, addig az interjú nem csak a felszínes ismeretszerzésre, hanem a **mélyeb** megismerésre összpontosít, nem csupán tényállást rögzít, hanem **miértet keres**.

Kutatómunkám keretében két féle interjúmódszert alkalmaztam, a **félig strukturált**, valamint a **strukturált** interjút. A mélyinterjú, definíció szerint a következőt jelenti: „Strukturálatlan, feltáró jellegű kutatási módszer, amely kis mintán alapul, és a probléma megértését szolgálja” (Malhotra, 2008). A strukturált interjú, szintén kis mintán alapuló megkérdezési módszer, lényege, hogy a minta minden megkérdezettje ugyanazon kérdéssor keretében fejtheti ki véleményét, meglátását, így biztosítva az összevethetőséget.

A kvalitatív felmérési technikákat, a szakirodalom két csoportba sorolja: **közvetett**, valamint **közvetlen** megkérdezési technikák. A két technika között az interjúalany, a kutatás céljával kapcsolatos ismeretanyaga képezi a különbséget, vagyis közvetett megkérdezésről akkor beszélünk, amikor az interjúalany nincs tisztában a megkérdezés céljával, az interjúkészítő projektív technikája segítségével igyekszik hozzájutni az óhajtott információkhoz, míg a közvetlen megkérdezés esetén az interjúalany tisztában van a megkérdezés céljával.

A kérdőíves megkérdezés, mint kutatási módszer

Kvalitatív felmérésem második eszköze a kérdőíves adatgyűjtés, megkérdezés formájában valósult meg, melynek használatát a várható relatíve nagy számú mintasokasága indokolja, valamint az egyszerű, a kitöltő részéről is könnyen értelmezhető felépítés, mely a már felsorakoztatott előnyök mellett, szemben az interjúval, meglehetősen *leegyszerűsíti* az adatelemzés és kiértékelés folyamatát, jelentősen *megkönnyíti* a gyűjtött adatok elemzését.

A szakirodalom a kérdőíves megkérdezés négy csoportba sorolja, melyeket további alcsoportba rendez. A négy főcsoport a *személyes*, a *telefonos*, a *postai* és az *elektronikus* megkérdezés. Az első csoport a megkérdezés helyének figyelembevétele és a megkérdezés folyamatában alkalmazott segédeszközök alapján három alcsoportba sorolható. Az első alcsoport a személyes megkérdezés a célszemély otthonában, a második a személyes megkérdezés egy mindkét fél számára semleges területen (pl. bevásárlóközpont, valamilyen közterület stb.), illetve harmadik elemként jelenik meg a valamilyen számítástechnikai eszközzel támogatott megkérdezés. Érdekes megjegyezni, hogy az általam kutatási témában áttanulmányozott szakirodalom, Malhotra (2008), ez utóbbi esetben kifejezetten számítógéppel támogatott személyes megkérdezést definiál, de ezt a mai kór szellemében már nem lehet csupán számítógépre korlátozni, hiszen a technika fejlődésének köszönhetően, napjaink mobil telekommunikációs eszközei bőven megfelelnek az elvárásoknak. A második főcsoport, a *telefonos megkérdezés*, szintén két alcsoportba sorolható, melyek a következők: hagyományos módszerrel elkészített telefonos megkérdezés, valamint telekommunikációs eszközzel támogatott telefonos megkérdezés. A harmadik főcsoport, a *postai* megkérdezés, melynek egyik prominens alkalmazása a jelenlegi magyar kormány *nemzeti konzultáció* gyakorlata képviseli. A magam részéről, Románia szinten nem tapasztaltam azonos, vagy hasonló adatgyűjtési folyamatot, vélhetően a Román Posta igencsak elmaradott teljesítményének köszönhetően.

A kérdőíves adatgyűjtés negyedik csoportja, melynek részét képezi az én kutatásom is, az úgynevezett *online megkérdezés módszer*, internet segítségével, mely lehetőséget teremt arra, hogy relatíve rövid időintervallum alatt, viszonylag nagy adatmennyiségre tegyen szert a kutató. A szakirodalom két online megkérdezési módszert sorakoztat fel: online megkérdezés *elektronikus levél* segítségével, valamint online megkérdezés *interneten* keresztül. Az első módszer kertében az adatgyűjtő egy hagyományos email üzenet keretében, melynek levélteste tartalmazza magát a kérdőívet, nem csupán egy linket a kérdőívre, juttatja el a kérdőívét a megkérdezetthez. E módszer jelentős hátránya, hogy az email egy olyan kötött

levelezési formátum, mely nem, vagy csak nagyon körülményesen képes megfelelni egy kérdőív elvárásainak, mind például legördülő választólista, feleletválasztó mátrix alkalmazása stb. A csoport második eleme, az **online megkérdezés internet segítségével**, sokkal jelentősebb kutatói szabadságot engedélyez és egyben kiküszöböli az előbb felsorolt hiányosságokat. Ennek keretében az adatgyűjtő, egy erre a célra optimalizált, online felületen, egyszerűen és rugalmasan képes összeállítani, egy minden követelménynek eleget tevő kérdőívet, melyre mutató linket a legváltozatosabb online csatornák segítségével juttathatja el a megkérdezettekhez. Mindkét, előbb említett megkérdezési módszer egységes előnye, hogy nincs szükség kérdezőbiztosok bevonására, az adatfelvételt maga a megkérdezett inicializálja és végzi el, de míg az első módszer esetén utólagos adatbevitelre van szükség, addig az internetes megkérdezés esetén az adatok, csoportosítva, adatbázisban tárolódnak, onnan letölthetők. (Nemes, 2013, Malhotra, 2008 alapján).

A község lakosságának kérdőíves megkérdezése

Kérdőíves megkérdezés esetén egy napjainkban igen használatos, megkérdezési módszert alkalmaztam, melynek keretében kihasználva napjaink **online társadalmát** egy interneten elérhető és kitölthető kérdőívet készítettem, a Google űrlapok platform nyújtotta lehetőségeket kihasználva. Ennek keretében negyvenegy kérdés keretében igyekeztem **letapogatni** a helyi lakosság turizmussal kapcsolatos meglátását, állásfoglalását, mind a hat általam definiált hipotézis lényegi elemére rákérdezve.

Tudatában vagyok annak, hogy az online megkérdezés módszere, legalábbis meglátásom szerint, tartamaz jónéhány buktatót is, a hagyományos személyes megkérdezéssel szemben, mégis annak egyszerű, közérthető használata, a nagy mintasokaság elérése, relatíve rövid intervallumon belül, arra sarkalt, hogy előnybe részesítsem a hagyományos kérdőívezéssel szemben.

A tervezési folyamatban nagy hangsúlyt fordítottam arra, hogy a kérdőívem a lehető könnyebben elérhető és kitölthető legyen minden internetkapcsolatot használó eszközön, úgy számítógépen, mind mobil eszközökön is, különös tekintettel az utóbbi kategóriára. Ennek oka, hogy napjaink rohanó világában, ha valaki kérdőív kitöltésére adja a fejét mindenképpen igény támaszt arra, hogy annak kitöltése számára a lehető legergonomikusabb, legelérhetőbb legyen és abban a pillanatban álljon rendelkezésre, amikor szándékában áll időt és energiát szentelni arra. Ez az azonnali **rendelkezésre állás** létfontosságú napjaink homosapiense számára, aki esetében teherként jelenik meg, ha egy kérdőív kizárólag teljes

értékű számítógépen tölthető ki, nem hajlandó pluszenergiát fektetni annak üzembehelyezésére, viszont mobil eszközei mindig és mindenkor rendelkezésére állnak, ez által a mintasokaság jelentősen növelhető.

A kérdések struktúráját tekintve, kérdőívben egyaránt felleltetők zárt, félig zárt és nyitott kérdés típusok, a következők szerint:

- **Zárt** kérdéstípusok – Olyan kérdések esetén alkalmaztam, amikor nem, vagy elhanyagolható mértékben áll fenn annak az igénye, hogy a megkérdezett a felajánlott válaszokon túlmenően, ha korlátozottan is, de saját véleményét, egyéb választ fogalmazzon meg. E zárt kérdéstípus nagy előnye, kiértékelés tekintetében, hogy a minta elemei jelentősen egyszerűbben összevethetőbbek, mint a félig- vagy teljesen nyitott kérdések esetén.
- **Félig zárt** kérdéstípusok – Olyan esetben alkalmaztam, amikor lehetőséget kívántam biztosítani a megkérdezettnek arra, hogy a gyors és gördülékeny kitöltés érdekében, előre megfogalmazott és rendelkezésére bocsátott releváns válaszok mellett, megfogalmazására saját véleményét, válaszát. Ebben az esetben a különvélemény megfogalmazásának lehetősége nehezíti ugyan a kiértékelés folyamatát, de mégis szükséges a pontosabb megismerés érdekében.
- **Nyílt** kérdéstípus – Alkalmazása lehetőséget biztosít a megkérdezettnek arra, hogy mindenféle befolyásoló körülménytől mentesítve (pl. előre definiált, lehetséges válasz), megfogalmazhassa saját véleményét a kérdéssel kapcsolatban. Kiértékelés szempontjából ezen típusú kérdések jelentik a legnagyobb kihívást, mivel igencsak változatos válaszokat tartalmaz(hat).

Strukturális felépítését tekintve kérdőívem négy részre bontható. Az első rész csupán **tájékoztató jellegű**, arra hivatott, hogy megszólítsa a kitöltőt, röviden ismertesse az adatgyűjtés célját, valamint gyakorlati információkat osszon meg a kitöltővel. A második rész, mely egyben felvezető rész is, arra hivatott, hogy egyszerű, könnyen megválaszolható kérdések segítségével biztosítsa adatsor **kategorizálhatóságát**. A szegmens kilenc kérdést vonultat fel, melyekben, többek között a kitöltő életkorára, lakótelepülésére, családi állapotára stb., kérdezek rá. A kérdőív harmadik szegmense hivatott a tulajdonképpeni, a **kutatással kapcsolatos** releváns információk gyűjtésére. A szakasz harmincegy kérdést és kijelentést vonultat fel. A negyedik rész szerepe a **kérdőív bezárása**, levezetése, mely két kérdést tartalmaz. A negyvenegyedik kérdés arra kéri a kitöltőt, hogy mennyiben van olyan a kutatással kapcsolatos, más releváns információja, melyre a kérdőív keretében nem tértem ki, ossza meg egy

nyílt szöveges bevitelimező keretében. A kérdőív utolsó kérdése, hasonlóan az első kérdéshez, tájékoztató jellegű, felhívja a kitöltő figyelmét a küldés gomb megnyomásának jelentőségére, illetve köszönetet mond az együttműködésért.

A kérdések tipológiáját tekintve a kérdőív nyolc típust vonultat fel:

- Zárt feleletválasztó lista egy lehetséges válasszal – nyolc elem
- Félig zárt feleletválasztó lista egy lehetséges válasszal, ami a felvonultatott válaszlehetőségek mellett tartalmazhat saját elemet is – kettő elem
- Legördülő lista, szintén egy válaszlehetőséggel, a kompaktabb kérdőív érdekében – négy elem
- Félig zárt jelölőnégyzetes lista, melynek esetében a megkérdezett több válaszlehetőséget is megjelölhet, illetve ezen felül definiálhat saját elemet is – nyolc elem
- Értékskála, melynek keretében a megkérdezett arra kértem definiálja, hogy egy megfogalmazott kijelentéssel, kérdéssel milyen szinten képes azonosulni – négy elem
- Feleletválasztó mátrix, egy vagy több sorral. A feleletválasztó mátrix előnye, különösen a többsorosé, hogy egy megismerni kívánt témakörben, kompaktan több kérdésen, kijelentésen keresztül szerezhethünk információkat – kilenc elem
- Feleltválasztó mátrix, értékskálával. Struktúráját tekintve, megegyezik a feleltválasztó mátrixnál, de ebben az esetben a megkérdezettnek nem előre definiált válaszlehetőségeket kell választania, hanem egy értékskála mentén kell kifejezni egyetértését, illetve elutasítását, a kijelentéssel, kérdéssel kapcsolatban – négy elem
- Nyílt válaszlehetőség, szöveges bevitelimező keretében – kettő elem

A kérdőív teljes tartalmát az **1. számú melléklet**, míg kérdések tipológiai besorolását a **6. számú melléklet** hivatott prezentálni.

Félig strukturált interjú Farkaslaka község polgármesterével

Az interjúalanyaimmal folytatott beszélgetések sorát, a község polgármesterével indítottam, aki mind a község első embere igen **jelentős ráhatással** és **eszközrendszerrel** rendelkezi a község minden gazdasági ágazatának stimulálására, köztük turisztikai szektora is.

A kérdőív keretében, **harmincöt kérdés** segítségével arra kerestem választ, hogy a helyi vezető milyen **viszonyrendszert** ápol a helyi turisztikai ágazattal, hogyan vélekedik annak teljesítményéről, szándékában áll-e támogatni azt, bármilyen közvetett vagy közvetlen eszköz-

zel. Az interjú kérdéseit tekintve két csoportba sorolható, *általános* és *szektorspecifikus* kérdésekre, melyek egy jelentős részére, a lehető legalaposabb kutatás érdekében, rákérdeztem úgy kérdőívem, mind a többi interjúalannal folytatott beszélgetésem alkalmával is.

A község polgármesterével folytatott beszélgetésem alkalmával megismert szemléletmódot és adatokat, a négyes számú hipotézisem igazolására szándékoztam felhasználni, melynek értelmében: *Farkaslaka község önkormányzata tisztában van a turisztikai szektornak, a településre gyakorolt pozitív gazdasági hatásaival és kész további erőfeszítéseket tenni annak fejlesztése érdekében.*

Túl a megnevezett hipotézis igazolásán, alkalmaztam olyan kérdéseket is melyek arra hivatottak, hogy a többi interjú vagy akár a kérdőíves megkérdezés bizonyos elemeit alátámasszák, igazolják.

A község polgármesterével lefolytatott interjúm vázlatát a 2. számú melléklet hivatott bemutatni.

Félig strukturált interjú Farkaslaka község Turisztikai Információs Irodájának vezetőjével

A helyi turisztikai információs iroda vezetőjével folytatott beszélgetésem alkalmával arra törekedtem, hogy a kutatási munka *teljes tématerületét lefedjem*, azzal a céllal, hogy mind a helyi önkormányzat, turisztikai szempontból meghatározó személyiségének véleménye szerepet játszasson az általam megfogalmazott hat hipotézis, mindenikének, igazolási, vagy adott esetben cáfolási folyamatában.

A fentebb prezentált okból kifolyóan ezen kérdőívem tartalmazta a legtöbb kérdést, szám szerint, *ötvenkettőt*, melyek akárcsak a helyi vezető esetén egyaránt tartalmaztak általános és szektorspecifikus elemeket is.

A kérdőív keretében *harmincegy* kérdést fogalmaztam meg kifejezetten *hipotézisspecifikus* formában, a fennmaradó huszonegy kérdés jellemzően általános jellegű, illetve olyan tematikákat érint, melyek átívelnek úgy a kvantitatív kutatáson, mint a kvalitatív kutatás többi elmén. Dolgozatom keretében megfogalmazott első hipotézisemre, mely arra keresi a választ, hogy község rendelkezik-e megfelelő számú és minőségű kulturális turisztikai attrakcióval, öt kérdés keretében kérdeztem rá. Második hipotézisemmel kapcsolatban négy kérdést fogalmaztam, melyben arra keresek releváns információkat, hogy vajon a község turisztikai infrastruktúrája, valamint turisztikai szuprastruktúrája megfelelő fejlettséget mutat-e, az megfelel-e a napjaink turistája által támasztott igényeinek. Harmadik hipotézisem,

mely a helyi lakosság turistákkal és turizmussal kapcsolatos attitűdjét firtatja, három kérdéssel reprezentálta magát az interjúban. A község önkormányzatának turisztikaszektor béli implikálódását hivatott megismerni, melyet negyedik hipotézisem boncolgat, kilenc kérdés keretében igyekeztem a lehető legalaposabban átbeszélni. Dolgozatom specifikus turisztikai elemeivel, vagyis a **nemzetiségi**, valamint a **vallási** turizmussal kapcsolatban, hat kérdést fogalmaztam meg, melyek szerepe a helyi döntéshozó személyiség véleményének megismerése, ötödikként megfogalmazott hipotézisemmel kapcsolatban. Hatodik és egyben utolsó hipotézisem arra keres választ, hogy a helyi turisztikai szektor képviselői milyen szinten látnak fejlődési lehetőséget az ágazatban, három kérdés erejéig képviselteti magát.

A község turisztikai információs irodájának vezetőjével megejtett interjúm vázlatát a 3. számú melléklet foglalja magába.

Strukturált interjú a helyi turisztikai ágazat szereplőivel

A helyi turisztikai ágazat releváns szereplőivel lefolytatott interjúim már a teljes mértékben **strukturált interjúk** csoportjába tartoznak, annak érdekében, hogy a kapott információkat a lehető lekönnyebben értelmezni és elemezni tudjam.

Akárcsak az előbbieken bemutatott interjúk esetében, ez az interjú is tartalmazott általános és szektorspecifikus elemeket, melyek kertében célként tűztem ki, hogy a lehető legalaposabban megismerjem az ágazat kiemelkedő képviselőinek **szemléletmódját**, meglátását, állásfoglalását.

Kérdőívem, **harmincnégy** kérdésen keresztül fitatja a megkérdezettek véleményét, melyben jellemzően arra kerestem választ, hogy a helyi turisztikai szektor képviselői hogyan ítélik meg a szektor fejlettségét, teljesítményét, látnak-e jövőt az ágazatban és ha igen akkor hajlandók-e akár saját, vagy akár külső források bevonásával további erőfeszítéseket hozni, fejlesztéseket eszközölni.

A felmérés keretében öt helyi turisztikai vállalkozóval készítettem interjút, a következő megoszlás szerint:

10. táblázat: A lefolytatott interjúk ágazati lefedettsége

Beosztott település	Interjúk száma	Vendéglátó egységek száma	Települései ágazati lefedettség
Farkaslaka	2	30	7%
Nyikómalomfalva	1	3	33%
Székelyszentlélek	1	12	8%
Kecset	1	2	50%
Bogárfalva	0	0	0%
Székelypálfalva	0	1	0%
Firtosváralja	0	1	0%
Kisfalud	0	0	0%
Szencsed	0	0	0%

Forrás: Alapadatok, tarvelminit.ro, saját szerkesztés, 2023.

A 10. táblázat értelmében interjúalanyaim, a vendéglátó egységek számát figyelembe véve, az ágazat 10,42% képviselték. Ez az arány 13,30% emelkedik, amennyiben a vendéglátóegységek számát kihelyettesítjük a férőhelyek számával, vagyis a Farkaslak községben fellelhető 812 férőhelyből, interjúalanyaim 108 férőhelyet képviseltek.

A turisztikai ágazat releváns képviselőivel készített interjúvázlatomat a 4. számú melléklet hivatott prezentálni.

Strukturált interjú a helyi egyházi méltóságokkal

Tekintettel arra, hogy dolgozatom keretében igyekeztem beazonosítani a **vallási turizmus** már meglévő és lehetséges turisztikai attrakcióit, szükségesnek ítéltam, kikérni a helyi egyházi méltóságok témával kapcsolatos véleményét is.

Mivel Farkaskala község teljes lakosságának túlnyomó hányada (81,50%) Római Katolikus vallású, felmérésem keretében, a község területén tevékenykedő négy Római Katolikus plébános közül, **hárommal plébánossal** beszélgettem el a témában. Említésre méltó, hogy a község két települése, név szerint, Kecset és Kisfalúd, lakóinak többsége Református vallású, ahol szolgálatot teljesít egy Tiszteletes Asszony, akivel nem készítettem interjút, ugyanis meglátásom szerint az erdélyi történelmi magyar egyházak közül a Római Katolikus vallás, az a vallás amelyik leginkább arra predesztinálja híveit, hogy vegyenek részt zarándoklatokon, mind a vallási turizmus egyik, lelkiességben gazdag elemén. Előbbi eszmefuttatásommal nem lebecsülni vagy kisebbiteni szeretnem egyes felekezetek szakrális helyeinek vallási turisztikai szerepét, csupán rávilágítottam arra, hogy az Erdélyi Református, illetve az Erdélyi Unitárius vallás kevésbé sarkalja híveit, az egyház szakrális helyeinek felkeresésére.

Az interjúk keretében arra kerestem választ, hogy az egyház, mint a vallási-kulturális turisztikai attrakciók kezelője, nyitott-e a turizmus irányába, lát-e lehetőséget, egyáltalán cél-e az általuk adminisztrált vallási-kulturális attrakciók népszerűsítése, felkínálása a turisták számára. A kérdéssorral ötödik hipotézisemben megfogalmazott kijelentéseket állt szándékomban alátámasztani.

ELEMZÉS

Alapsokaság és mintasokaság

Ahogy az már a kutatás módszertana alfejezet is ismertetésre került, kutatómunkám kertében két típusú forrásból igyekeztem adatokat gyűjteni, annak érdekében, hogy kutatómunkám kellő képpen alapos legyen, szem előtt tartsa a tudományos igényesség szempontjait.

A **kvantitatív** adatok gyűjtésére szolgáló online kérdőív segítségével 93 adatsort sikerült beszerezni, tehát ez az adatmennyiség tekinthető, kvantitatív kutatásom **alapsokaságának**, ez az adatmennyiség, melyre elvégeztem egy kisebb előszűrési folyamatot, a **mintasokaság** kinyerése érdekében. Tekintettel arra, hogy az előellenőrzés során nem volt szükség adatsorok kizárására, a továbbiakban a teljes adatsokaságot tekintetem mintasokaságnak.

Kutatásom második adatforrása esetében, tekintettel annak típusára és **kvalitatív** mivoltára nem fogalmazódott meg bennem bármiféle előszűrési igénye, vagyis a kvalitatív adatgyűjtés folyamatában felvett 10 interjú mindenikét használhatónak és értékelhetőnek tekintetem, vagyis az interjúk **alapsokasága** és **mintasokasága** is egyaránt 10 elemet foglal magába.

3.4. EREDMÉNYEK

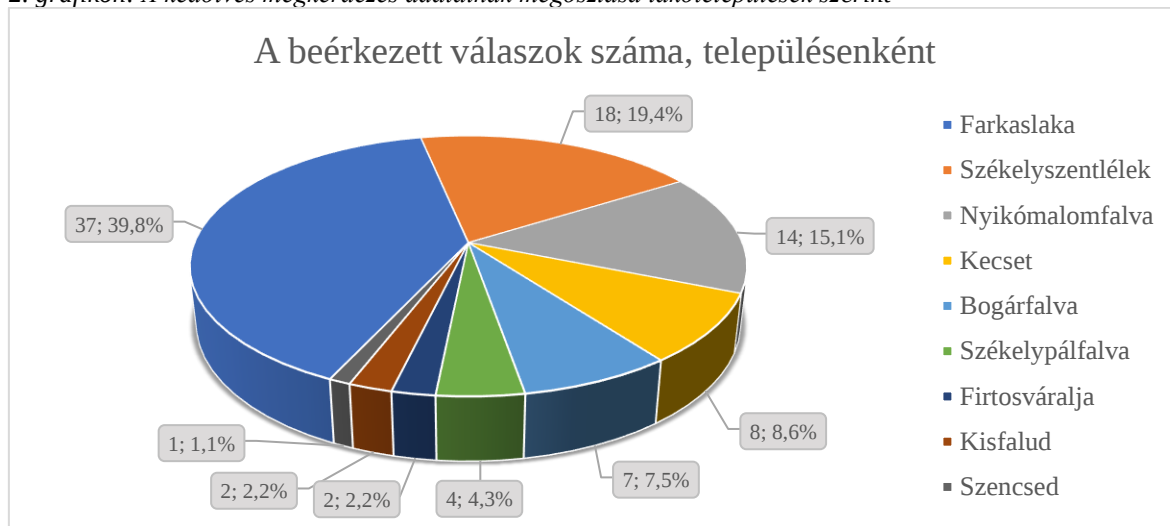
A következőkben, az adatgyűjtés folyamán rögzített **kvantitatív** és **kvalitatív** adatsorok által szolgáltatott adatok bemutatást tűztem ki célul, melynek folyamán igyekszem strukturáltan és jól szemléltetve, a megfogalmazott hipotézisek köré csoportosítva bemutatni azokat.

A mintasokaság strukturáltsága

A mintasokaság strukturálásra, a kérdőív kertében 9 kérdést sorakoztattam fel, melyek keretében olyan általános adatokat gyűjtöttem, mind a nemi hovatartozás, legmagasabb iskolai végzettség, jövedelemforrás, családi állapot, gyerekek száma, vagy a község területén eltöltött napi átlagos időtartam.

Kérdőívem első kérdése, a mellett, hogy a beérkezett adatsorokat **lakótelepülések szerint csoportosítja**, egy **előszelekciós kritériumot** is felvonultat, mivel arra kéri a kitöltőt, hogy jelölje meg, a község mely beosztott településének a lakója, így zárva ki az olyan kitöltőket, akik nem Farkaslaka község lakói közül kerülnének ki. Az adatsorok lakótelepülés szerinti eloszlását a 2. grafikon hivatott szemléltetni.

2. grafikon: A kérdőíves megkérdezés adatainak megoszlása lakótelepülések szerint

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A fentiek értelmében Farkaslaka település lakói bizonyultak a legszorgalmasabbnak, akik Székelyszentlélek, Nyikómalomfalva és a többi beosztott település lakói követnek. A grafikoncímke keretében prezentált első érték a településről begyűjtött az adatsorok számát, míg a második érték az adatsorok arányát tartalmazza a mintasokkasághoz viszonyítva.

A kvantitatív adatforrás, **nemi megoszlását tekintve**, a női nem felé billen a mérleg nyelve, a kitöltők 58,1%-át képviselve, a férfiak aránya 41,9%. A kitöltők túlnyomó hányada középiskolai szintű tanulmányokkal rendelkezik, 41,9%, melyet 22,6%-al az egyetemi szintű tanulmányokkal rendelkező kitöltők követnek.

11. táblázat: A kvantitatív adatsor nemi valamint legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása

Nem	Legmagasabb iskolai végzettség	Darabszám	Arány
Férfi	Általános iskola	3	3,2%
	Egyetem	9	9,7%
	Főiskola	3	3,2%
	Középiskola	18	19,4%
	Technikum	6	6,4%
Férfi Összesen		39	41,9%
Nő	Általános iskola	5	5,4%
	Egyetem	12	12,9%
	Főiskola	9	9,7%
	Középiskola	21	22,6%
	Technikum	7	7,6%
Nő Összesen		54	58,1%
Összesen		93	100,00%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Kérdőívem 5. és 6. kérdése a kitöltő **fő**-, valamint esetleges **mellékjövedelmének forrására** kérdez rá. Ennek értelmében a megkérdezettek 90,3%-nak fő jövedelemforrását a Munkabér és egyéb béren kívüli juttatások adják (84 kitöltő), 6 kitöltő jelölte meg a Vállalkozás, osztalék lehetőséget, valamint egy-egy kitöltő nevezte meg elsődleges jövedelemforrásaként a Szabad foglalkozást, az Egyetemi tanulmányokat, valamint a Nyugdíjat.

A 93 nyilatkozó közül 39 megkérdezett nyilatkozott úgy, hogy fő jövedelemforrása mellett rendelkezik más mellékjövedelemmel is melynek megoszlását a 12. táblázat tartalmazza.

12. táblázat: A nyilatkozók megoszlása fő-, valamint mellékjövedelem tekintetében

Fő- és mellékjövedelemforrás	Darabszám	Arány
Munkabér és egyéb béren kívüli juttatások	33	84,6%
Mezőgazdaság	8	20,5%
Vendéglátás, idegenforgalom	6	15,4%
Kézművesség	5	12,8%
Kézművesség, Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások	3	7,7%
Kereskedelem	3	7,7%
Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások	2	5,1%
Vendéglátás, idegenforgalom, Kézművesség, Kereskedelem	2	5,1%
Mezőgazdaság, Vendéglátás, idegenforgalom	2	5,1%
Villany szerelés	1	2,6%
Tanítás	1	2,6%
Vállalkozás, osztalék	5	12,8%
Vendéglátás, idegenforgalom, Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások	2	5,1%
Vendéglátás, idegenforgalom	2	5,1%
Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások	1	2,6%
Szabad foglalkozás	1	2,6%
Vendéglátás, idegenforgalom, Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások	1	2,6%
Összesen	39	100,0%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdőív strukturáló kérdéseinek utolsó csoportja a válaszadókat **családi állapot, gyerekek száma**, valamint **a község területén töltött idő** alapján kategorizálja.

Ennek értelmében a válaszadók 79,6% (74 fő) házasságban él, a *Nőtlen/Hajadon* volt nyilatkozók 9,7% (9 fő), *Tartós házasságon kívüli kapcsolatot* hat fő jelölte meg, három *Özvegy* és egy *Elvált* személy kíséretében.

13. táblázat: A nyilatkozók megoszlása családi állapot és gyerekek száma alapján

Családi állapot/Gyerekszám	Darabszám	Arány
Elváltam	1	1,1%
1	1	1,1%
Házasságban élek	74	79,6%
1	26	28,0%
2	31	33,3%
3	10	10,8%
3-nál több	1	1,1%
Nincs gyerekem	6	6,5%
Nőtlen/Hajadon vagyok	9	9,7%
Nincs gyerekem	9	9,7%
Özvegy vagyok	3	3,2%
1	1	1,1%
2	2	2,2%
Tartós, házasságon kívüli kapcsolatban élek	6	6,5%
Nincs gyerekem	6	6,5%
Összesen	93	100,0%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A község területén töltött időintervallum tekintetében a megkérdezettek egy háromelemes zárt lista keretében kellett besorolniuk magukat. Ennek értelmében, átlagos napi tevékenységét kizárólag a község területén végzők száma 39 fő (16-24 órát tölt a község területén), a község területét mindössze munkavégzés érdekében 37 válaszadó hagyja el (8-16 órát tölt a község területén), valamint 17 fő, napi szinten kevesebb mint nyolc órát tölt a község területén, a község tekintetében, gyakorlatilag inaktív, csupán pihenni érkezik a településre.

Kulturális turisztikai attrakciók rendelkezésre állása

Mivel dolgozatom keretében arra keresem választ, hogy Farkaslaka esetében milyen irányelvek mentén lehet, illetve érdemes továbbfejleszteni a már napjainkban is jelentősen jelenlévő turizmus témakörét, szükségesnek mutatkozott megvizsgálnom, hogy a község területén rendelkezésre állnak-e turisztikai attrakciók, kiemelten kezelve a **kulturális turisztikai attrakciókat körét**, illetve, hogy ezek a turisztikai attrakciók a turistaközönség rendelkezésére állnak-e.

A fentiek letapogatására kérdőívem keretében **tizennégy** kérdést fogalmaztam meg, valamint a témakörre rákérdeztem a **kvalitatív** adatgyűjtés keretében is, mind a tíz interjúalanyom esetén.

Kérdőívem keretében, rögtön a strukturáló kérdéseket követően, arra kérem a kitöltőt, hogy egy félig zárt, jelölőnégyzetes lista keretében válaszson egy vagy akár több olyan elemet, mely véleménye szerint arra predesztinálja a turistákat, hogy Farkaslaka községet válasszák **utazásuk célállomásaként**. A félig zárt struktúrának köszönhetően, a kitöltőnek lehetőséget biztosítottam, arra, hogy amennyiben a rendelkezésére bocsátott listában nem találja a benne válaszkény megfogalmazódott elemet, egy rövid szöveges beviteli mező keretében a tudomásomra hozhassa.

A kérdésre kapott válaszok, összesen 263 elemet tartalmaztak, melyek meglehetősen széles skálán oszlanak meg, de egyértelműen megállapítható, hogy a megkérdezettek a **falusi turizmust** (29,3%), a **kultúrát** (20,2%), a **táját** (17,5%) és a **nemzetett** (14,8%) tartják a legfontosabb motivációs faktornak. A kérdésben felajánlott többi válaszlehetőség mindegyike 5% alatti arányban képviselteti magát.

5. ábra: A farkaslaki turizmus legjelentősebb motivációs faktorai

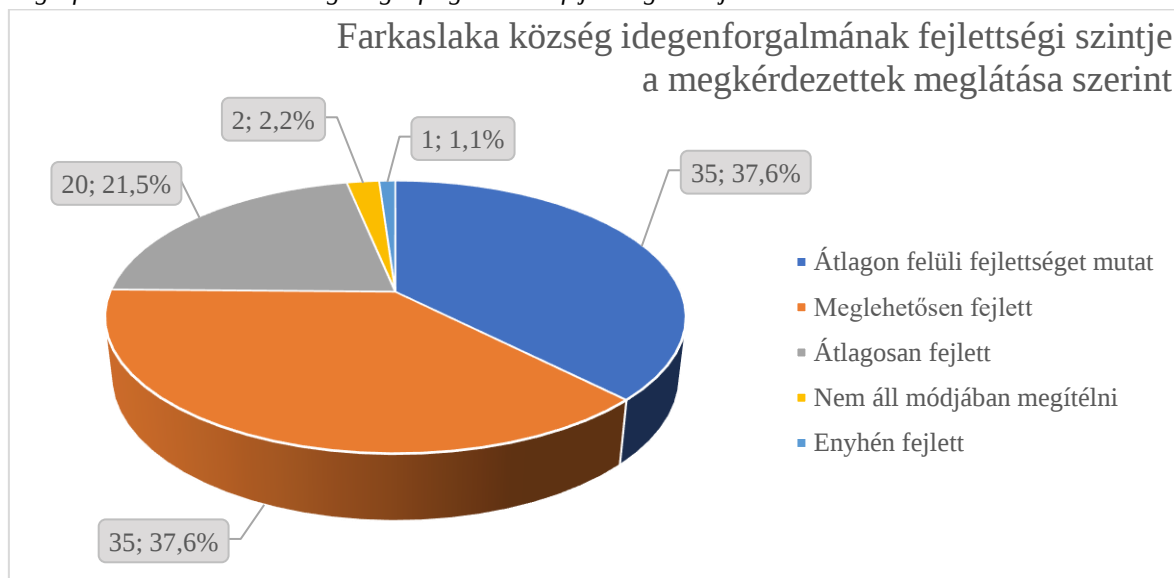

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A fentiekben kapott eredményekéhez képest, a **kvalitatív felmerésben** egy kissé **specifikusabb** képet kaptam, mely jellemzően több helyi turisztikai attrakciót fogalmaz meg, mint fő motivátort. A megkérdezettek, képviseljék azok a helyi önkormányzatot, a szakmát, vagy a történelmi egyházakat, jellemzően a vendégszeretetet, a táj szépségét, **Tamási Áron élő emlékéét**, a **Jézus Szíve** kilátót, a szolgáltatások magas minőségét, a vendégszeretetet, a Székelyföldön belüli központi elhelyezkedést, a **tiszta magyarságot**, az összetartozást, emelték ki, de legtöbb beszélgetés esetén, napvilágra került az a tény, melyre az interjúalanyok meglehetősen büszkeséggel utaltak, hogy Farkaslaka a múlt század kilencvenes éveiben úttörő, leader szerepet töltött be a székelyföldi falusi turizmus kialakításában és e szerepet igyekeznek újra felvállalni, egy kisebb visszaesést követően.

A tematika keretében másodikként megfogalmazott kérdésben arra keresem a választ, hogy a kitöltő hogyan **értékeli a község idegenforgalmi szektorának a fejlettségi színvonalát**, egy zárt feleltválasztó kérdés keretében. A kapott eredmények 75,3% értékelte a község idegenforgalmi fejlettségét a *Meglehetősen fejlett*, illetve az *Átlagon felüli fejlettséget mutat* értékkel. A kapott eredmény visszatükröződik az interjúk alkalmával megfogalmazott válasszokban is, úgy a helyi döntéshozó elemek részéről, mid a turisztikai szektor kiemelkedő képviselői estén is. Minden megkérdezett, úgy értékelte, hogy a község turizmusa fejlett, de ahogy Kovács Lehel polgármester úr fogalmazott: „A pálya folyamatosan emelkedő, de van, ahova bővüljön és kell is bővüljön”.

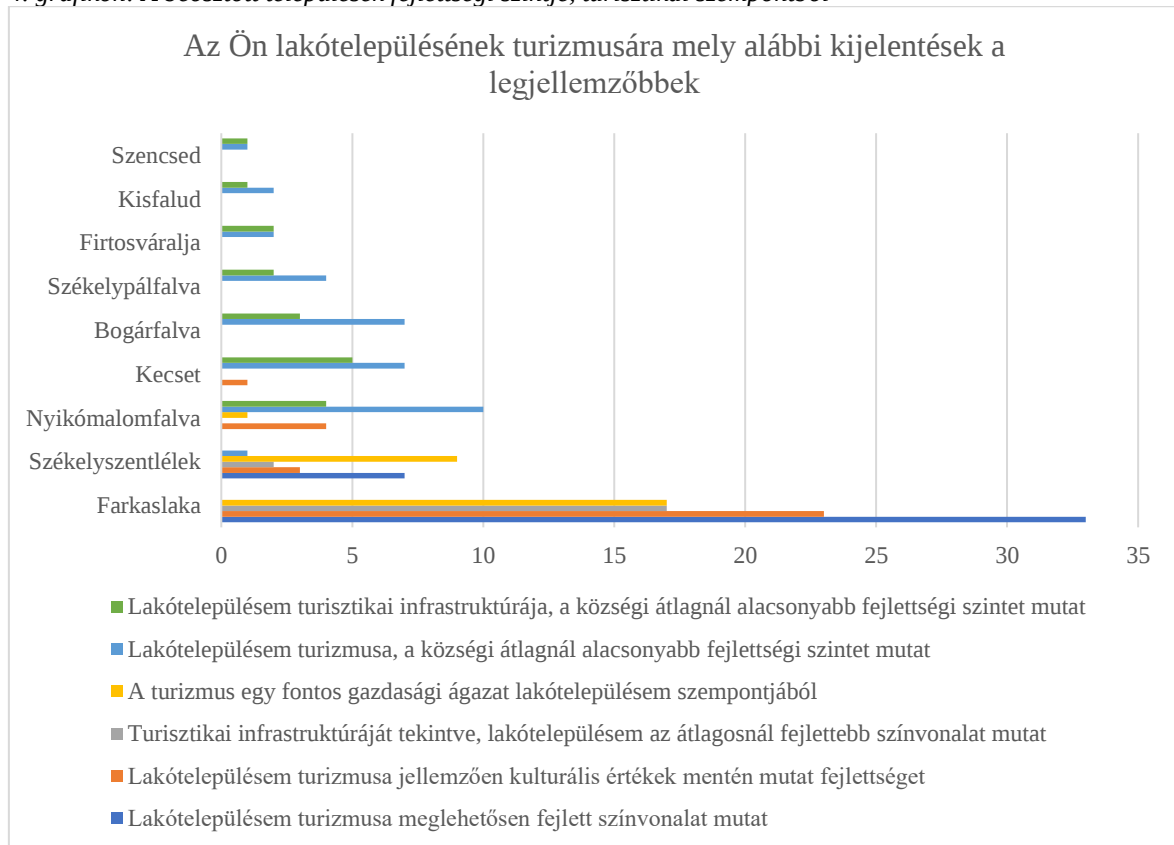
3. grafikon: Farkaslaka község idegenforgalmának fejlettségi szintje

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Kérdőívem keretében a következő kérdéssel arra kerestem a választ, hogy a beosztott települések lakói hogyan értékelik **lakótelepülésük fejlettségi szintjét**, turisztikai szempontból. Ennek mérésére egy hat kijelentést felvonultató, félig zárt, jelölőnégyzetes kérdéstípust vonultattam fel, saját válaszlehetőséggel. Az egyéb válasz lehetőséggel egyik válaszadó sem élt.

4. grafikon: A beosztott települések fejlettségi szintje, turisztikai szempontból

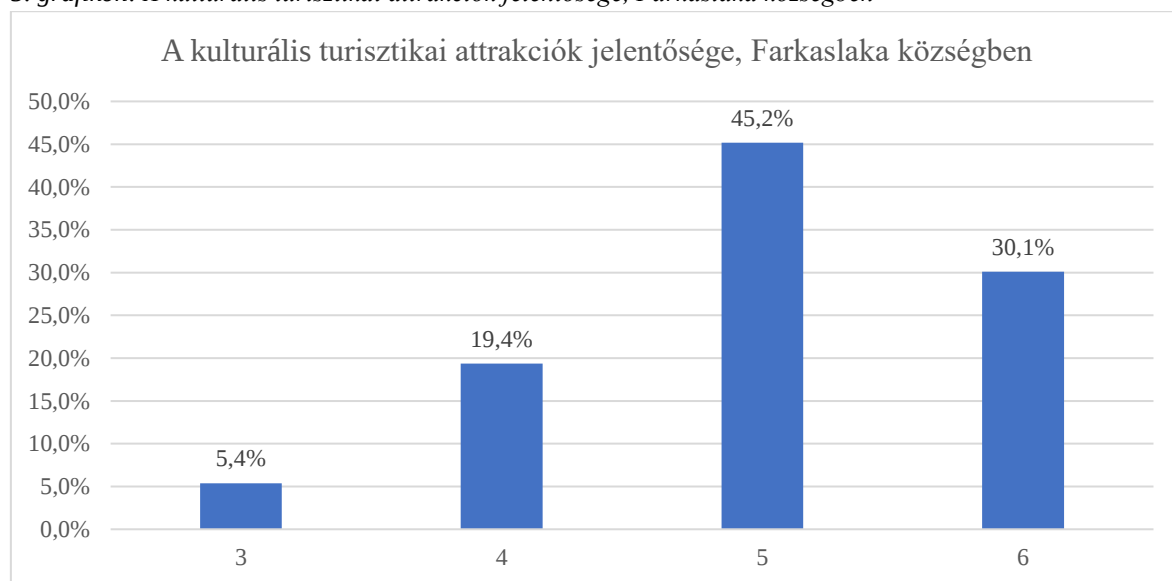

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A beérkezett válaszok azt mutatják, hogy a község **két települése** mutat olyan fejlettségi szintet, ami **meghaladja a községi átlagot**. A kvalitatív felmérés keretében a község polgármesterét, valamint a turisztikai információs iroda vezetőjét, mint helyi döntéshozó személyeket, kérdeztem meg arról, hogy véleményük szerint a község beosztott települései milyen fejlettségi szintet képviselnek a turisztikai ágazat szempontjából. Mindketten úgy nyilatkoztak, hogy a község települései **eltérő fejlettségi szintet képviselnek**, de az önkormányzat egyértelmű és kinyilatkoztatott célja, hogy az elmaradottabb településeket fejlessze olyan beruházásokkal, melyek hatására a turisztikai szektor is **fejlődésnek tud indulni**.

A kérdőív 15. kérdésében arra kértem a megkérdezetteket, hogy nyilatkozzanak arról, hogy Farkaslaka község szempontjából, a **kulturális turisztikai attrakciók** milyen szerepet töltenek be, egy egytől hatig terjedő lineáris skálán értékelve azt. A 93 elemes mintasokaság 70 eleme, vagyis 75,3% értékelte a kulturális turisztikai attrakciók fontosságát a skála két legmagasabb elemével.

5. grafikon: A kulturális turisztikai attrakciók jelentősége, Farkaslaka községben

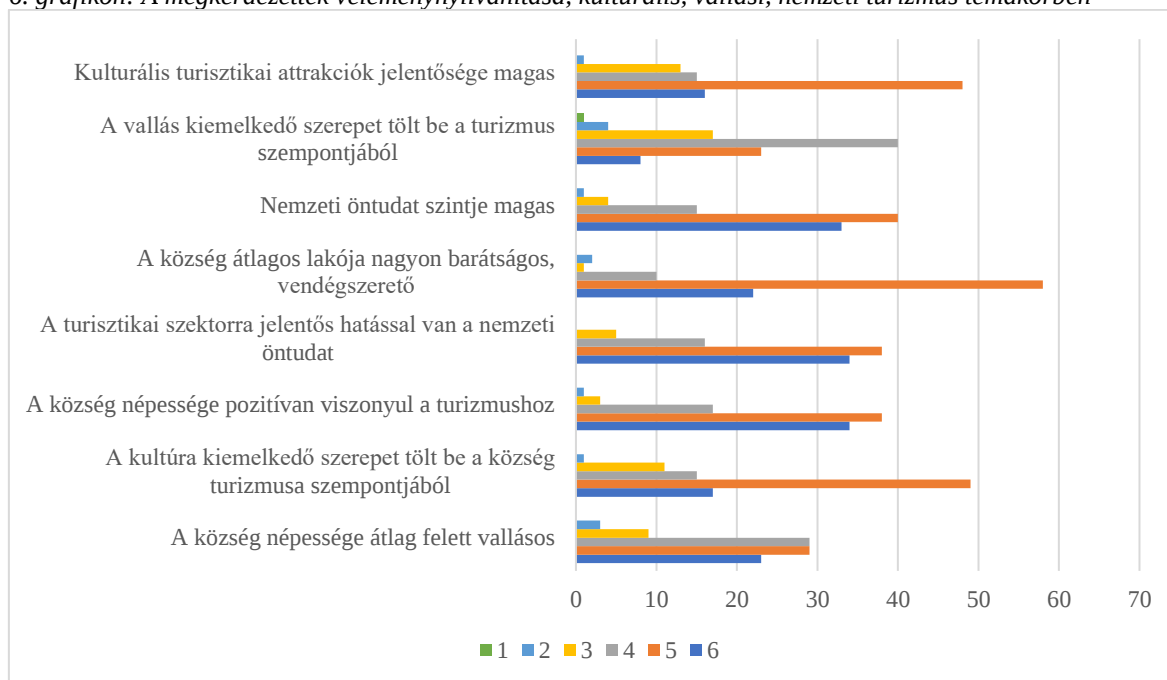

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A felvetett kérdés tekintetében, a kvalitatív felmérés alkalmával, a helyi döntéshozókat, valamint a turisztikai szakma képviselőit kérdeztem meg. Mindkét interjúalany típus esetén egyértelműen azt a választ kaptam, hogy igen **a községbe látogató turista igen fogékony a kultúrára**, ennek megfelelően a kulturális turisztikai attrakciók szerepét jelentősnek ítélték.

Kérdőívem 16. kérdése egy nyolc elemből álló kijelentés sorozatot fogalmaz meg, melyben arra kértem a kitöltőt, hogy az adott kijelentést értékelje egy-egy hat elemes lineáris értékskála esetén. A kijelentések **nem egy adott témakört** fednek le, hanem céljuk minél szélesebb spektrumú adatgyűjtés a helyi lakosság **érzelemlágáról**.

6. grafikon: A megkérdezettek véleménynyilvánítása, kulturális, vallási, nemzeti turizmus témakörben

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Miután több kérdésen keresztül is, a megkérdezettek kiemelt jelentőséggel jellemezték a község kulturális turisztikai attrakcióit, kérdőívem 17. kérdésében, egy **nyitott kérdés típus** keretében arra kértem a megkérdezetteket, hogy nevezzenek meg néhány, meglátásuk szerint jelentős kulturális turisztikai elemet, a község területén. A 6. ábra, a kérdés kapcsán regisztrált válaszokat hivatott vizuálisan, szófelhő formájában, szemléltetni.

6. ábra: A kulturális turisztikai attrakciók jelentősége

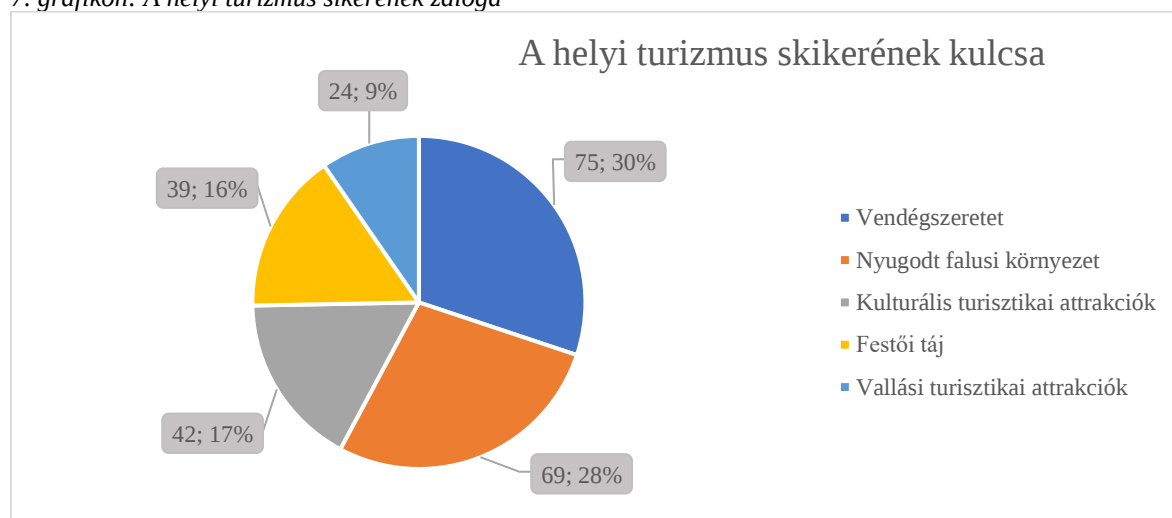
Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kitöltők összesen 221 választ fogalmaztak meg, melyek értelmében az abszolút többséget a **Jézus Szíve kilátó** hódította el, a maga 58 jelölésével, melyet a **Tamási Áron emlékház és síremlék** követ, 47, illetve 46 említéssel. Ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy e két utóbbi elem, bár fizikailag más-más lokációban található, de mégis egy egységes kultusz

elemét képezi, kijelenthető, hogy a Tamási köré fonódó csodálat és elismerés, elemsokasága messze meghaladja a Jézus Szíve kilátó említésének számát. Eme előbbi eszmefuttatást támasztják alá a felvett **interjúk** is, ahol kivétel nélkül minden megkérdezett a község központi turisztikai attrakciójának a **Tamási kultuszt** említette, melyet jellemzően a kilátó követett.

Véleménye szerint a község idegenforgalma **minek köszönheti sikerét**, a kérdőív 18. elemeként jelenik meg, egy félig zárt, jelölőnégyzetes kérdés formájában. A kérdéssor, kiegészítve az egyedi válaszokkal, összesen 14 válaszlehetőséget vonultatott fel, melyek közül 5 válaszlehetőség a beérkezett opciók 96,5% képviseli az alábbi feloszlásban.

7. grafikon: A helyi turizmus sikerének záloga

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Tekintettel arra, hogy a kérdés keretében kiemelkedő helyezést ért el a **Festői táj**, engedtessek meg nekem, hogy felidézzem, Sztojka Ernő helyi turisztikai vállalkozóval készített interjúm egyik kedves részletét, melynek keretében egy Tamási történetet (vagy anekdotát) mesélt el nekem, mely így szól: Egy alkalommal Tamási, egy kedves barátja társaságában látogatta meg szülőfaluját és vendége, elámulva a táj szépségétől, a festői környezettől, csupán annyit jegyezett meg: Te Áron, te nem is írtál, csupán leírtál.

Kérdőívem következő elemeként, arra kerestem választ, hogy Farkaslaka turizmusa esetén szerepet játszik-e a **nemzeti összetartozás**, a **magyarságtudat**. A kérdés esetén minden megkérdezett igenlő választ adott, vagyis a kitöltők 100% úgy látja, hogy a nemzeti öntudat, az összetartozás markáns szerepet játszik a község turizmusában. A kapott eredményt igazolja, erősíti meg az interjúk alkalmával kinyilatkoztatott egyértelmű igenlő válaszok sokasága.

Kérdőívem következő kérdésében arra kértem a kitöltőt, hogy nyilatkozzon arról, hogy számára a **turizmus kifejezés**, Farkaslaka község esetén, melyik **állítással, állításokkal kapcsolható össze**. A kapott válaszokat a 14. táblázat foglalja össze, csökkenő sorrendben.

14. táblázat: A turizmus kifejezés csatolása attrakciókhoz

	Darabszám	Arány
Tamási Áron, Ábel	89	38,4%
Vallás, Jézus szíve kilátó	88	37,9%
Népi mesterségek, szénégetés	33	14,2%
Népművészet, népi kultúra	19	8,2%
Székely magatartás és bőséges, finom ételek	1	0,4%
Csendes, tiszta falusi környezet	1	0,4%
Népi mesterségek, szénégetés	1	0,4%
Összesen	232	100,0%

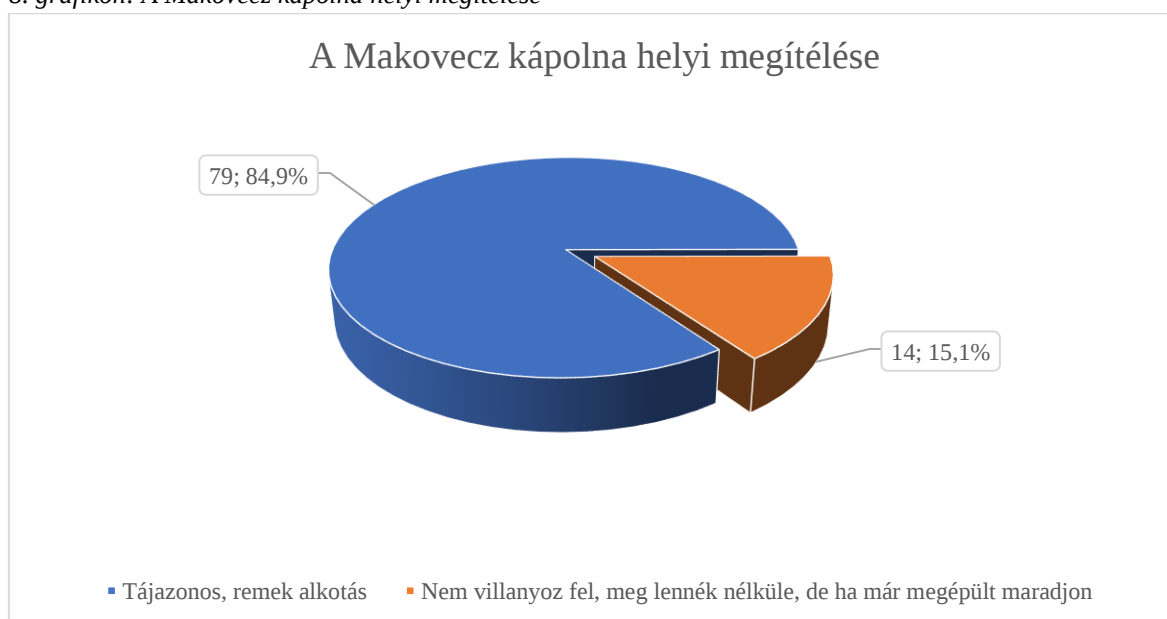
Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Csakúgy, mint az előbbieken, több kérdés esetében is egyértelműen kiemelkedik a válaszok sokaságából a község két legfontosabb turisztikai attrakciója, mely tényállást, amint már utaltam rá interjúalanyaim is egyértelműen megerősítették.

Kérdőívem, a kulturális turisztikai attrakciók rendelkezésre állásának témakörében megfogalmazott utolsó négy eleme, arra hivatott, hogy egy kissé középpontba helyezze a **Jézus Szíve kilátót**, mint turisztikai attrakciót, felvonultatva, mind jövőbeni elemet, a Gordon hegy lábánál, a kilátó előterében felépítésre kerülő **Makovecz kápolnát**.

A kérdéscsoport első eleme arra kéri a nyilatkozót, hogy foglaljon állást a jövőbeni Makovecz kápolna skiccével kapcsolatban. A kérdés típusát tekintve zárt felépítésű, feleltválasztó lista, három elemmel. A kapott válaszok azt mutatják, hogy a helyi lakosság túlnyomó hányada (84,9%) pozitívan viszonyul a majdani alkotáshoz, **Tájazonos, remek alkotásnak** ítélve azt. Fontos megjegyezni, hogy bár felkínáltam egy teljesen elutasító válaszlehetőséget is a megkérdezetteknek, senki nem gondolta azt, hogy az alkotás Teljesen tájidegen, nem kívánatos alkotás lenne.

8. grafikon: A Makovecz kápolna helyi megítélése

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdéskör második elemeként arra kértem a megkérdezetteket, hogy egy félig zárt feltevést választó lista keretében nyilatkozzanak arról, hogy a **kilátó megépítése** milyen hatással volt a község turizmusára. A kapott válaszok 100%, a **Pozitív** kifejezést tartotta helyénvalónak, ami egybehangzik a község polgármesterének, a helyi egyházi méltóságoknak, valamint a megkérdezett, helyi turisztikai vállalkozók véleményével is. Egyedülként, a turisztikai információs iroda vezetőjének reakcióján éreztem némi visszafogottságot, ami nem jelent elutasítást, csupán valamilyen szintű távolságtartást.

A kérdéscsoport harmadik eleme arra kéri a község lakóját, hogy egy válasz erejéig, azonosuljon egy a községet meglátogató turista személyével és egy egytől hatig terjedő skálán ítélje meg, hogy mekkora valószínűséggel látogatná meg a **Jézus Szíve kilátót**. A kérdésre beérkezett 93 válaszból 67 válaszadó a látogatás esélyét a legmagasabb pontszámmal illette, vagyis ezen válaszadók esetén a látogatás esélye 100%-ra tehető, valamint 22 válasz esetén az ötös érték jelent meg, ami 83,3% látogatási esélyt prognosztizál.

A kérdéscsoport negyedik, egyben utolsó eleme, arra kéri a kitöltőt, hogy egy zárt feltevést választó kérdésmátrix keretében értékelje, öt szempont szerint, hogy a jövőben felépülő **Makovecz kápolna**, meglátása szerint hogyan fog hatni a helyi társadalom különböző szegmenseire, ágazataira, vagy alágazataira. Értékelés tekintetében egy háromelemes értékskála állt a megkérdezettek rendelkezésére *Negatív*, *Semleges*, valamint *Pozitív* értékekkel.

15. táblázat: A Makovecz kápolna várható hatása a turisztikai szektor szegmenseire

	Idegenforgalmi szempontból	Attrakció bővítés szempontból	Vallási szempontból	Kereskedelmi szempontjából	A szolgáltatói szektor szempontjából
Pozitívan	78	76	63	63	65
Semlegesen	15	17	29	28	23
Negatíván	0	0	1	2	5

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdés kiértékelésének folyamatában azt tapasztaltam, hogy a megkérdezettek túlnyomó többsége **pozitívan** értékeli a jövőbeni attrakciót, főleg **idegenforgalmi**, valamint **attrakcióbővítési** szempontból. Vallás, kereskedelem, valamint szolgáltatószektor szempontjából, egy kissé alacsonyabb a pozitív értéket választók aránya, de még ezzel a csökkenéssel együtt is, a megkérdezettek hozzávetőlegesen kétharmada gondolja úgy, hogy egy ilyen attrakció pozitívan képes befolyásolni a község turisztikai szektorát. A kvalitatív felmérés keretében a község polgármesterével folytatott beszélgetésem alkalmával került szóba a Makovecz kápolna, kinek véleménye alátámasztja a kérdőív eredményét. Véleménye szerint egy ilyen alkotás képes lesz tovább bővíteni a községbe látogatók körét, ugyanakkor sérelmezte, hogy a tervezési-kivitelezési folyamatok nem haladnak az elvárt ütemben, annak ellenére,

hogy a központi adminisztráció által kreált akadályokat sikerült elhárítani, leküzdeni. A Római Katolikus Egyház, a helyi egyházi méltóságokon keresztül kinyilvánított véleménye szerint, a jövőbeni alkotás turisztikai szempontok szerint bizonyosan pozitívan fog hatni a község turizmusára, de ez a pozitív hozzáállás lankadni látszik, ha a vallási hasznosítás lehetőségeit vesszük figyelembe.

Turisztikai infrastruktúra, valamint szuprastruktúra fejlettsége

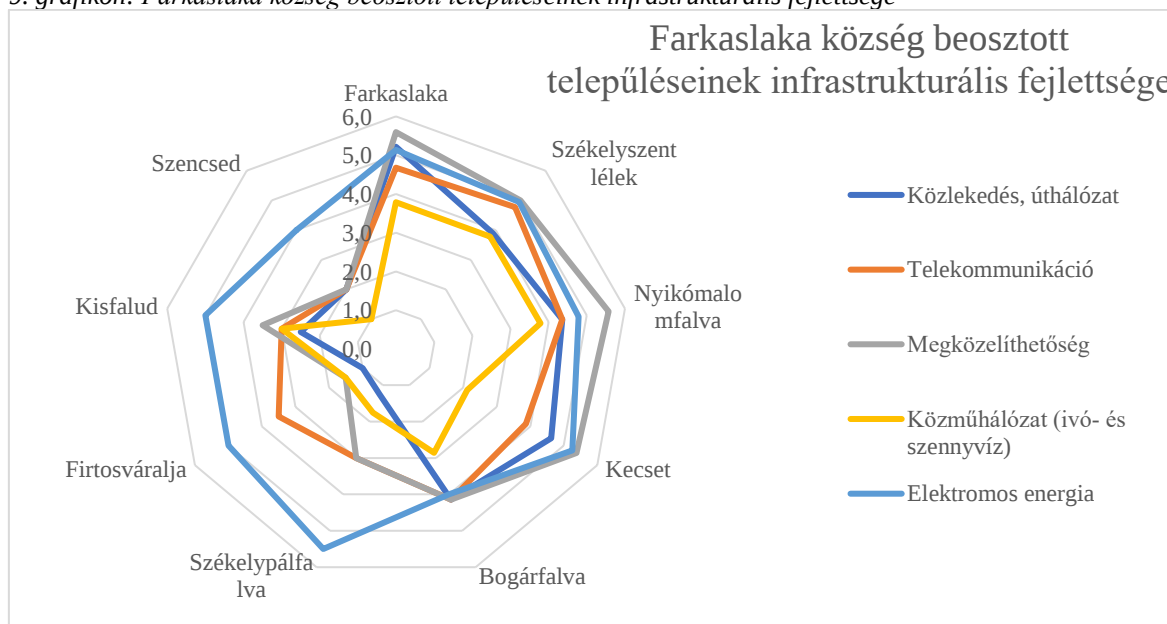
A turizmus tekintetében, ahogy arra a szakirodalmi áttekintésben is utaltam, az alcímben megfogalmazott két strukturális elem létfontosságú, vitális szerepet tölt be, úgy a turista *eljuttatásában* a desztinációhoz, mind a turista *helyben* tartásában.

A turisztikai infrastruktúra, mindazon infrastruktúra elemek összességét jelenti, amelyek jelen vannak a célterületen: úthálózat, közlekedés, telekommunikáció stb. Ezen infrastrukturális elemeknek *elsődleges szerepe eljuttatni a turistát*, úgy a céltelepülésre, mind a célterületen belül, az attrakcióhoz. A turisztikai szuprastruktúra mindazon turisztikai szolgáltatások, összessége, melynek szerepe *a turista igényeinek kielégítése*, kezdve a szálláshelytől, az étkezésen keresztül, bármilyen egyéb olyan szolgáltatásig, amit a turista ott-tartózkodása alkalmával igénybe vesz, vagy vehet.

A kérdéskör, a kérdőív keretében *hét* kérdéssel képviselteti magát, illetve az *kvalitatív* kutatás keretében készített interjúk keretében állásfoglalásra kértem a község polgármestert, a turisztikai információs iroda vezetőjét, valamint a megszólított turisztikai vállalkozókat is.

Kérdőívem 12. kérdése, egy feleltválasztó mátrix keretében arra kéri a kitöltőt, hogy értékelje egy egytől hatig terjedő skálán lakótelepülése infrastrukturális fejlettségét, melynek eredményeit a 9. grafikon hivatott szemléltetni. Az eredmények értelmében infrastruktúra szempontjából, a község legfejlettebb települése Farkaslaka, melynek átlaga, a kérdésmátrix minden elemét figyelembe véve, 4,9-nek adódott. A skála ellentétes oldalán Szencsed tanyavilága helyezkedik el a maga 2,2-es értékével.

9. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdőívben kapott eredménnyel egybehangzik a község polgármesterének és a turisztikai információs iroda vezetőjének véleménye is, ugyanis mindketten kiemelték, hogy a község infrastrukturális hálózata **meglehetősen fejlett**, de ugyanakkor jelezték, hogy ez a fejlettség nem mutat egyenletes eloszlást a beosztott települések tekintetében.

A 13. kérdés szerepe definiálni a beosztott települések turisztikai **szuprastruktúrájának** fejlettségi szintjét, melyet szintén feleltválasztó mátrix keretében, egytől hatig terjedő skálán értékelték a megkérdezettek.

16. táblázat: A beosztott települések turisztikai szuprastruktúrájának fejlettsége - I

Lakótelepülés	Köszölgáltatások	Közbiztonság	Bevásárlás	Idegenforgalom	Szálláshelyek	Programok	Étkezés, gasztronómia	Település átlag
Farkaslaka	4,9	5,4	4,2	5,1	5,2	4,3	5,3	4,9
Székelyszentlélek	3,7	4,3	4,2	4,3	4,8	3,7	3,9	4,1
Nyikómalomfalva	3,6	4,9	3,5	3,9	3,9	3,7	3,6	3,8
Bogárfalva	3,1	4,9	3,3	3,4	3,4	3,4	3,3	3,6
Székelypálfa	2,3	5,5	3,3	3,3	3,3	2,3	3,0	3,3
Kecset	2,3	3,9	3,1	2,9	3,0	3,5	3,4	3,1
Kisfalud	2,5	4,5	2,5	1,5	1,5	2,0	2,0	2,4
Firtosváralja	2,0	3,0	2,0	1,5	1,5	1,5	1,5	1,9
Szencsed	1,0	4,0	2,0	1,0	1,0	2,0	2,0	1,9

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdésmátrix két kiemelt elemével kapcsolatban, mint az idegenforgalom és a szálláshelyek fejlettségi szintjére, kérdéseket fogalmaztam meg az interjúk alkalmával is. A község polgármestere úgy látja, hogy mindkét elem **átlagosnál magasabb fejlettségi szintet képvisel**, a környék hasonló településeivel összevetve, mely véleményt osztja a turisztikai iroda

vezetője is, kiemelve, hogy a '90 évek elején Farkaslaka pionír volt a falusi turizmus meghonosításában Udvarhelyszéken. Egy kissé borúsabb, de mégis pozitív képet festetek a turisztikai szektor szereplőiről, kiemelve azt, hogy fontos lenne tovább lépni, fejleszteni, ledernek lenni, annak érdekében, hogy még több turistát be tudjanak csalogatni és a települést a székesfehérvári turizmus központjává tudják emelni.

A turisztika szuprastruktúra fejlettségi szintjét tovább elemzi a kérdőív 30. kérdése, mely arra keres választ, hogy egy vendéglátó mennyire könnyen tud **eleget tenni** egyes, a vendégei részéről megfogalmazódott **kéréseknek**. A megkérdezettek egy 12 elemes kérdésmátrix keretében, három fokozatú skálán értékelték az elemeket, és pedig: *Megoldhatatlan, Fejtörést okoz, de megoldható*, valamint a *Nem jelent kihívást* értékek mentén. A kiértékelés folyamatában, annak érdekében, hogy az elemeket grafikusán ábrázolni tudjam, digitalizáltam azokat, vagyis az egyes kijelentéseket numerikus értékekkel láttam el, a fenti felsorolás sorrendjében: 1, 2 és 3. A digitalizálást követően már lehetőségem adódott átlagokat számolni és egy táblázat-grafikon kombó segítségével azokat vizuálisan is megjeleníteni.

A táblázat fejléce, helyszűke okán, rövidítve tartalmazza a kijelentéseket, melyeket teljességükben az 1. számú melléklet tartalmaz.

17. táblázat: A beosztott települések turisztikai szuprastruktúrájának fejlettsége - II

	Élővilág	Kalandok	Kerékpározás	Extrém kikapcs.	Művelődés	Aktív kikapcs.	Gasztr. élmények	Kézműves tevék.	Szuvenír vásárlás	Autót bérlet	Reptéri transzfer	TAXI	Település átlag
Farkaslaka	2,8	2,8	2,2	2,6	2,2	2,9	2,9	2,4	3,0	2,3	2,4	2,8	2,6
Székeszsztélyek	2,8	2,7	2,1	2,4	2,6	2,7	2,6	2,5	2,8	1,9	1,9	2,4	2,4
Nyikómalomfalva	2,6	2,4	1,6	2,0	2,1	2,7	2,7	2,7	2,9	2,0	2,4	2,4	2,4
Kecset	2,9	2,9	2,0	2,8	2,5	2,9	2,5	2,5	2,8	1,9	2,5	2,4	2,5
Bogárfalva	2,9	2,6	2,0	2,0	2,3	2,7	2,9	2,4	2,9	2,0	2,4	2,6	2,5
Székesypálfalva	3,0	2,8	2,0	2,3	2,3	2,8	2,3	2,5	2,3	2,0	2,3	2,0	2,4
Firtosváralja	2,5	2,0	1,0	1,0	1,0	2,0	1,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,4
Kisfalud	2,5	1,5	1,0	1,0	1,0	3,0	1,5	2,0	2,0	1,0	2,0	2,0	1,7
Szencsed	3,0	3,0	1,0	3,0	2,0	3,0	1,0	2,0	1,0	1,0	2,0	1,0	1,9
Tevékenység átlag	2,8	2,5	1,7	2,1	2,0	2,7	2,2	2,3	2,3	1,7	2,1	2,1	

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdés keretében szintén Farkaslaka település kapta a legmagasabb pontszámot és a skála túloldalát szintén Szencsed foglalja el. A vendéglátók számára az **elővilág megcsodálására**, valamint az extrém és aktív kikapcsolódásra megfogalmazott kérések kielégítése okoz a legkisebb megerőltetést. A skála negatív oldalán a **kerékpár bérlet**, valamint az **autó bérlet** helyezkednek el, mint legnehezebben kielégíthető kérések.

A kérdőív 31. kérdésének két eleme szintén arra kéri a kitöltőt, hogy fogalmazza meg véleményét úgy infrastruktúra, mind szuprastruktúra szempontjából.

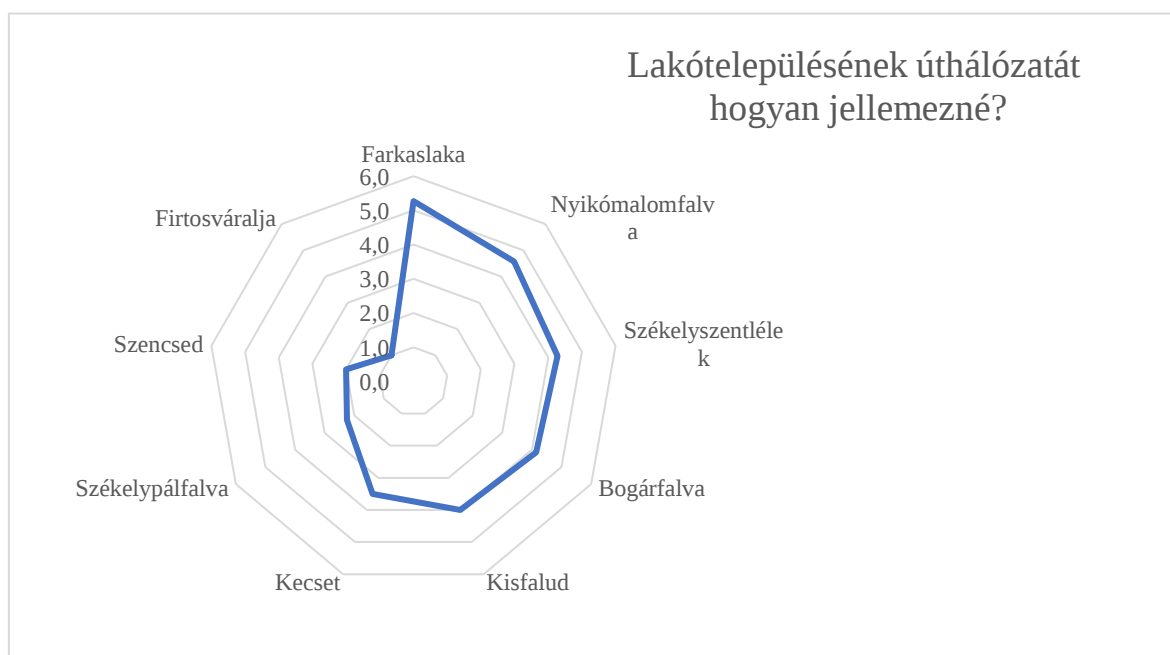
18. táblázat: A beosztott települések turisztikai infrastruktúrájának és szuprastruktúrájának fejlettsége

	Lakaótelepülésem könnyen megközelíthető, a turisták számára nem jelent különösebb kihívást meglátogatni a települést.		Vendégeim számára könnyedén tudok ajánlani esti szórakozási lehetőséget.	
	Igen	Nem	Igen	Nem
Farkaslaka	37	0	27	10
Székelyszentlélek	16	2	13	5
Nyikómalomfalva	14	0	7	7
Kecset	8	0	5	3
Bogárfalva	7	0	3	4
Székelypálfalva	1	3	1	3
Firtosváralja	0	2	0	2
Kisfalud	0	2	0	2
Szencsed	0	1	0	1
	89,2%	10,8%	60,2%	39,8%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Kérdőívem 33. eleme, szintén az infrastruktúra szempontjából vizsgálja a kitöltő lakótelepülést egy hatelemes lineáris skála keretében.

10. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége

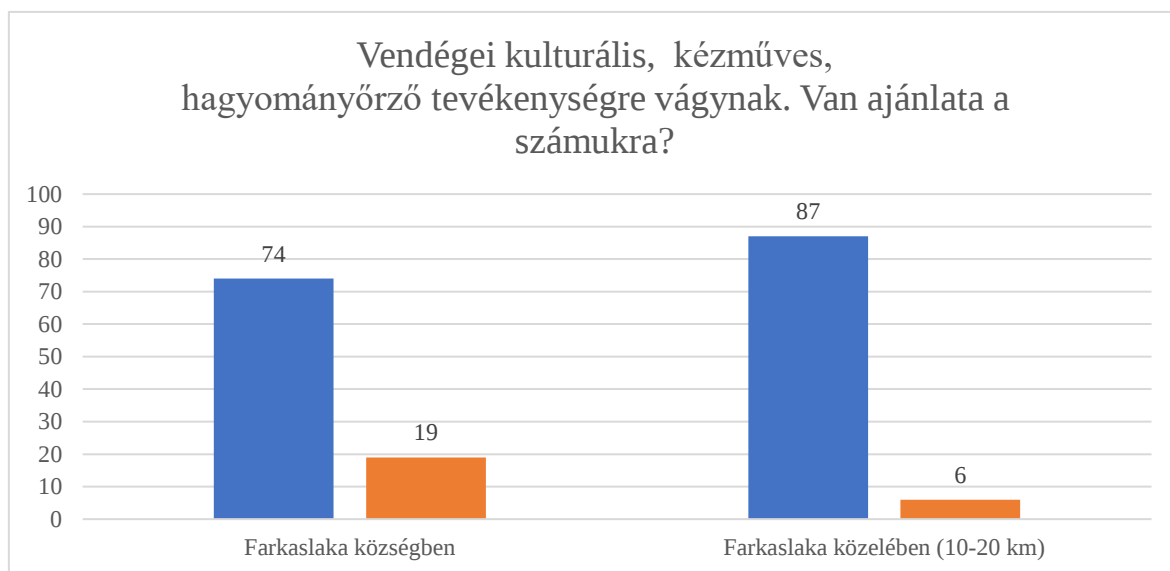
Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

E kérdések kapcsán kapott válaszok is egyértelműen kiemelik a község beosztott településeinek **egyenletlen fejlettségi szintjét**, amit az interjúk alkalmával megerősített úgy a polgármester mit a turisztikai információs iroda vezetője is. Mindketten kiemelték, hogy már vannak hiányosságok, főleg megközelíthetőség tekintetében, de folyamatosan szem előtt tartják ezeket az anomáliákat és tesznek annak érdekében, hogy ez a lemaradás csökkenjen. A község polgármestere kiemelte, hogy az elmúlt időszakban, minden beosztott településen

sikerült felújítani kultúrházakat és az év folyamán nekilátnak a községközpontot Székelypálván keresztül Firtosváralyával összekötő megyei út modernizálásának.

Az turisztikai infrastruktúra és szuprastruktúra kérdéskörének utolsó eleme arra keres választ, hogy egy vendéglátó tud-e ajánlani vendégei számára **kézműves, hagyományőrző** tevékenységeket, a község területén, illetve a közelben.

11. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kiértékelés eredményeként kiemelhető, hogy Farkaslaka község kínálata egy kissé elmaradottabb képet mutat a község közvetlen környezetével szemben, de meg kell jegyezni, hogy a turisztikai szektor kiemelkedő szereplőivel folytatott beszélgetéseim alkalmával **nem érzékeltem e hiányosság meglétét**. Mindannyian úgy nyilatkoztak, hogy igény esetén, van rá mód, hogy vendégeiket kézműves, hagyományőrző tevékenységeken való részvétellel szórakoztassák.

Végezetül, a tematika keretében, fontos megemlíteni, hogy annak ellenére, hogy a község turisztikai infrastruktúrája és szuprastruktúrája meglehetősen fejlett színvonalat mutat, akadnak olyan elemek, melyek megléte tovább lendíthetné a községet a fejlődési pályán. E fejlesztési lehetőségek, kérdőívem keretében egy félig zárt jelölőnégyzetes kérdés keretében vizsgáltam.

A kérdésfeltevésre 169 válasz érkezett, a 19. táblázatban bemutatott megoszlás szerint, melyek magukért beszélnek és egyben útmutatót adnak a község vezetése számára a jövőbeni fejlesztési irányok és célok kijelölésében.

19. táblázat: Farkaslaka község fejlesztési igényei, lehetőségei

Megnevezés	Darabszám	Arány
Kerékpáros út	58	34,3%
Kalandpark	43	25,4%
Turistaközpont, interaktív elemekkel	27	16,0%
Kiállító terem	13	7,7%
Aszfaltozott út	4	2,4%
Hotel, szálloda	4	2,4%
Út a kilátóhoz	4	2,4%
Konferencia központ	4	2,4%
Valami egyedi	3	1,8%
Uszoda	2	1,2%
Bank automata	2	1,2%
Szállashelyek	1	0,6%
Wellness	1	0,6%
Tanösvény	1	0,6%
Múzeum	1	0,6%
Gyógyszertár	1	0,6%
Összesen	169	100,0%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Farkaslaka lakóinak viszonyulása a turizmushoz

Kvantitatív adatgyűjtésem során, **tizenkét** kérdés keretében arra kerestem választ, hogy a község átlagos lakója hogyan viszonyul a turizmushoz, a turistákhoz. A kérdéskört, a **kvalitatív** felmérés keretében is felvetettem interjúalanyaimnak, úgy a helyi döntéshozó szerepet betöltő polgármesternek és a turisztikai információs iroda vezetőjének, mind a turisztikai ágazat kiemelkedő szereplőinek, valamint a helyi egyházi méltóságoknak is.

A kérdéskört, a kérdőív kertében a 16. kérdés vezeti fel, mely egy nyolc kijelentést felvonultató, zárt kérdésmátrix, egyenként egy-egy hat elemes lista segítségével keresi a válaszokat. A kérdésmátrix két eleme tartalmaz releváns információkat a kérdéskör szempontjából, „A község népessége pozitívan viszonyul a turizmushoz”, valamint „A község átlagos lakója nagyon barátságos, vendégszerető” kijelentések formájában. Az első kijelentés esetén az értékskála két legmagasabb eleme, az öt és a hat, 77,4%-ban szerepelt a rögzített válaszokban, a második kijelentés esetén ez az arány, még ennél is magasabbnak, 86,0%-nak adódott. A község **polgármestere**, a lakosság viszonyulását a turistákhoz a **pozitív** és a **toleráns** szavakkal jellemezte, kiemelve, hogy néha vannak ugyan kisebb zsörtölődések melyek leginkább a turisták, liberális mulatozásaira vezethetők vissza, de összeségében, véleménye szerint, a turista egy szívesen látott elem a község életében. A turisztikai iroda vezetője három szóval jellemezte a község lakóinak megnyilvánulását a turistákkal szemben: **Barátságosak, elfogadok, szívesen látják őket**. A megkérdezett öt **vendéglátó** is úgy látja, hogy a helyi társadalom magatartása a turistákkal szemben, a mérleg nyelvét a pozitív ténnyel felé

mozdítja el, bár itt már érződik némi **visszafogottság**. Kovács István a község egyik legprosperálóbb vendéglátó egységének tulajdonosa az **inkább pozitív**, szóösszetételt használta. Sztojka Ernő, a község másik jelentős turisztikai vállalkozója, kérdésemre a turisták visszajelzését használta válaszként: **aranyosak az emberek**. Interjúim keretében egy-egy Kecseti és Székelyszentléleki turisztikai vállalkozót szólítottam meg, ők mindketten nagyon **pozitív-nak** és **toleránsnak** ítélték a lakótelepülésük polgárainak turistákkal kapcsolatos érzéseit. A nyikómalomfalvi Sinka Arnold úgy látja, hogy amennyiben a turista viselkedése nem kirívó, nincs baj.

A tematika keretében megfogalmazott második kérdésem keretében arra kértem a kitöltőket, hogy egy félig zárt, jelölőnégyzetes kérdés keretében nyilatkozzanak arról, hogy **a turista kifejezés milyen érzéseket vált ki bennük**.

A kapott válaszok értelmében, melyet a 20. táblázat hivatott összefoglalni, a község lakói a turista kifejezést a **fejlődés**, a **barátság**, a **nemzet**, a **kapcsolat**, valamint a **bevétel** kifejezésekkel tudják azonosítani leggyakrabban. Fontosnak tarom felhívni a figyelmet arra, hogy a kérdés keretében a **fejlődés** kifejezés kapta a legtöbb voksot, míg a **bevétel** is igen jelentős szavazatmennyiséget tudhat magáénak.

A kérdés keretében 263 választ regisztráltam, a következő megoszlás szerint:

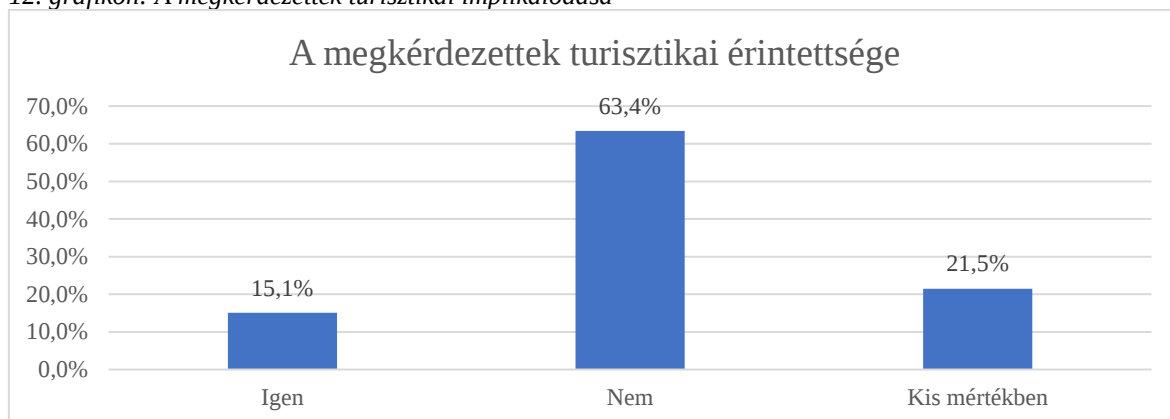
20. táblázat: A turista kifejezés asszociálás a megkérdezettek körében

	Darabszám	Arány
Fejlődés	64	24,3%
Barátság	60	22,8%
Nemzet	52	19,8%
Kapcsolat	45	17,1%
Bevétel	36	13,7%
Semmi	1	0,4%
Saját kultúra megismertetése a turistával	1	0,4%
Alárendeltség	1	0,4%
Vízhiány	1	0,4%
Más kultúrák megismerése	1	0,4%
Értékes időtöltés	1	0,4%
Összesen	263	100,0%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A megkérdezettek **turisztikai implikációját** firtatva, egy háromelemes zárt étékskála esetén azt kaptam, hogy a kitöltők 63,4% nem érintett semmilyen turisztikai tevékenységben, míg 15,1%, úgy nyilatkozott, hogy érintett turisztikai tevékenységben, a fennmaradó 21,5% arány kis mértékben érintett opciót találta helyesnek saját maga tekintve.

12. grafikon: A megkérdezettek turisztikai érintettsége

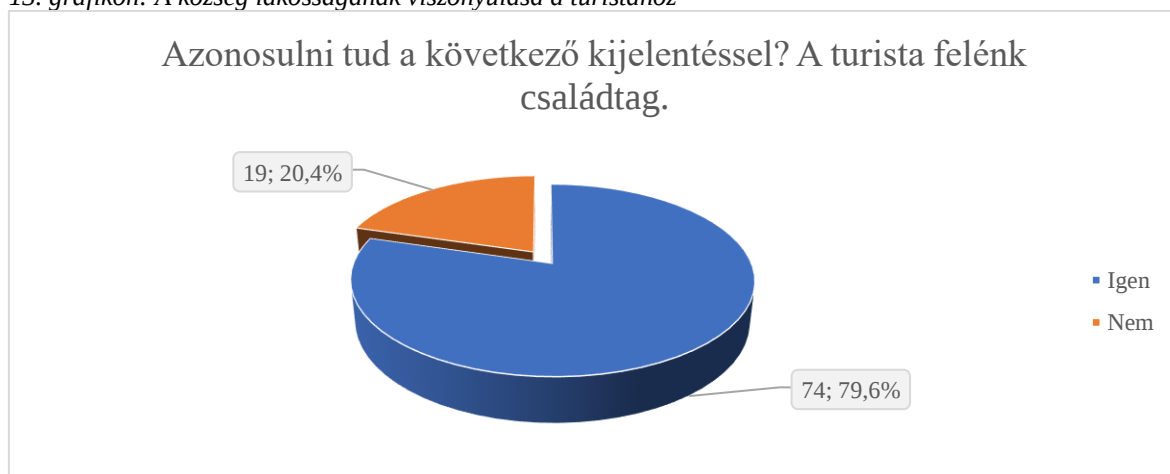
Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A továbbiakban két olyan kérdéssel boncolgattam a témakört, melyet már bemutatam a **Kulturális turisztikai attrakciók rendelkezésre állása** alfejezetben, nevezetesen „Véleménye szerint a Jézus Szíve kilátó megépítése milyen hatással volt Farkaslaka község turizmusára?”, mely kérdés esetében a megkérdezettek 100% a *Pozitív* értéket tartotta elfogadhatónak. Másodikként, a már szintén kielemezett, „A Jézus Szíve kilátó lábánál, a közeljövőben megépítésre kerül egy Makovecz kápolna. Hogyan értékeli Ön ezt?” kérdést elemeztem, ami szintén meglehetősen pozitív eredményt hozott. A kérdésre kapott válaszokat a [15. táblázat: A Makovecz kápolna várható hatása a turisztikai szektor szegmenseire](#) foglalja össze.

Az ismeretszerzést egy igen célratoró, zárt kérdés felvetésével folytattam, melynek keretében arra kerestem választ, hogy a község lakója „Azonosulni tud a következő kijelentéssel? **A turista felénk családtag**”. A kérdés keretében kapott válaszokat és azok eloszlását a 13. grafikon hivatott szemléltetni.

A kijelentéssel a megkérdezettek 79,6% tudott azonosulni, míg 20,4% nem tartja helyénvalónak a kijelentést.

13. grafikon: A község lakosságának viszonyulása a turistához

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Kérdőívem 31. kérdése keretében megfogalmazott négy kijelentésből két kijelentés hordoz releváns információkat, a lakosság turistákkal való kapcsolatának vizsgálatára, melyekre kapott válaszokat a 21. táblázat hivatott összefoglalni.

21. táblázat: A község lakosságának viszonyulása a turizmushoz, beosztott települések szerint

	Házam vendége mindent megérdemel annak érdekében, hogy jól érezze magát.		A községbe látogató turisták számára igen-csak fontos szempont a nemzeti öntudat, az összetartozás.	
	Igen	Nem	Igen	Nem
Farkaslaka	36	1	37	0
Székelyszentlélek	15	3	15	3
Nyikómalomfalva	14	0	14	0
Kecset	8	0	8	0
Bogárfalva	6	1	7	0
Székelypálfalva	4	0	4	0
Firtosváralja	2	0	2	0
Kisfalud	2	0	2	0
Szencsed	1	0	0	1
	94,6%	5,4%	95,7%	4,3%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Ahogy az a 21. táblázatból is leolvasható, a helyi társadalom igen **barátságos** és **elfogadó**, fontos számára a **nemzet**, az **összetartozás**.

Kérdőívem 38. kérdése arra kíváncsi, hogy a község azon lakói, akik még nem részesei a turisztikai ágazatnak, **terveznek-e nyitni az ágazat irányába**, rövid, közép, illetve hosszú távon.

22. táblázat: A község lakóinak jövőbeni turisztikai szerepvállalási szándéka

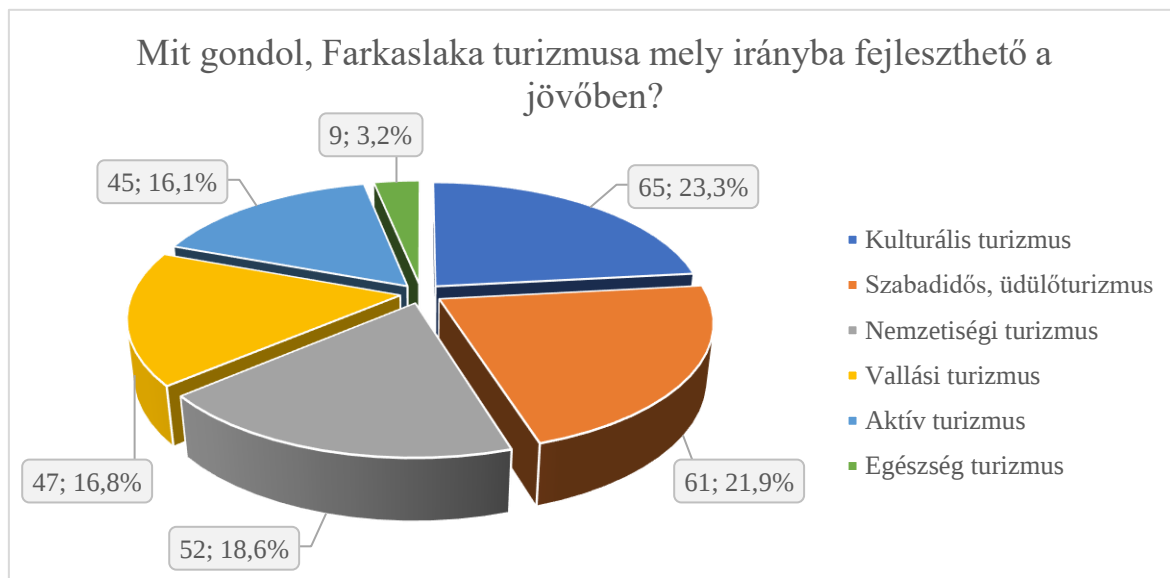
	Rövid távon (1-3 év)		Közép távon (4-10 év)		Hosszú távon (10 év felett)	
	Darabszám	Arány	Darabszám	Arány	Darabszám	Arány
Igen	3	3,2%	3	3,2%	6	6,5%
Nem	57	61,3%	40	43,0%	31	33,3%
Talán	12	12,9%	29	31,2%	35	37,6%
Már részese vagyok	21	22,6%	21	22,6%	21	22,6%

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Az eredmények értelmében a kitöltők 61,3% úgy nyilatkozott, hogy rövid távon biztosan nem szándékozik nyitni a turisztikai szektor irányába. Általános tendenciaként értékelhető, hogy ahogy haladunk előre az időben úgy csökken az ágazatot elutasítók aránya és növekszt azok száma, akik úgy fogalmaztak, hogy talán bekapcsolódnának a turizmusba. Ezek a helyi társadalom azon egyedei, akik kedvező konjunktúra esetén nagy valószínűséggel csatlakoznának turisztikai szektorhoz, csupán a kedvező feltételek felbukkanására várnak.

A tematika zárókérdéseként, egy félig zárt, jelölőnégyzetes kérdés keretében arra kértem a válaszadókat, hogy nyilatkozzanak arról, hogy meglátásuk szerint, a község turizmusa **milyen irányelvek, csapásirányok mentén fejleszthető**.

14. grafikon: Farkaslaka község turizmusának fejlesztési lehetőségei és irányai

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdésre összességében 279 válasz érkezett, melyek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a válaszadók úgy látják, hogy a község turizmusa, ahogy eddig is, a továbbiakban is a **kulturális értékek mentén fejleszthető**, de meglehetősen népes azon válaszadók száma is, akik potenciált látnak úgy a **Szabadidős, üdültőturizmusban**, mint a **Nemzeti vonal meglovasításában** is. A kérdéssel kapcsolatban két interjútanomat kérdeztem meg. Kovács Lehel, a község polgármestere, felvetésemre a következő állásfoglalást tette. A községbe látogató turisták jellemzően mozognak, kedvelik a természetet, lehetőséget kell biztosítani a számukra, hogy közel kerüljenek a természethez, mozgásteret kell biztosítani nekik arra, hogy pihenésük alatt is hódoljanak hobbyjuknak. Továbbá a helyi elöljáró is úgy látja, hogy a bővíteni, fejleszteni kell a relaxációs szolgáltatások, körét, nagyobb figyelmet kell szentelni pihenésnek. Jakab Katalin, a község turisztikai információs irodájának vezetője, a felvetésem úgy nyilatkozott, hogy a nemzeti vonal továbbvitelét látja, mind fejlesztési lehetőség, annak mentén, azt tovább gondolva lát fejlődési lehetőséget.

Az önkormányzat és a turisztikai szektor viszonyrendszere

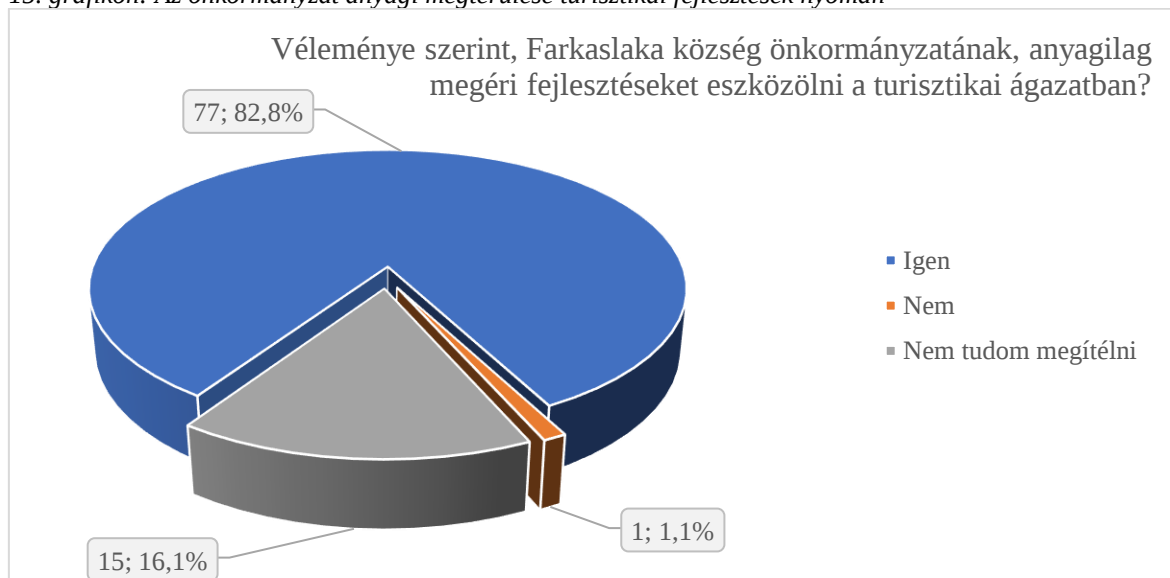
A turizmus a gazdaságnak egy olyan speciális ágazat, melynek teljesítményére igen jelentős befolyást képes gyakorolni a **gazdatelepülés döntéshozó szerveinek, önkormányzatának döntéstára**, annak viszonyrendszere az ágazat gazdasági szereplőivel. Ez a viszonyrendszer mindkét fél számára pozitív hozadékat kell generáljon, melyben az **önkormányzat**, leggyakrabban a turisztikai **infrastruktúra** megvalósításáért és fenntartásáért felel, míg a **gazdasági szereplők** feladata és érdeke a turisztikai **szuprastruktúra** elvárt színvonalú és fejlettségi szintű megteremtése, fenntartása és működtetése. A pozitív hozadék, a gazdasági szektor

oldaláról, a megfelelő infrastruktúra által biztosított vendégcsereg jelenléte, fogyasztása, mely rövid időn belül **profittá** konvertálóik. Ez a viszonylag gyors megtérülés, ugyan nem figyelhető meg az önkormányzatok részéről, számukra a pozitív hozadék az esetek meglehetősen magas hányadában a település **imázsának** növekedésében jelentkezik.

Dolgozatom keretében e viszonyrendszer alakulását igyekeztem felmérni Farkaslak község esetén, melynek feltérképezésére kérdőívemben, tekintettel annak **specifikus** mivoltára, mindössze két kérdést fogalmaztam meg. A tematika keretében a legfontosabb információhordozók a felvett interjúk, úgy az önkormányzat, mind pedig a turisztika ágazat helyi kiemelkedő szereplőivel.

Kérdőívem keretében, elsőként arra kértem a kitöltőt, hogy ítélje meg, hogy a helyi **önkormányzatnak** vajon **megéri-e** befektetéseket, fejlesztéseket eszközölni a turisztika szektor fejlesztése érdekében. A kérdés típusaként egy háromelemes, zárt választólistát definiáltam, melynek eredményét a 15. grafikonon hivatott vizuálisan szemléltetni és bemutatni. A kérdés esetén a kitöltők többsége úgy ítélte meg, hogy igen, az önkormányzatnak anyagilag is megéri támogatni a turisztikai szektor bővülését, fejlődését, de tekintettel arra, hogy a kérdés meglehetősen turisztikaszakmai és településgazdálkodási kérdést feszeget, meglehetősen magas azon válaszadóknak az aránya is, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem tudják megítélni a felvetett témát.

15. grafikon: Az önkormányzat anyagi megtérülése turisztikai fejlesztések nyomán

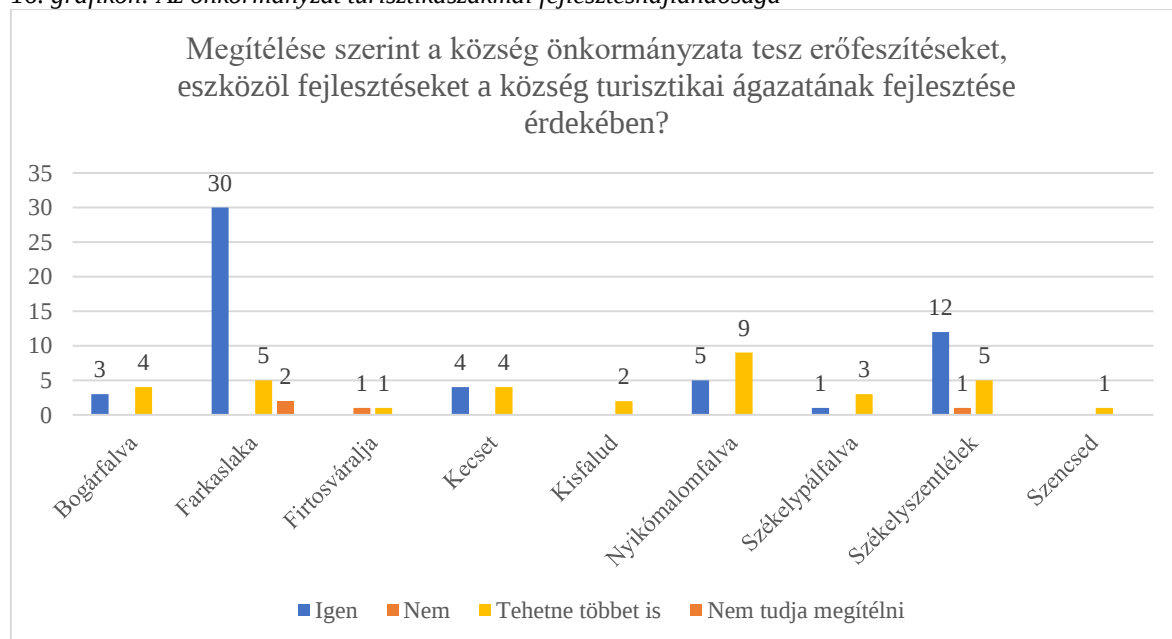
Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Ahogy azt már a felvezetésben is említettem e tematika esetén nagy mértékben a felvett **interjúkra támaszkodom**, úgy az önkormányzat, mind a szakma részéről is. A község **polgármestere**, Kovács Lehel, kiemelte, hogy ugyan az önkormányzatnak **nincs igazán mérhető bevétele**, haszna a turisztikai ágazatból, a településimázs fejlődésén kívül, de ő személyesen

és az önkormányzat is támogatja és mellé áll a turisztikai szektor fejlesztését támogató kezdeményezéseknek. Jakab Katalin, a helyi turisztikai információs iroda vezetője, egy egészen más aspektusból közelítette meg a témát. Alapjában véve, az ő véleménye is az, hogy az önkormányzatnak nincs mérhető anyagi bevétele a turizmus jelenlétéből, de ugyanakkor kiemelte, hogy amennyiben bármilyen rendezvény kapcsán felmerül valamilyen szponzor kérelem az önkormányzat részéről, a turisztikai szektor szereplői felé azok nagyon szívesen és készséggel segédkeznek, leggyakrabban egyfajta **egyoldalú barter** formájában, szállást, el látást, szolgáltatásokat biztosítanak az önkormányzat vendégei számára, így hálálva meg azt, hogy az önkormányzat a fejlesztések alkalmával meghalogatja és figyelembe veszi a szakma igényeit. A turisztika szektor képviselőivel folytatott beszélgetéseim alkalmával is az a meggyőződés körvonalazódott bennem, hogy a szakma is elismeri, **az önkormányzat partnerként viszonyul és áll bele a kezdeményezésekbe, támogatja azokat**. Kovács István, farkaslaki turisztikai vállalkozó, úgy fogalmazott a kérdés kapcsán, hogy az önkormányzat **nagyon és még jobban** támogatja a helyi turizmust. Sinka Arnold, nyikómalomfalvi turisztikai vállalkozó, úgy fogalmazott, hogy a pozitív hozzáállás adott, de hiányossággként említette, hogy az önkormányzatnak nincs kapacitása mindig és mindent felkarolni. A megkérdezett másik három turisztika vállalkozó egybehangzó véleménye, hogy az önkormányzat nagyon pozitívan, támogatón lép fel a turisztikai ágazat kapcsán.

A tematika kapcsán, a kérdőívben másodikként megfogalmazott kérdés, szintén zárt feltevést tartalmazó kérdés formájában testesül meg, négy választható elemmel.

16. grafikon: Az önkormányzat turisztikaszakmai fejlesztéshajlandósága

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

E kérdéssel kapcsolatban a válaszadók véleménye már jelentősen megosztottabb, mind az előző kérdés esetén. A grafikonból jól kiolvasható, hogy a község turisztikai szempontból **legfejlettebb** településeinek, Farkaslakának és Székelyszentléleknek a lakói egyértelműen kinyilatkoztatták, hogy az **önkormányzat tesz erőfeszítéseket** a turisztikai ágazat fejlesztése érdekében. Ugyanakkor az is látni kell, hogy az **elmaradottabb** települések lakói jellemzően a **Tehetne többet is** kihelyezéssel éretettek egyet, a kérdés kapcsán mindössze két alkalommal jelenik meg a *Nem*, mint válaszlehetőség.

E kérdés esetén is, akárcsak az előző esetén, úgy gondolom, hogy az interjúk alkalmával felvett válaszok sokkal relevánsabbak és megbízhatóbbak, mind a kérdőíves megkérdezés eredményei, hiszen míg a kérdőívet bárki kitölthette, addig az interjúalanyaimat én magam választottam, figyelembe véve a község polgármesterének és a turisztikai információs iroda vezetőjének az ajánlását is. Gyakorlatilag, a velük folytatott interjúk alkalmával arra kértem őket, hogy ajánljanak a számomra olyan interjúalanyokat, akik meglátásuk szerint már bizonyították rátermettségüket, letettek valamit az asztalra, így alakult ki az az ötös vállalkozói kör, akikkel interjút készítettem.

Beszélgetésünk alkalmával a község **polgármestere**, érzékelhető büszkeséggel, nyilatkozott arról, hogy 2022 folyamán Farkaslaka község elnyerte a **Helyi Érdekeltségű Turisztikai Település** címet, melynek hatására a község bekerült az **országos turisztikai körforgásba**, részese lett egy hálózatnak, melynek legfelsőbb szintje országos kiterjedésű, alatta helyezkednek a regionális intézmények, melyeket a megyei, majd a helyi szint követ. Ugyancsak e kérdés kapcsán, de utalva az előzőre is, kiemelte, hogy e cím elnyerése, az előnyök mellett, bizonyos kötelezettségekkel is jár, melyek egyike, hogy a község területén be kell vezetni az **idegenforgalmi illeték** fogalmát, melynek hatására, a jövőben az önkormányzatnak már **mérhető anyagi bevétele** is generálódni fog a turistaforgalom eredményeként. Az interjú alkalmával hasonlóan pozitívan nyilatkozott a turisztikai információs iroda vezetője is. Helyi vállalkozóként, **Kovács István** vállalkozó fogalmazott a polgármester szintjével összevethető büszkeséggel a cím elnyerése kapcsán. Nyilatkozatában egyértelműen kiérzhető volt a **büszkeség** és a **tenni akarás**. Kiemelte, hogy Farkaslaka volt az Udvarhelyszéki falusi turizmus bölcsője, mely státusz valamilyen szinten már megfakulni látszik, a környező, hasonló, vagy előnyösebb adottságokkal rendelkező települések mindegyike hatalmasat lépett előre, jelentős fejlődésen ment keresztül. Meglátása szerint, most van itt az ideje annak, hogy **újra úttörők legyenek**, meg kell ragadni a kínálkozó lehetőséget, egyesületbe kell szerveződni, annak érdekében, hogy Farkaslaka turizmusa újra a **székelyföldi turizmus központi eleme lehessen**. Véleménye szerint el kell érni azt, hogy „még a csapból is mi folyunk”, szembe

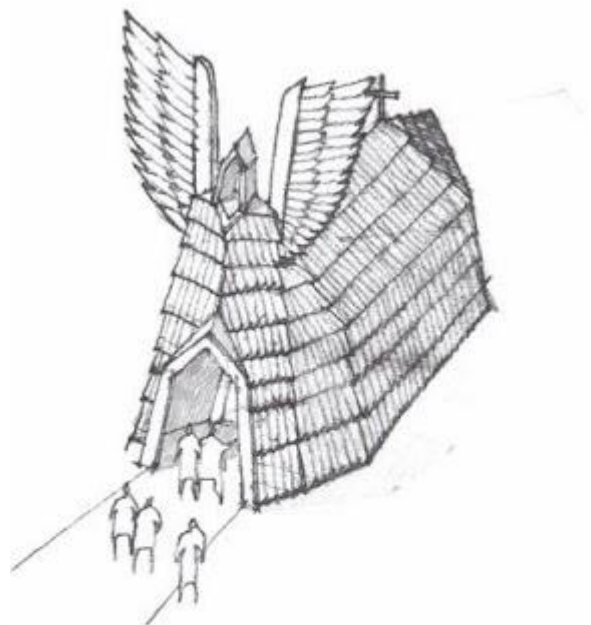
kell menni a turistával, meg kell keresni őt, nem elég arra várni, hogy majd ő ránk talál. Sinka Arnold, nyikómalomfalvi turisztikai vállalkozó, szintén elismerően és bizakodóan beszélt az elért eredményről. Kiemelte, hogy Farkaslaka községnek van egy hatalmas előnye, melynek forrása a földrajzi elhelyezkedéséből fakad, gyakorlatilag száz kilométeres körben minden fontosabb székhelyföldi látványosság elérhető, melynek hatására Farkaslakát kellő akarattal és tettekésséggel könnyen központi elemmé lehet elemelni. E két kiemelkedő nyilatkozat szellemiségével és mondandójával azonos véleményt fogalmazott meg a másik három megkérdezett turisztikai vállalkozó is.

A helyi egyházi méltóságok és a vallási turizmus kérdésköre

Dolgozatom ötödik témakörének célja, a **vallási turizmus** témakörének feltérképezése a község tekintetében. Arra kerestem választ, hogy a vallási turizmus, mind a világ turistaforgalmának egyik legjelentősebb és legdinamikusabban fejlődő szektora, **jelen van-e** község életében és ha igen, akkor milyen szinten, illetve, ha nincs jelen, akkor az önkormányzatnak és településen jelenlévő történelmi egyházaknak szándékában áll-e nyitni a vallási turizmus irányába.

Kérdőívem keretében a témát **három** kérdés segítségével igyekeztem felmérni, valamint minden interjúalanyom véleményét is kikértem a témával kapcsolatban. Fontos megjegyezni, hogy a tematika három felvetett kérdéséből kettőt már bemutattam az előző alfejezetekben, civil megközelítés szerint, de jelen fejezet célja kiértékelni azokat a vallási szempontokat figyelembe véve, nagy hangsúlyt fektetve, alapul véve a **helyi egyházi méltóságokkal** folytatott interjúk alkalmával gyűjtött információkra, megszerzett ismeretekre.

A kérdőív keretében, egy zárt feleltválasztó kérdés keretében arra kértem a kitöltőt, hogy értékelje a jövőben megépítendő **Makovecz kápolna létjogosultságát** a község területén. A kérdés kapcsán rögzített eredmények (8. [grafikon: A Makovecz](#)

A farkaslaki közösségi központ felépítésével megvalósuló a Kőszegi Sándor grófjainak emlékére építendő kápolna, szociális és kulturális minden lehetőséget, Makovecz Sándor

[kápolna helyi megítélése](#)) egyértelműen azt mutatják, hogy igen, a kápolnának **van létjogosultsága**, úgy esztétikailag, mind tájazonosság tekintetében megálja a helyét, kívánatos alkotás.

A kvalitatív felmérés esetén, község **polgármestere** is pozitívan nyilatkozott az alkotásról, annak jövőbeni idegenforgalmai szerepéről, mely meglátása szerint, egy olyan egyedi alkotás lesz/lehet, ami képes lesz tovább **növelni a turistaforgalmat**, tovább erősíteni a község területén úgy **a kulturális, mind a vallási indíttatású turizmus szerepét**. A kápolnával kapcsolatban, **Jakab Katalin**, a község turisztikai információs irodájának vezetője már egy kissé visszafogottabban nyilatkozott, mint civil kulturális turisztikai attrakció gondol rá. Elmondása szerint, ő mint vallásos ember, **nem látja az alkotás vallási célú hasznosításnak lehetőségét**.

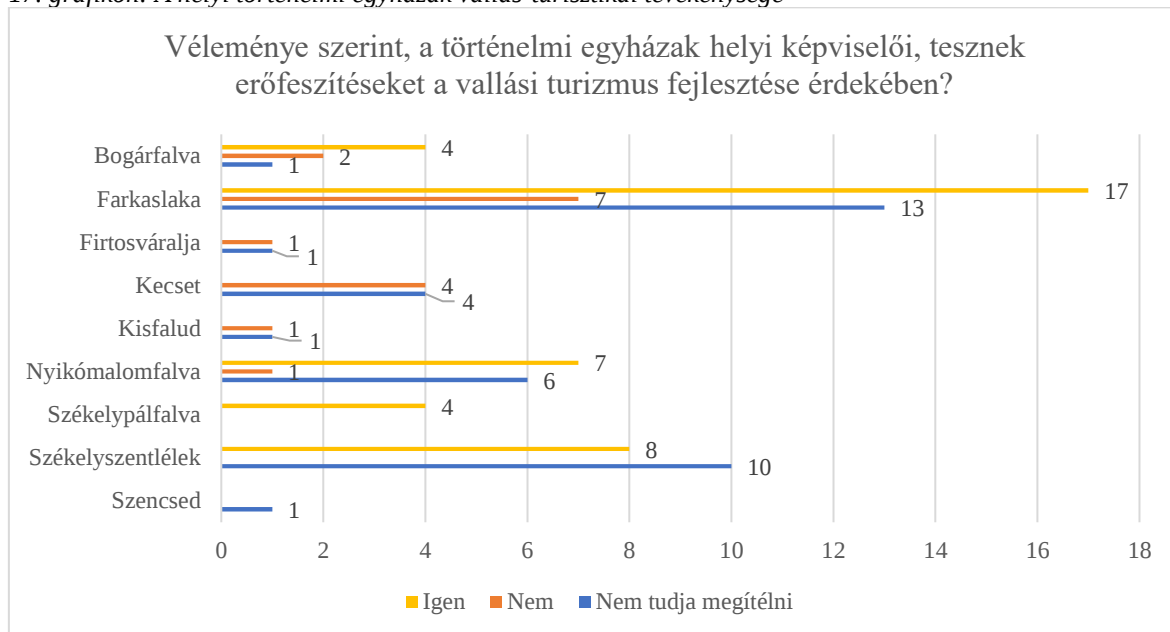
A kápolnával kapcsolatban állásfoglalásra kértem a **helyi egyházi méltóságokat** is, kiknek vélemény egybehangzóan az, hogy az alkotás **igényes**, turisztikai szempontból bizonyosan előnyt lehet kovácsolni belőle, de többen kiemelték, hogy egyre fogynak a hívek a falvakban és amíg a falvak lakói egyre kevésbé látogatják a szentmiséket, addig nem látják, hogy a kápolnát, hogy lehetne **megtölteni élettel**. Ugyancsak nehézségként merült fel, hogy a kápolna meglehetősen távol esik a falutól, szinte megoldhatatlan a szolgálat. A helyi egyházi méltóságok véleményével egybehangzó a Gyulafehérvári Római Katolikus Püspökség véleménye is, aki a kápolna és a Jézus Szíve kilátó adminisztrálásával megbízott ProTemp alapítvány véleményezési kérésére, a hívek és a papok számának drasztikus csökkenésére hivatkozva, úgy nyilatkozott, hogy nem áll módjában vállalni a kápolna adminisztrálását és fenntartását.

Kérdőívem keretében, a tematikával kapcsolatban, második kérdésként arra kértem a kitöltőt, hogy zárt feleletválasztó mátrix keretében, egy hármas értékskála mentén értékelje, a kápolna hogyan fog hatni a turisztikai szektor egyes alszegmenseire, ideértve a vallási megközelítést is. A kapott válaszokból, melyeket a [15. táblázat: A Makovecz kápolna várható hatása a turisztikai szektor szegmenseire](#) foglal össze, egyértelműen megállapítható, hogy a kérdés esetén a megkérdezettek, a turisztikai és attrakcióbővítési szempontból a legbizakodóbbak az alkotással kapcsolatban. Vallási szempontból is a pozitív irányba mozdul el a mérleg nyelve, de ez a pozitivitás jelentősen kisebb mértékű, mint amit turisztikai hasznosítás esetén tapasztaltam. E meglátás érvényesül a helyi egyházi méltóságok véleménynyilvánítása során is.

A tematika utolsó kérdésében arra kértem a kitöltőt, hogy ítélje meg, a helyi **egyházi méltóságok** tesznek-e erőfeszítések az **vallási turizmus fejlesztése** érdekében. A kérdés típusát tekintve, zárt feleltválasztó, három lehetséges válaszlehetőséggel.

A kérdés esetén kapott válaszokat a 17. grafikon foglalja össze, beosztott településeként. Ennek értelmében, a teljes mintasokaság 43,0% látja úgy, hogy **igen**, a történelmi egyházak helyi képviselői tesznek lépéseket a vallási turizmus fejlesztése érdekében, de megjegyzendő, hogy a válaszadók 39,8% úgy foglat állást, hogy nem tudja megítélni ezt az aspektust.

17. grafikon: A helyi történelmi egyházak vallás-turisztikai tevékenysége

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kérdés tekintetében a község polgármesterétől megtudtam, hogy az **önkormányzat** a maga részéről **kész nyitni a vallási turizmus irányába**, melyben meglátása szerint a helyi történelmi egyházak képviselői is partnerek. A polgármester véleményét osztja a turisztikai információs iroda vezetője, aki kiemelte, hogy véleménye szerint nem lehet és nem is érdemes szétválasztani **vallási**, illetve a **pihenőturizmust**, fő cél a turisták idecsábítása és olyan programokat biztosítani a számukra, amiben mindenki megtalálja, amit keres, aki **aktivításra** vágyik, az is, aki a **lelki** elmélyülést keresi, az is.

A helyi **egyházi méltóságok** részéről is az egyértelmű **nyitottság** kinyilvánítását tapasztaltam. Oláh Dénes farkaslaki plébános, arra a kérdésemre, hogy amennyiben az önkormányzat nyitni szeretne a vallási turizmus irányába, támogatná-e ezt a törekvést, azt válaszolta, hogy „teljes mellbedobással”. A kérdéssel kapcsolatban a másik két plébános is hasonló pozitivitással válaszolt, kiemelve, hogy az egyház és ez által ők maguk is szívesen fogadják a turistákat, számukra büszkeség, ha a turista érdeklődést mutat a helyi vallási értékek iránt.

A tematika folytatásaként, érdemes megemlítenem néhány olyan aspektust, amit a kérdőív keretében nem, vagy csupán nagyon felületesen érintettem, de az interjúk alkalmával, annak érdekében, hogy ismereteim a lehető legmélyebbek és legpontosabbak legyenek, az interjúalanyaimnak felvettem. Ezek olyan specifikus kérdések melyek segítségemre lesznek következtetéseim megfogalmazásában.

Arra a kérdésemre, hogy a községet meglátogató turisták motiváció között véleményük szerint fellelhető-e a **vallási motiváltság**, két plébános esetén egyértelmű igenlő választ kaptam, csupán a nyikómalomfalvi plébános fogalmazott úgy, hogy kimondottan nem. Mindkét igenlő plébános úgy látja, hogy ez a vallási motiváltság, magából a turistából ered, ami jellemzően a templom és a vallás körül forog.

A **Jézus Szíve** kilátóval kapcsolatban arra kértem a megkérdezetteket, hogy nyilatkozzanak arról, hogy az attrakciót meglátogató turisták vallási, vagy „civil” attrakcióként tekintenek-e az alkotásra. A kapott válaszok értelmében az attrakciót meglátogató turisták indíttatásában, a helyi egyházi méltóságok véleménye szerint, egyértelműen fellelhető, úgy a **vallási**, mind a **profán** indíttatás is, ugyanakkor **Dániel Ernő**, nyikómalomfalvi plébános meglátása szerint **a profán indíttatás jelentős túlsúlyban van**, a vallással szemben. Egybehangzó véleményük szerint az alkotás pozitívan befolyásolta a község turizmusát.

A továbbiakban, arról kérdeztem a helyi egyházi méltóságokat, hogy van-e tudomásuk arról, hogy a község területén áthalad Közép-Kelet Európa egyik legjelentősebb zarándokútvonala, a **Mária Út** és hogy **részt vállalnak-e a zarándokok ellátásában**. Mindhárom plébános, úgy nyilatkozott, hogy tudomásuk van a zarándokút létezéséről, de az üzemeltetők részéről nem érkezett megkeresés felőlük, melynek következtében **nem vesznek részt** a zarándokok ellátásában. Tovább vezetve a gondolatmenetet arra kértem a megkérdezetteket, hogy nevezzenek meg néhány olyan vallási turisztikai attrakciót a községben, illetve annak közelében melyeket be lehetne kapcsolni a vallási turisztikai körforgásba. Kérdésemre a következő attrakciókkal válaszoltak a megkérdezettek: Jézus Szíve kilátó, a kilátóhoz vezető Keresztút, a farkaslaki határban felállított, faragott Szűz Mária szobor, a község templomai (ideértve más felekezetek templomait is), a székelyudvarhelyi Jézus Szíve kápolna, a Szent Miklós hegyi Római Katolikus templom és a székelyudvarhelyi a Római Katolikus Főgimnázium épülete.

Az interjú levezetéseként, végezetül arra kértem a megkérdezetteket, hogy nyilatkozzanak, az önkormányzat, a helyi polgárok és a turisztikai szektor képviselőinek, a vallási turizmussal kapcsolatban tanúsított viselkedésmóddal kapcsolatban, mely kérdések ese-

tén, mindhárom megkérdezett pozitívan nyilatkozott, csupán Oláh Dénes farkaslaki plébános nem tudott egyértelműen állást foglalni az önkormányzat viszonyulásával kapcsolatban, tekintettel arra, hogy csupán hat hónapja teljesít szolgálatot a településen és még nem rendelkezik ideillő tapasztalatokkal.

A turisztikai szektor szereplőinek jövőképe

Dolgozatom hatodik, egyben utolsó logikai egysége arra keres választ, hogy a helyi idegenforgalmi ágazat szereplői, hogyan ítélik meg az ágazat teljesítményét, látnak-e benne *jövőt* és hajlandóak-e befektetéseket, fejlesztéseket eszközölni, annak érdekében, hogy napjaink turistáinak egyre kifinomultabb igényrendszerét kielégítsék.

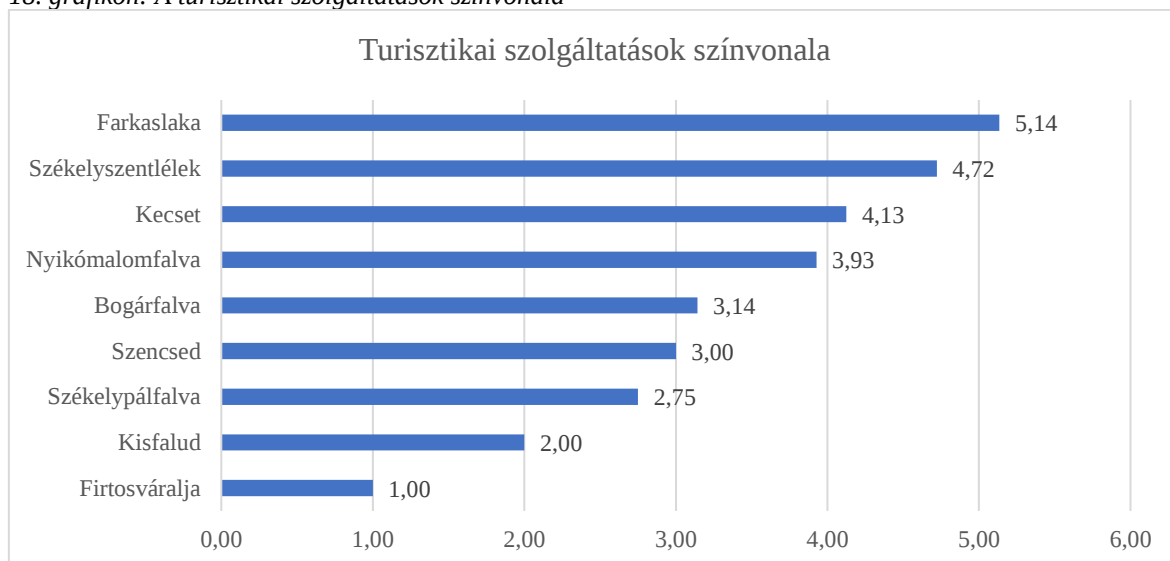
Annak érdekében, hogy dolgozatom, logikailag egy kerek egészet képviseljen, szintén a kérdőívem mentén fogom elemezni a kérdéskört, annak ellenére, hogy e tematika esetén is a legfontosabb és legmegbízhatóbb adatforrás a **kvalitatív** felmérés során lefolytatott interjúk elemzése. Csakúgy, mint az előbbiekben a kérdőívben nem, vagy csupán érintőlegesen tárgyalt releváns kérdéseket az alfejezet végén az interjúk alapján ki fogom egészíteni.

Kérdőívem keretében hat kérdés keretében kívántam megismerni a helyi polgárok véleményét, mint a legtöbb esetben kívülállókat, arról, hogy meglátásuk szerint turisztikai szektor képviselői látnek-e jövőt az ágazatban.

A tematika első kérdéseként arra kértem a kitöltőket, hogy fogalmazzák meg **mit jelképez a számukra a turista kifejezés**, melynek táblázatba foglalt eredményeit a [20. táblázat: A turista kifejezés asszociálás a megkérdezettek körében](#) tartalmazza. A kérdéssel kapcsolatban rögzített eredmények azt mutatják, hogy a megkérdezettek a turista kifejezéssel a leggyakrabban a **Fejlődés** kifejezést asszociálták, 64 előfordulással a regisztrált 263 opció esetén, a **Bevétel** kifejezés előfordulása 36-nak adódott.

Második kérdésként egy hat elemes értékskála esetén arra kértem a nyilatkozókat, hogy definiálják a **lakótelepülésük** turisztika **szolgáltató szektorának fejlettségi szintjét**, melynek eredményét a 18. grafikon tartalmazza.

18. grafikon: A turisztikai szolgáltatások színvonala

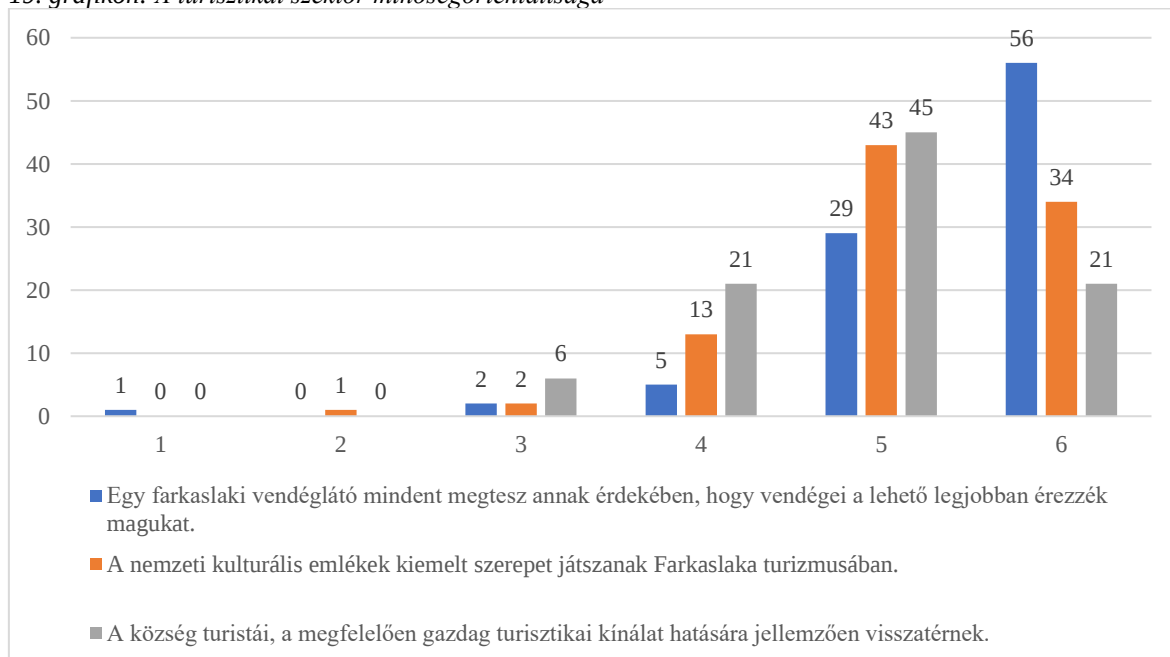

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kapott válaszok egyértelműen azt mutatják, hogy a község turisztikai szektora **nem mutat egyenletes fejlettségi szintet**, a két legfejlettebb település Farkaslaka és Székelyszentlélek, melyeket Kecset és Nyikómalomfalva követ.

A tematika harmadik kérdéseként felvonultatott kijelentés, másik két elem mellett, arra keres választ, egy zárt hat fokozatú értékskála menté, hogy egy farkaslaki vendéglátó mennyire tartja fontosnak **vendégei** lehető legmagasabb színvonalú **kiszolgálását**. A kapott válaszokat a 19. grafikon hivatott prezentálni.

19. grafikon: A turisztikai szektor minőségorientáltsága

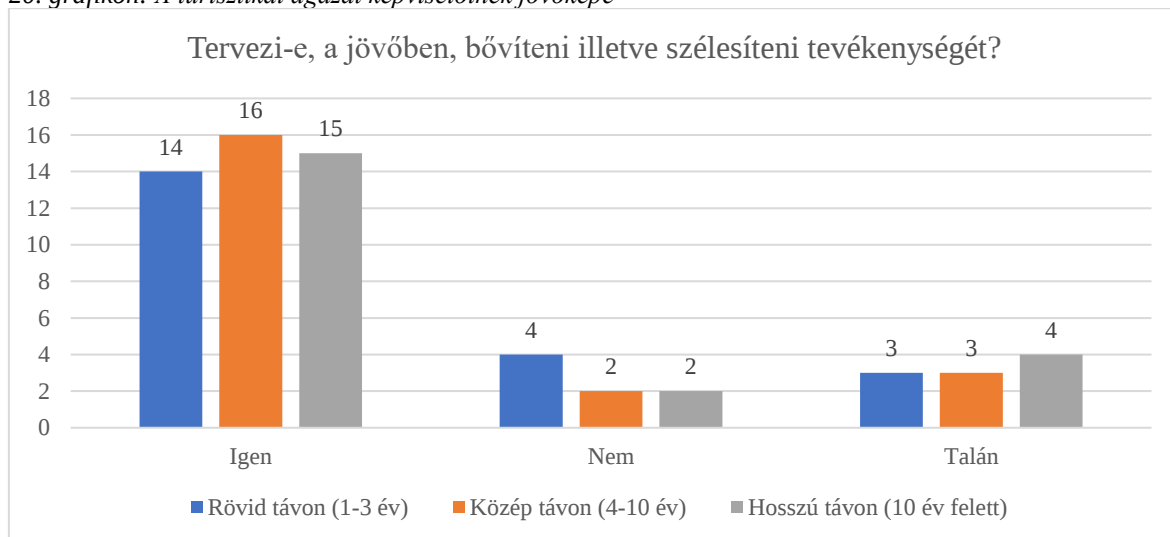

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Az adatok azt mutatják, hogy a válaszadók túlnyomó többsége, 91,4% az értékskála két legmagasabb értéket tartja reprezentatívnak a kijelentés kapcsán. Hasonlóan pozitív megítélés tapasztalható a másik két kijelentés esetén is, bár kisebb intenzitással. A kijelentés esetén, mely a kulturális turisztikai érték fontosságát elemzi, a skála két legmagasabb értéke 82,8%-kal képviselteti magát, míg a turisták visszatérési hajlandóságát fitartató kijelentés esetén ez az arány 71,0%.

A kérdőív, a téma kapcsán megfogalmazott következő kérdése egy zárt feleletválasztó mátrix, mely arra kéri a kitöltőt, hogy **amennyiben már részese a turisztikai körforgásnak**, egy három fokozatú értékskála mentén értékelje **fejlesztési hajlandóságát**, rövid, közép, valamint hosszútávon. A kérdés kapcsán, a turisztikai részvétel restriktív mivoltának köszönhetően, 21 releváns választ regisztráltam, a következő megoszlás szerint.

20. grafikon: A turisztikai ágazat képviselőinek jövőképe

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

Az adatok kapcsán egyértelműen kijelenthető, hogy a turisztikai körforgásból jelenleg is részt vállalók fejlesztési kedve rövid, közép, illetve hosszú távon is **igen pozitív**, vagyis látnak perspektívát az ágazatban, melyet megerősítenek az interjúk alkalmával felvett válaszaim is. Az ágazat öt megkérdezett képviselője egyöntetűen úgy nyilatkozott, hogy **van potenciál az ágazatban** és e potenciál kiaknázására érdekében hajlandóak fejlesztéseket, befektetéseket eszközölni. Itt meg kell jegyeznem, hogy ez a fejlesztés nem minden esetben szándékszik bővítéssel társulni, mely vélemény Sztojka Ernő farkaslaki vállalkozó fogalmazta meg. Ennek oka, hogy a jelenlegi vendégfogadó kapacitásukat, 20-26 főt, teljes egészében le tudják fedni a családtagok bevonásával, ami már nem lenne kivitelezhető bővítés esetén, alkalmazottakat lenne szükség bevonni, ami meglátása szerint könnyen a minőség rovására menne. Ugyanakkor nem zárkozik el, sőt kiemelten fontosnak tartja a folyamatos

fejlesztést, jobbitást. Az interjúk keretében, arra kértem az interjúalanyokat, nyilatkozzanak arról, hogy az eszközölni szándékozott fejlesztéseket milyen forrásból tervezik kivitelezni, melynek tekintetében két vállalkozó úgy nyilatkozott, hogy mindenképpen szándékukban áll kihasználni a **pályázatok** által kínált finanszírozási lehetőségeket, míg a másik három interjúalanyom, csakis **saját forrásból** kíván fejleszteni, illetve, adott esetben bővíteni.

Kérdőívem tekintetében az utolsó két, a tematikát boncolgató, kérdés keretében arra keresem a választ, hogy melyek azok a **hiányosságok, fejlesztési javaslatok**, melyek előmozdítanák a turizmus szekerét, illetve milyen irányelvek mentén látják fejleszthetőnek a község turizmusát, a megkérdezettek.

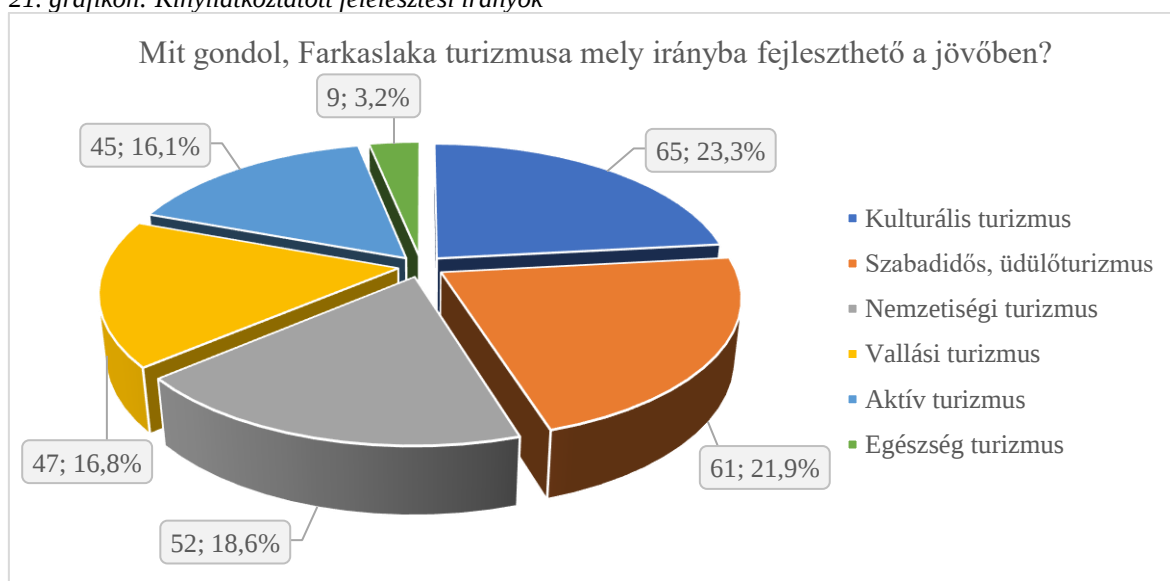
Az elsőként felvetett kérdés, melynek esetén a begyűjtött adatokat [19. táblázat: Farkaslaka község fejlesztési igényei, lehetőségei](#) foglalja össze, arra kéri a kitöltőt, hogy egy hat elemes, félig zárt, feleletválasztó kérdés segítségével nyilatkozzon arról, hogy tapasztalata és meglátása szerint melyek azok a **hiányosságok** a község területén, melyek kiépítését az önkormányzat figyelmébe ajánlaná, véleménye szerint prioritásként lenne szükség kezelni. A kérdés első négy előre definiált eleme, kapta a voksok 83,4%, a következő sorrendben: **Kerékpáros út** (34,3%), **Kalandpark** (25,4%), **Turistaközpont, interaktív elemekkel** (16,0%), valamint a **Kiállító terem** (7,7%).

A fejlesztési lehetőségek témaköréről a község **polgármestere** a következőket nyilatkozta: Elsősorban egy valamilyen **egyedi látványosságra lenne szükség**, ami egy plusz színfoltot képviselne a turisztikai szektorban, mind például egy **dendrológiai** park kialakítása, ahova Erdély minden településéről szereznének be, lehetőleg helyspecifikus fafajokat, melyeket egy parkba rendezve tárnának a nagyközönség el. Egy másik lehetőségként említette egy **szenes múzeum** létrehozását, melynek keretében bemutatnák, úgy a község specifikumát, a szénégetést, mind más, jellemzően a szén kitermelésével kapcsolatos szakmát, eszközöket, történeteket, interaktív elemekkel fűszerezve. Külön említette egy **kerékpárosút** kialakításának lehetőséget, melyet egy országos stratégia részeként tud elképzelni. Ennek keretében, kerékpárúttal kötnének össze hét községet, Szováta célállomással, valamint, hosszú távú célként fogalmazta meg egy **beltéri kalandpark** kiépítésének lehetőségét, a volt Mezőgazdasági Termelőszövetkezet, üresen álló csarnokaiban. A telep jelenlegi tulajdonosa éppen befektetőket keres a terv kivitelezésére. **Jakab Katalin** a turisztikai információs iroda vezetője, a polgármester úr listáját kiegészítette **OffRoad túrák** szervezésével, valamint prioritásként említette, hogy meg kellene szüntetni a község **aktív vízhiányát** a nyári időszakban.

Kovács István és Sinka Arnold, helyi vállalkozók *egyesületbe szerveződést* látják, a leg-sürgetőbb feladatnak, melynek kialakítását a szakma indítványozta, de támogatottsága nem élvez osztatlan sikert, szakmai körökben. A megkérdezettek egyértelműen kiemelték, hogy valami olyan *szabadtéri, egyedi attrakcióra lenne szükség*, mely még nincs jelen a térségben és *leköti a turistát*. Többen kiemelték a szolgáltatások, a kínálat összehangolásának fontos-ságát, a szolgáltatások színvonalának emelését, valamint a kézműves szakma bevonását a turizmus körforgásába. Elekes Erika kecseti turisztikai vállalkozó, külön kiemelte, egy Far-kaslaka, Kecset, Kisfalúd, Nyikómalomfalva, Székelyszentlélek kerékpár körút kiépítése so-kat lendítene a község turisztikai szektorán.

Kérdőívem és egyben támaterülettel utolsó elemében arra kértem a kitöltőt, hogy tegyen javaslatot, egy hét elemes, félig zárt, jelölőnégyzetes kérdés keretében, arra vonatkozóan, hogy a község turizmusa, meglátása szerint a jövőben *milyen irányba fejleszthető*. A kérdés keretében 279 választ regisztráltam, hat lehetőség mentén, mivel a felkínált konferencia tu-rizmus opciót egyik kitöltő sem választotta, a következő megoszlás szerint.

21. grafikon: Kinyilatkoztatott felélesztési irányok

Forrás: Saját kérdőíves kutatás, saját szerkesztés, 2023.

A kapott válaszok meglehetősen egyenletes eloszlást mutatnak, az első öt legtöbb voksot megszerző válaszlehetőség kapcsán, csupán az egyezség turizmus kapott kirívóan alacsony támogatottságot. Az eredmények alapján megállapítható, hogy a megkérdezettek tovább vin-nék a *kulturális, nemzeti* vonalat a turizmus tekintetében, megfűszerezve egy kis *vallási turizmussal*, melyeket jól kiegészít a *szabadidős, üdülőturizmus* és az *aktív turizmus* is.

A kapott eredmények visszatükröződnek úgy az önkormányzat, mind a szakma részéről. A szakma képviselői, fejlesztési javaslataik körében kinyilvánítottak, hogy valamilyen egyedi kültéri aktivitásra lenne szükség, melyet kiegészíthetne a kerékpározás és az egyéb

aktív turizmus elemek. A község polgármestere kiemelte a **gyalogtúrák** szervezésének lehetőségét, kiépített turisztikai útvonalak mentén, mely utak keretében a turista bejárhatná, megismerkedhet a község történelmével, legendáit, megcsodálhatja élővilágát. A polgármester így fogalmazott: „*ki kell aknázni természet adta kincsek, amik adóttak, de mi nem látjuk, átfogó, komoly stratégiára, van szükség, mely felleltározza a község adottságait, csokorba szedi azokat és strukturált formában tárja a turisták elé*”. Fontosnak tartja a községben ma is élő **legendák** továbbadását, életben tartását. Mind konkrét célt fogalmazta meg Péterfalva, mind Farkaslaka anyatelepülése feltárását és összekötés Farkaslakával egy gyalogos turistaútvonal keretében. Aktív turizmus témakörében, úgy a polgármester, min a turisztikai információs iroda vezetője kiemelte, hogy Farkaslaka település rendelkezik egy teljesen felszerelt **sporbázissal**, melynek keretében akár edzőtáborok lebonyolítására is lehetőség van. Kiemelték, hogy a község területén minden lehetőség adott, annak érdekében, hogy a hét-köznapiakban aktív, sportos életvitelt folytató turista, üdülése alkalmával se kelljen elhagynia hobbját, tovább hódolhat annak.

A tematika lezárásaként, az interjúk alkalmával felvetett szakmaspecifikus kérdéseket kívánom bemutatni és elemezni, melyekre a kérdőív keretében nem állt módomban rákérdezni.

Elsőként arra kértem interjúalanyaimat, hogy nyilatkozzanak arról, hogy vállalkozásuk tekintetében sikeresnek tekintik-e a 2022-es évet, illetve összehasonlítva a 2019-es esztendővel (pandémiát megelőző év), hogyan értékeli vállalkozásuk teljesítményét. A témakör tekintetében a kecsesi vállalkozó kivételével, mindenki vállalkozó sikeresnek ítélte a 2022-es esztendőt, melyet összevetve a 2019-es esztendővel azonosnak, vagy eredményesebbnek bélyegeztek. Nagyon megfogott Kovács István, farkaslaki turisztikai vállalkozó nyilatkozata, aki így nyilatkozott: minden év sikeres volt, még a pandémia is, hiszen a lezavarásoknak köszönhetően felszabadult nagyon sok erőforrása, az alkalmazottakat, annak érdekében, hogy ne keljen elbocsátsa, átcsoportosította és megvalósítottak egy olyan turisztikai komplexumot, mely az indulását követően három évvel nem csak Udvarhelyszék, de Székelyföld tekintetében is ismertséget és elismerést vívott ki magának.

A továbbiakban arra kértem a megkérdezetteket, hogy nyilatkozzanak a szektor szereplői között tapasztalható **egyműködésről**, illetve a **konkurencia** jelenlétéről és erősségéről. Együttműködés tekintetében, Sztojka Ernő farkaslaki vállalkozó kivételével mindenki **pozitívan** nyilatkozott, ami sok esetben, akár még **egymás szálláshelyeinek ajánlásában** is megtestesül. Konkurencia tekintetében a megkérdezettek véleménye sokkal jelentősebb szórást prezentál. Elekes Erika, kecsesi vállalkozó, meglátása szerint Kecset településen a konku-

rencia fogalma ismeretlen, de ha a községet veszi alapul, akkor a konkurenciát igen jelentősnek értékeli. Sinka Arnold, nyikómalomfalvi és Sztojka Ernő, farkaslaki vállalkozók **egyezséges konkurenciát** emlegettek. Két vállalkozó, a farkaslaki Kovács István és a székelyszentléleki Mártom Mária, **a község más idegenforgalmi egységeit nem tekintik konkurenciának**, sokkal inkább partnerként tekintenek rájuk, ugyanakkor kiemelték, hogy Farkaslaka község és egyben saját vállalkozásuk számára, **a környező települések turisztikai ágazatát tekintik konkurenciának** (Szovát, Parajd, Zetelaka, Ivó, Sikaszó, Székelyvarság stb.).

A turisztika szektor képviselőinek **jövőképével** kapcsolatba az interjúban két konkrét kérdést fogalmaztam meg, arra kérve, hogy ítéljek meg a szakma fejlődési perspektíváját rövid (1-3 év), valamint hosszú távon (10 év felett). Az öt megszólított vállalkozó mindegyike, kivétel nélkül **pozitívnak** ítéli a szektor fejlődési perspektíváját, úgy rövid, mint hosszú távon. Itt ismételt Kovács Istvánt szükséges idéznem: „Pozitívan, az online oldal fogjuk erősíteni, ott leszünk mindenütt, még a csapból is mi fogunk folyni. Még érvényesebb hosszú távon”.

Úgy gondolom, dolgozatom eredményeinek bemutatása estén, ennél pozitívabb végszót nem is remélhettem volna, ami sokat elárul, nem csak Kovács István hozzáállásról, de a farkaslaki vállalkozói szemléletről is.

4. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

4.1. KÖVETKEZTETÉSEK

Dolgozatom keretében hat hipotézist fogalmaztam meg, melyek, meglátásom és szándékom szerint teljesen átölelik a község turisztikai ágazatát, kiemelten fókuszálva a **kulturális**, valamint a **vallási** turizmusra.

E hipotézis-hatos első eleme arra hivatott, hogy definiálja, Farkaslaka község kulturális turisztikai attrakciók tekintetében, milyen fejlettségi szintet képvisel, melyet a következő képpen fogalmaztam meg:

H1: Farkaslaka község rendelkezik megfelelő számú és minőségű kulturális turisztikai attrakcióval, melyre alapozhat és továbbfejlesztheti turisztikai ágazatát.

Hipotézisem igazolására, mindenik, a dolgozatom keretében felvonultatott kutatási adatforrást használtam, kiindulva a **szekunder** kutatás által biztosított alapadatokból, a **kérdőíven** keresztül, az **interjúkig**. Szekunder kutatásom alkalmával, egy értékleltár keretében feltérképeztem a község területén rendelkezésre álló kulturális turisztikai attrakciókat, majd a kérdőíves adatfelvétel és az interjúk esetén arra kerestem választ, hogy a feltérképezett attrakciók mekkora jelentőséggel bírnak a község turisztikai ágazata szempontjából, azok állapota megfelelő-e, látogathatóságuk megoldott-e.

A kapott adatok alapján kijelenthető:

- Farkaslaka község turizmusa szempontjából igen jelentős szerepet töltenek be a kulturális turisztikai attrakciók.
- A kulturális turisztikai attrakciók száma jelentős.
- A kulturális turisztikai attrakciók eloszlása nem mutat egyenletes eloszlást a beosztott települések tekintetében.
- A kulturális turisztikai attrakciók felújított, szép állapotban állnak a turisták rendelkezésére, azok elérhetősége biztosított.

A fentebb megfogalmazottak alapján kijelenthető, hogy a hipotézis IGAZOLÁST nyert.

Második hipotézisem keretében, arra keresem a választ, hogy

H2: Farkaslaka turisztikai infrastruktúrája, valamint szuprastruktúrája, megfelelő fejlettséget mutat-e,

annak fejlettségi szintje megfelel-e a turisták elvárásainak. A hipotézis igazolására három kutatási forrást használtam: a **szekunder** kutatást adatait, a **kérdőíves** megkérdezést, valamint a község turisztikai szempontból befolyásos személyiségeivel, valamint a prominens turisztikai vállalkozókkal felvett **interjút**.

Úgy a turisztikai infrastruktúra, mind a turisztikai szuprastruktúra vizsgálata esetén, **elsőleges adatforrásként** a **szekunder** kutatás folyamán gyűjtött adatokat tekintetem releváns adatforrásnak, melyeknek alátámasztására, megerősítésére kértem a megkérdezetteket, a kérdőív, valamint az interjúk keretében. Fontos kiemelni, a szekunder kutatás során, az alapadatok községi szinten álltak rendelkezésemre, melyeket kvantitatív adatgyűjtés alapján tovább bontottam, beosztott település szintig.

Az elvégzett vizsgálatok alapján az alábbi kijelentéseket áll módomban megfogalmazni:

- Farkaslaka község turisztikai infrastruktúrája és turisztikai szuprastruktúrája megfelelő fejlettséget mutat.
- A turisztikai infrastruktúra fejlettségi szintje nem mutat egyenletes eloszlást, ami még hangsúlyosabban érvényesül a turisztikai szuprastruktúra tekintetében.
- A község önkormányzata tudatában van eme egyenlőtlen eloszlásnak és lépéseket tesz azok kiegyenlítésére.
- A téma terület szempontjából, a község legnépesebb és leglátogatottabb települései mutatnak kiemelkedő fejlettséget.

A kapott eredmények értelmében, kijelenthető, hogy turisztikai ágazat szempontjából, a hipotézis IGAZOLÁST, a község turisztikai szempontból frekventált, kiemelt településeinek, infrastruktúrája, valamint szuprastruktúrája megfelelő fejlettségi szintet képvisel.

Hipotézisem esetén, melynek értelmében,

H3: Farkaslaka község népessége pozitívan viszonyul a turizmushoz, gazdasági potenciált, fejlődési lehetőséget lát benne,

célként fogalmaztam meg, hogy rávilágítsak arra, hogy a község polgárai pozitívan viszonyulnak a turizmushoz, függetlenül saját turisztika érintettségük mértékétől, elfogadják és támogatják azt, ez által olyan **pozitív turisztikai légkört** teremtvé, mely hozzájárul a község idegenforgalmának fejlődéséhez.

A hipotézis igazolására, vagy adott esetben cáfolására, dolgozatomban keretében felvonultatott három adatszolgáltató forrás közül kettőt használtam, a kvalitatív kutatás **interjúit**, valamint a **kérdőíves** megkérdezést. Ez utóbbira, mind fő adatforrásra tekintek, melynek keretében közvetlenül a község lakosságát kértem állásfoglalásra.

Kutatásom keretében, a hipotézissel kapcsolatban, a következő következtetéseket tudom megfogalmazni:

- Farkaslaka község lakói igen toleránsak, elfogadóak és barátságosak a turistákkal szemben.
- Az átlagos helyi lakosok túlnyomó hányada a turistát barátnak, családtagnak tekinti.
- A **fejlődés** kifejezés, mint a turista szóval leggyakrabban asszociált kifejezés, rámutat arra, hogy a község lakója a fejlődési lehetőségként tekint az idegenforgalomra.
- A turista egy szívesen látott elem a község életében.
- A turista megítélése a község minden beosztott települése esetén pozitív.
- A község lakói lehetőséget látnak a turizmusban, melynek körforgásához szívesen kapcsolódnának, megfelelően pozitív konjunktúra esetén.

Az előbbi következtetések alapján, melyeket egyértelműen alátámasztják, úgy a község turisztikai szempontból döntéshozó személyei, mint a turisztikai szektor kiemelt képviselői, sőt még a helyi egyházi méltóságok is, egyértelműen kijelenthető, hogy a megfogalmazott hipotézis **IGAZOLÁST** nyert.

Kutatásom keretében megfogalmazott negyedik hipotézisem, gyakorlatilag az előző hipotézisem kivetítése a helyi döntéshozó elemekre, melyet a következőképpen fogalmaztam meg:

H4: Farkaslaka község önkormányzata tisztában van a turisztikai szektornak, a településre gyakorolt pozitív gazdasági hatásaival és kész további erőfeszítéseket tenni annak további fejlesztése érdekében.

A hipotézis keretében arra kerestem választ, hogy a helyi önkormányzat támogatja-e az idegenforgalmat, hajlandó-e anyagi áldozatot vállalni annak fejlesztése érdekében.

A hipotézis esetén, mind fő adatforrás a község polgármesterével, valamint a turisztikai információs iroda vezetőjével készített **interjúk** jelennek meg, de csakúgy mind előbbi hipotéziseim esetén is, visszaigazolást kértem úgy a polgárok, mind a szakma részéről is.

A hipotézissel kapcsolatban a következő következtetéseket tudom megfogalmazni:

- A helyi önkormányzat pozitívan, támogatóan viszonyul a turizmushoz.
- A község beosztott településeinek turisztikaszakmai fejlettsége nem mutat egyenletes eloszlást, mely ténnyel az önkormányzat képviselői tisztában vannak és azt

szem előtt tartva igyekeznek közvetlen és közvetett fejlesztések eszközölésével csökkenteni a tapasztalható eltéréseket.

- Farkaslaka önkormányzata kész felkarolni a szakma kezdeményezéseit, partnerként támogatja azokat.
- Az önkormányzat, valamint a szakma képviselői, céltudatosan, egyértelmű célokat kitűzve, letisztult elképzelések mentén látják a fejleszthetőnek a község turizmusát.
- Az önkormányzat erőfeszítéseket tett és tesz a község kulturális turisztikai attrakcióinak felújítása érdekében, ideértve az attrakciók eléréséhez elengedhetetlen infrastruktúra fejlesztéseket is.
- Kiemelt cél a község idegenforgalmának népszerűsítése, a községet újra a székhelyföldi turizmus központjává emelni.

A fenti következtetéseket egyértelműen alátámasztják a kvantitatív felmérés eredményei is, melynek alanyai úgy nyilatkoztak, hogy az önkormányzatnak előnye származik a turizmus felkarolásából, ugyanakkor azt is látni kell, hogy a turisztikailag kevésbé fejlett, beosztott települések lakói **többet várnának az önkormányzattól.**

A fentiek értelmében kijelenthető, hogy a hipotézis IGAZOLÁST nyert, a község önkormányzata tisztában van az ágazat, a községre gyakorolt kedvező hatásával, kész közvetlen és közvetett fejlesztések eszközölésével fejleszteni azt.

Dolgozatom keretében megfogalmazott ötödik hipotézisem, a közvetkezőképpen hangzik:

H5: A helyi egyházi méltóságok nyitottak turisztikai szektor felé, a vallási turizmusra, mint fejlesztési lehetőségre tekintenek.

A hipotézis vizsgálata azt hivatott firtatni, hogy mutatkozik-e lehetőség arra, hogy a község turizmusát a **vallási turizmus** irányába fejlessze tovább, a civil és az egyházi szféra, egyáltalán az egyház hogyan viszonyul a felvetett témához.

Hipotézisem vizsgálatára két kutatási módszert vonultattam fel, **kérdőíves** megkérdezést a lakosság attitűdjének vizsgálatára, valamint az **interjút**, úgy a helyi egyházi méltóságokkal, mind a község önkormányzatának befolyásos személyiségeivel. Tekintettel a téma specifikus mivoltára, a hipotézis bizonyítására, mind **fő adatforrás**, a helyi **egyházi vezetőkkel** felvett **interjúk** alkalmával kinyilatkoztatott véleményeket tekintem, a másik két adatforrás szerepe, alátámasztani az interjúk alkalmával elhangzott véleményeket.

A két adatforrást keretében rendelkezésemre jutott információk elemzése alapján a témában a következő következtetések fogalmazhatók meg:

- A község egyházi méltóságai nyitottak a turizmus irányába, szívesen látják a turistákat, büszkék vallási turisztikai attrakcióikra.
- A **Jézus Szíve kilátó**, a jelenlegi turisztikai kínálatban és körforgásba jellemzően, mint **civil** kulturális turisztikai attrakció jelenik meg.
- A megkérdezett egyházi vezetőknek tudomásuk van a község területét átszelő Mária Út létezéséről, de a zarándokok ellátásában nem vesznek részt.
- A zarándokút fenntartói nem fordultak konkrét támogatási kéréssel a helyi egyházi vezetőkhez.
- A község önkormányzata hajlandóságot mutat nyitni a vallási turizmus irányába.
- A község területén nem figyelhető meg jelentős vallási turisztikai aktivitás.
- A helyi egyházi vezetők, ugyan nyitottak a vallási turizmus irányába, de nem látnak benne kiemelkedő lehetőséget, nem fejlesztik azt célirányosan.

A fentiek értelmében kijelenthető, hogy a hipotézis RÉSZBEN IGAZOLÁST nyert, vagyis az egyház és annak képviselői nyitottak a turizmus irányába, de ugyanakkor nem mind fejleszthető lehetőségre, hanem mint adottságra tekintenek, nem cél annak bővítése, fejlesztése.

Dolgozatom keretében megfogalmazott hatodik és egyben utolsó hipotézisem, melyet a következő keppen definiáltam,

H6: A turisztikai szektor szolgáltatói lehetőséget látnak a szektor bővítésében és hajlandóak további erőfeszítéseket tenni és fejlesztéseket eszközölni ennek érdekében.

A hipotézis keretében igyekeztem kitapintani a turisztikai szektor képviselőinek véleményét, a szektor jelenlegi fejlettségi szintjéről és arról, hogy látnak-e benne jövőt és ha igen, akkor hogyan és milyen forrásból tervezek fejleszteni.

A hipotézis esetén, mint **fő adatforrás**, a **szakma prominens képviselőivel** lefolytatott strukturált **interjúk** jelennek meg, melyek keretében igyekeztem kellő alaposséggal és részletességgel körül járni a kutatott témát, az interjúalanyokkal. Az interjúk alkalmával felvett válaszok, mintegy alátámasztására, ellenjegyzésére, fel kívánom használni a lakosság körében lefolytatott kérdőíves megkérdezést, valamint a község turisztikai szempontból befolyásos helyi vezetőinek megismert véleményét is.

A hipotézissel kapcsolatban a következő következtetéseket tudom megfogalmazni:

- A helyi turisztikai szakma képviselői tisztában vannak azzal, hogy Farkaslaka község igen jelentős előnyökkel rendelkezik, turisztikai szempontból, melyek kihasználása lehetőséget biztosít a szektor további fejlesztésére.
- A szakma képviselőiben jelen van egy nagyfokú tenni akarás, fejlődési, fejlesztési vágy.
- A helyi turisztikai vállalkozók észlelték és tudatosították magukban, hogy a környező települések, az elmúlt időszakban hatalmasat fejlődtek, léptek előre, turisztikai téren, melyre reagálni szükséges.
- A szakma célul tűzte ki, hogy Farkaslaka turizmusát újra vezető pozícióba emeli, célként megfogalmazva Székelyföld falusi turisztikai központjává avanszálást.
- A turisztikai szakma képviselői felismerték és magukénak vallják, hogy a jövőbeni céljaik elérése érdekében összefogásra van szükség, melybe szükséges bevonni a helyi önkormányzatot is.
- A helyi önkormányzat pozitívan fogadta és felkarolta a turisztikai szektor megkeresését.
- A szakma képviselői konkrét fejlesztési elképzelésekkel, javaslatokkal és tervekkel rendelkeznek.
- A turisztikai vállalkozók potenciált, fejlődés lehetőséget látnak a turizmusban, hajlandóak befektetéseket eszközölni annak fejlesztése érdekében, melyek forrása lehet akár önerő is, de nem zárkoznak el a pályázási lehetőségektől sem.

A fentiek tükrében, kijelenthető, hogy a hipotézis IGAZOLÁST nyert, a turisztikai szakma képviselői lehetőséget látnak a fejlesztésben, képesek és hajlandóak együttműködni, bevonva a helyi önkormányzatot, konkrét fejlesztési célokkal, elképzelésekkel rendelkeznek, melyek elérése érdekében hajlandóak akár anyagi áldozat vállalására is.

4.2. JAVASLATOK

Végezetül, néhány gondolat erejéig olyan jövőbeni fejlesztési javaslatokat igyekszem megfogalmazni, melyek meggyőződésem szerint képesek lesznek támogatni a turisztikai szektor fejlesztési szándékát, támogatni, úgy a szakma, mind az önkormányzat fejlesztési törekvéseit, fejlődési szándékát.

A lefolytatott kutatás általános konklúziójaként levonható, hogy Farkaslaka község idegenforgalmi ágazata meglehetősen **magas fejlettségi színvonalat mutat**, jellemzően kulturális turisztikai attrakciók mentén, melyek központi eleme, a község nagy szülöttjének, **Tamási Áronnak ma is élő legendája**, melyet kiegészít egy **vallási** tematikájú irányvonal, a **Jézus Szíve kilátóval a középpontban**. E két irányvonal kiegészíti, a községben, a múlt század kilencvenes éveitől jelen lévő, egyre fejlődő falusi turizmust.

A javaslatok keretében igen fontos megjegyezni, hogy a tapasztalt turisztikai fejlettségi szint nem mutat **egyenletes** eloszlást a beosztott települések esetén, melynek egyik kiváltó oka a turisztikai infrastruktúra elmaradott fejlettsége, a beosztott települések némelyikén. Ennek megfelelően, meglátásom szerint, prioritásként ajánlott kezelni a **megfelelő infrastruktúra biztosítását** minden beosztott település esetén, mely lehetőséget teremt arra, hogy a turista eljusson a desztinációhoz. Az infrastrukturális fejlesztések ki kell, hogy terjedjenek a **közműhálózatok** kiépítésére, bővítésére, fejlesztésére, különös tekintettel a községben tapasztalható periodikus (nyári időszak) vízhiány megszüntetésére. Meg vagyok győződve arról, hogy az infrastruktúra fejlesztése fel fogja helyezni a község településeit a turisztikai térképre és képes lesz pozitív hozadékat generálni, úgy az önkormányzat, mind a vállalkozói szféra tekintetében.

A szakirodalom két típusú turistát különböztet meg, melynek értelmében, **turistának** az a látogató tekintendő, aki céltelepülést nem csupán meglátogatja, hanem ott vendégéjszakákat tölt, szállást foglal. Arra a turistára, aki nem tölt vendégéjszakákat a céltelepülésen, mindössze, mint **látogatóra** tekinthetünk. Az alábbiakban megfogalmazott javaslatok mindegyike azt a célt szolgálja, hogy az egyszerű **látogató, turistává avanzsáljon**.

- **Ágazati összefogás**, melynek keretében a szakma képviselői, önkéntes formában egyesületbe tömörülnek, közös célokat, egységes ágazatfejlesztési stratégiát dolgoznak ki, bevonva az önkormányzat képviselőit is.
- **Belső érték és szolgáltatásleltár** elkészítése mely strukturált formában összegzi a község adottságait, lehetőségeit, értékeit, szolgáltatásait, elemzi a konkurenciát, a leselkedő veszélyeket.

- **Külső érték és szolgáltatásleltár**, melynek keretében rendszerezve jelennek meg a köz-
ség vonzáskörzetének turisztikai attrakciói és szolgáltatásai.
- **Ágazatfejlesztési koncepció** kidolgozására, mely alszegmensekre, célokra bontva, pri-
orizálva definiálja Farkaslaka turizmusának jövőjét.
- **Képzet turisztikai szakember** alkalmazása, hiszen a helyi Turisztikai Információs iroda
vezetője, saját elmondása szerint, nem turisztikai szakember, hanem mint sajtós tevé-
kenykedik az önkormányzat berkeiben, ellátva a fenti feladatkört is. Meglátásom sze-
rint, a poszt, a prosperálás érdekében, megkíván egy teljes munkaidős, szakirányú vég-
zettséggel rendelkező foglalkoztatottat.
- **Attrakció bővítés**, úgy kulturális, vallási, mint civil téren, melynek következtében, a
község turizmusa tovább haladhat az elkezdett úton, prosperálhat, kialakítva egy olyan
egyedi kínálati palettát, melynek leutánczása kivitelezhetetlen és hatására a térség tu-
ristája Farkaslakát mint központi elemet helyezi el a tudatában, ide érkezik, itt tartó-
zkodik, meglátogatva úgy a helyi, mint a vonzáskörzet attrakcióit.
- **Szuprastruktúra fejlesztés**. Szorosan kapcsolódva az előbbi javaslatához, szem előtt
tartva a majdani ágazatfejlesztési koncepciót, kiépítésre javaslom a dolgozat keretében
megfogalmazott turisztikai szuprastruktúra elemeket, kalandpark, turista központ, in-
teraktív elemekkel, kiállító központ.
- **Kommunikáció fejlesztés**. Szembe menni a turistával, megkeresni, tudtára adni a köz-
ség turizmusának létezését és a magas színvonalú, kiváló szolgáltatások meglétét és
kínálni azt a lehető legszélesebb spektrumban, az online világból kiindulva, a turisztika-
i vásárokon keresztül, az utazási irodákig, elérni, hogy a „csapból is mi folyunk”
(Kovács István, helyi turisztikai vállalkozó).
- **Nemzet**. Javaslom tovább vinni a nemzeti vonalat, kiemelve azt, hogy Erdély közepén,
az anyaországi turista olyan élményekre tehet szert, melyek megélésére nem adódik
lehetősége, sehol máshol a világon.
- **Kultúra**, Tamási Áron élő legendájának ápolása, fejlesztése, szintén javaslatként jele-
nik meg, ez egy olyan kuriózum, mely jelentős helyzeti előnyt képvisel a község ide-
genforgalma esetén.
- Végezetül, de nem utolsó sorban, a **vallási turizmusban** rejlő lehetőségek kiaknázását
javaslom. Úgy gondolom, hogy a Jézus Szíve kilátóval a középpontban, és az azt övező
már meglévő (Keresztút), valamint a jövőben megépülő elemekkel (Makovecz ká-

polna), olyan turisztikai attrakció-együttes valósul meg melyre alapozva jelentős fejlődés érhető el, de e fejlődés előfeltétele a kilátóhoz vezető turisztikai infrastruktúra fejlesztése, lehetővé téve azt, hogy a turista eljusson az attrakcióhoz.

A zárójavaslatként, fogalmaznám meg A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, kínálta lehetőséget, javasolnám ***Tamási Áron élő legendájának***, valamint a ***Jézus Szíve kilátónak***, a ***Külhoni Nemzettrész Értéktárába*** való nyilvántartásba vételének indítványozását.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A turizmus **kapocs**, kapocs a köböző nemzetek, tájegységek, kultúrák között, teret biztosít a megismerésre, lehetőséget az elfogadásra, toleranciára, tiszteltre, felkínálja a békés együtt létezés lehetőségét, kiemeli, előtérbe helyezi a **helyi dologi** és **belsőbb** értékeket.

Dolgozatom keretében, e kapocs egy speciális megvilágításban jelenik meg, két olyan nemzetrészt köt össze, melyeket a történelem viszontagságos eseményei elszakítottak egymástól, de a XXI. század egyre toleránsabb, elfogadóbb, nyitottabb világnézete, adminisztratív szempontból ugyan nem, de lelkiességben, kultúrában, nemzettudatban, összetartozás-érzetben egymáshoz láncol. E két nemzetrészt, melyek gyökerei egyazon kultúrából táplálkoznak, az anyaországi **magyar turista**, valamint **furfangos székely** képviselik, kiknek interakciója, egymásra találása, kölcsönös tisztelete, Farkaslaka községet és annak turisztikai ágazatát magasra emelik. Munkám keretében e kapocs két nagyon fontos elemét igyekeztem górcső alá venni, a **kultúrát**, valamint a **vallást**. Mindkét elem a turisztikai kínálat egy-egy hatalmas szeletét képezi, jellemzően összefonódva, áttevődve, egymásra hatva, kölcsönhatásban és szimbiózisban létezve.

Farkaslaka, mint e dolgozat alany és a székelyföldi falusi turizmus legjelentősebb **úttörője**, ma is meglehetősen **fejlett** turisztikai ágazattal rendelkezik. Dolgozatom keretében arra kerestem választ, hogy ez a nemes hagyományokkal, hatalmas tudásbázissal felvértezett székelyföldi nagyközség, hogyan hasznosítja turisztikai erőforrásait, melyet nem csupán a **szakma**, hanem a **lakosság**, az **önkormányzat**, valamint az **egyház** szemszögéből is vizsgáltam. Farkaslaka, falusi turizmusbeli szárnybontogatásai a XX. század kilencvenes éveinek elejéről datálható, amikor is a felszabadulás és a kedvező anyagi lehetőségek egy olyan prosperáló egyveleget teremtettek, mely melegágya és létrehívója volt a község falusi turizmusának.

Munkám keretében **hat tématerület keretében vizsgáltam**, melyeket egyben, mint hipotéziseket fogalmaztam meg. E hatos tématerület első eleme arra keres választ, hogy a község rendelkezik-e megfelelő számú és minőségű **kulturális turisztikai attrakcióval**, melyre alapozhat és továbbfejlesztheti turisztikai ágazatát, valamint annak turisztikai **infrastruktúrája**, valamint **szuprastruktúrája**, megfelelő fejlettséget mutat-e? A tématerület harmadik elem, mely egyben szakít a fizikai dolgok világával, az attrakciók rendelkezésre állásával, arra keres választ, hogy a község népessége hogyan **viszonyul a turizmushoz**, gazdasági potenciált, fejlődési lehetőséget lát-e benne, mely elemeket, a továbbiakban az **önkormányzatra**, az **egyházra**, valamint **turisztikai szektorra** vetítve is megvizsgáltam.

A témát három kutatási eszközzel tártam fel. Első lépésben, egy **szekunder** kutatás keretében, a dologi világra fókuszálva, azt kutattam, hogy a község birtokában van-e mindazon attrakcióknak, melyek turisztikai erőforrásként hasznosíthatóak és alapját képezhetik egy hosszú távon rentábilis és fenntartható turizmusnak. E rentabilitás és fenntarthatóság záloga a **fejlett** turisztikai **infrastruktúra**, valamint turisztikai **szuprastruktúra** megléte, mely egyrészt eljuttatja a turistát a desztinációterületre és azon belül az attrakciókhoz, másrészt a magas minőségű szolgáltatásokon keresztül arra ösztönzi a turistát, hogy helyben maradva és onnan kitekintve, **helyi szolgáltatásokat igénybe véve** szervezze pihenését. E két tématerület elsődleges adatszolgáltató forrása a szekunder kutatás, melyet igyekeztem alátámasztani, a munkám kereténem felvonultatott két primer kutatási módszer segítségével is.

Dolgozatom keretében, a felvonultatott, kevésbé dologi tématerületek vizsgálatára, két **primer** kutatási módszert vonultattam fel, melynek keretében egyaránt gyűjtöttem **kvantitatív** és **kvalitatív** adatokat. Kvantitatív adatforrásként, a napjainkban igen elterjedt és széles körben alkalmazott, online kérdőíves megkérdezést használtam, melynek keretében, első sorban, arra kerestem választ, hogy a **község polgárai hogyan viszonyulnak a turizmushoz**, milyen irányvonalak mentén definiálják azt (kultúra, vallás, nemzet, örökség stb.), de ezen túlmenően, mint egyfajta **validáló adatforrást** használtam a kvalitatív adatforrások alkalmával kinyilatkoztatott információk igazolására. Kvalitatív adatforrásként, kutatásom keretében az **interjú** jelenik meg, két formában. Egyrészt az önkormányzat turisztikai szempontból befolyásos helyi képviselőivel, a község polgármesterével és a Turisztikai Információs Iroda vezetőjével, egy-egy **félig strukturált interjú** keretében beszélgettem el, kerestem, dolgozatom szempontjából releváns információkat. Kvalitatív kutatásom második eszközeként, a **strukturált interjú** jelenik meg, melyet a község kiemelkedő turisztikai vállalkozóival, valamint a helyi egyházi méltóságokkal készítettem, szám szerint nyolcat. Ezek keretében, jellemzően arra kerestem választ, hogy a megszólított interjúalany, hogyan látja a helyi turisztikai ágazatot, annak fejlettségét és fejlődőképességét, milyen turisztikai irányvonalakat lát jellemzőnek, milyen fejlesztések és áldozatvállalások mentén látja fejleszthetőnek a község turizmusát.

Az adatforrások kiértékelése és elemzése eredményeként, arra a következtetésre jutottam, hogy a felvonultatott, hat hipotézisemből, öt egyértelmű megerősítést, **igazolást nyert**, mindössze egy hipotézis bizonyult **részben igazoltnak**.

Dolgozatom és kutatómunkám lezárásaként, igyekeztem olyan gyakorlati, kézzel fogható javaslatokat megfogalmazni, úgy a helyi önkormányzat, mint a szakma képviselői számára,

melyek megvalósítása, meggyőződésem szerint pozitív hatást képes gyakorolni a község turizmusára. Megismerve a helyi turisztikai szakma kiemelkedő személyiségeinek látásmódját, elköteleződését és tenni akarását, mely egybehangzik a helyi önkormányzat döntéshozó személyeinek véleményével, meg vagyok győződve arról, hogy Farkaslaka turizmusának nem csupán *patinás múltja*, hanem *fényes jövője* is van.

IRODALOMJEGYZÉK

- A Magyar Nyelv Értelmező Szótára, Kultúra főnév (történettudomány, filozófia), On-Line kiadás. URL: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-ertelmezo-szotara-1BE8B/k-359B8/kultura-3985D/> (Letöltve: 2023 január 23)
- Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru (2011): *Studiu Regional privind Agricultura și Dezvoltarea Rurală în Regiunea Centru*. Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru, Alba Iulia.
- Aktivmagyarország.hu: *Hamarosan bejárható hazánk első lovasturisztikai útvonala*. URL: <https://aktivmagyarország.hu/hamarosan-bejarhato-hazank-elso-lovasturisztikai-utvonala/> (Letöltve: 2023 január 28)
- Bertalanffy, L. (1951): Problems of General System Theory. *Human Biology*, (23. köt.) 4. sz. 217-234 old.
- Collins-Kreiner, N. (2020): Pilgrimage tourism-past, present and future rejuvenation: a perspective article. *Tourism Review*, Vol. 75 No. 1, pp. 145-148.
- Cozma, A (2019): *Suport de curs Turism Rural*. Colegiul Național de Comerț al ASEM, Chișinău.
- Czene Zs. (2002): A kulturális örökség területfejlesztési megközelítése. *Tér és Társadalom* (16. évf.) 4. sz. 25-38 old.
- Csáki Á. – Pál-Antal S. (szerk.) (2013): *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865 Székelyföld és térsége II*. Országos Széchényi Könyvtár – Székely Nemzeti Múzeum, Budapest – Sepsiszentgyörgy.
- Csapó J. – Remenyik B. (2011): Aktív turizmus. In: Michalkó Gábor (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*, 91-110 o., Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- Daniel R. (2008): Mítoszképződés, turizmus és tőkeátalakítás Farkaslakán. In: *Lenyomatok 7. – Fiatal kutatók a népi kultúráról*, 11-27 o., Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár
- Dobay, K. M. (2012): *Teorie și Practică în Dezvoltarea Rurală*. Editura Terra Nostra, Iași.
- Dona, I. (2005): *Dezvoltare rurală*. Egyetemi kurzus. Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară, București.

- Dona, I. (2015): *Economie rurală*. Editura Economica, București.
- Farkas Z. (2005): *A kultúra, a szabályok és az intézmények*. Miskolci Egyetem. Miskolc.
- Farkaslaka.ro URL: <https://www.farkaslaka.ro/index.php/farkaslaka-kozseg/farkaslaka>
(Letöltve: 2022 június 25)
- Farkaslaka-község.ro URL:
<https://web.archive.org/web/20161211151948/http://www.farkaslaka-kozseg.ro>
(Letöltve 2023 március 26)
- Fekete M. (2006): *Hétköznapi turizmus. A turizmuselmélettől a gyakorlatig*. PHD Diszertáció. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar Doktori Iskola. Sopron.
- Formádi K. – Mayer P. (2005): *Bevezetés a turizmusba–társadalomtudományi megközelítésben*. Pannon Egyetem, Veszprém.
- Horváth P. – K. Rimóczi Cs. (2011): Ökoturizmus. In: Michalkó Gábor (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*, 111-132 o., Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- Hyde, K.F., Harman, S. (2011): Motives for a secular pilgrimage to the gallipoli battlefields, *Tourism Management*, Vol. 32, No. 6, pp. 1343-1351.
- Ilyes S. – Jakab A. Zs. – Szabó A. T. (szerk.) (2008): *Lenyomatok 7 – Fiatal kutatók a népi kultúráról*. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár.
- Jancsik A. (2007): A turizmus által hasznosítható erőforrások fogalma, köre és típusai. In Dávid L. (szerk.) (2007): *Turisztikai erőforrások: A természeti és kulturális erőforrások turisztikai hasznosítása*. Perfekt Gazdasági Tanácsadó, Oktató és Kiadó Zrt., Budapest, 59-89 o.
- K. Rimóczi Cs. (2018): *Turisztikai motiváció és életstílus összefüggései a belföldi utazási szokásokban*. Szent István Egyetem, Gödöllő.
- Kinda I. – Peti L. (2004): Szenesek. A tradicionális erdőkiélés és a nyugati piacgazdaság között. Vállalkozói kultúrák Farkaslakán. *Erdélyi Társadalom*, (2. évf.) 2. sz. 203-225 o.
- Lasztovicza D. – Béki P. (2016): A sport és a turizmus kapcsolata, a sportturizmus fogalmi rendszere. *Testnevelés, Sport, Tudomány* (1. évf.) 1. sz. 39-50 o.
- Lengyel M. (2004): *A turizmus általános elmélete*. Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai szolgáltatások Főiskolája. Budapest.

- Mártonné Máthé K. – Simonyi N. (2018): A magyarországi zarándokutak turisztikai kapcsolódásai és üzemeltetési modelljei. *Turizmus Bulletin* (18. évf.) 2. sz. 46-56 old.
- Nagy A. (2007): *A turizmus tendenciáinak vizsgálata Magyarországon*. Tudományos Diákköri dolgozat, SZIE, GTK, Gödöllő.
- Nagy E. – Boros L. (2010): A kulturális fordulat hatása a gazdaságföldrajzban. In: Mészáros R. et al.: *A globális gazdaság földrajzi dimenziói*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 57-84 o.
- Naresh K. Malhotra (2008): *Marketingkutató*. Akadémia Kiadó, Budapest.
- Nemes Botond Albert (2013): *Érzelmi intelligenciakutató egy székelyföldi szervezetnél*. Diplomadolgozat, Széchenyi István Egyetem, Győr.
- Német A. (2016): *Analiza potențialului de dezvoltare rurală a Regiunilor Vest și Centru prin intermediul Politicii Agricole Comune*. PHD Disszertáció. Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, Kolozsvár.
- Orbán B. (1868): A Székelyföld leírása - Történelmi, régészeti, természetrajzi s népismeri szempontból, Pest. Elektronikus változat a Magyar Elektronikus Könyvtár gondozásában, URL: <https://mek.oszk.hu/04800/04804/html/index.html> (Letöltve 2023 március 26)
- Păduraru, T.; Tacu, G.; Ungureanu, D. (2017): *Turismul rural românesc în context internațional. Actualitate și perspective*. Institutul de Cercetări Economice și Sociale „Gheorghe Zane”. Performantica Kiadó, Jászvásár.
- Pap Á. (2014): *Az épített örökség és a helyi identitás kapcsolatának cselekvőközpontú földrajzi vizsgálata budapesti mintaterületeken*. PHD Disszertáció, Földtudományok Doktori Iskola. Szegedi Tudományegyetem. Szeged.
- Pavelciuc-Olariu, C. (2011): *Studii privind perfecționarea managementului strategic în dezvoltarea rurală durabilă din depresiunea Jijia-Bahlui*. PHD disszertáció. Universitatea de Științe Agricole și de Medicină Veterinară “Ion Ionescu De La Brad”, Iași.
- Programul Național de Dezvoltare Rurală pentru perioada 2014 – 2020 Ver. 15 (2022): Programul Național de Dezvoltare Rurală. Frissítve: 2022.09.16. URL: <https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/2022/Program-National-de-Dezvoltare-Rurala-2014-2020-v15.pdf> (Letöltve: 2022 december 05)
- Rátz T. (2011): Kulturális turizmus. In: Michalkó Gábor (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*, 57-90 o., Pécsi Tudományegyetem, Pécs.

- Román Nemzeti Statisztikai Hivatal, A 2011-es népszámlálás adatai. URL:
<https://www.recensamantromania.ro/rpl-2011/rezultate-2011/> (Letöltve 2023 március 26)
- Simándi Sz. – Benkei-Kovács B. (2018): *Kulturális turizmus*. Nemzeti Művelődési Intézet, Budapest.
- Sipos Lajos (2006): *Tamási Áron. Élet- és pályarajz*. Elektra Kiadóház, Budapest.
- Szabó G. (2011): A falusi turizmus termékei és termékspecializációi. In: Michalkó Gábor (szerk.) *Turisztikai terméktervezés és fejlesztés*, 22-38 o., Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
- UNESCO Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972) UNESCO, Paris.
- Varga M. (2011): A vallási turizmus jelenléte ma Magyarországon. *Keresztény Szó* (22. évf.) 12. sz. 16-21 old.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: A turizmus csoportosítása	11
2. ábra: A turizmus rendszerelmélete	17
3. ábra: A kulturális örökség területfejlesztési viszonyrendszere	20
4. ábra: NATS2030 – Turizmus 2.0 szerkezeti felépítése.....	26
5. ábra: A farkaslaki turizmus legjelentősebb motivációs faktorai	52
6. ábra: A kulturális turisztikai attrakciók jelentősége.....	55

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat: A falusi turizmus turisztikai termék- és vidékfejlesztési szempontból.....	13
2. táblázat: Farkaslaka község etnikai összetétele - 2011	33
3. táblázat: Farkaslaka oktatási rendszere - 2011	34
4. táblázat: Farkaslaka lakás-infrastruktúrája - 2011	35
5. táblázat: Farkaslaka vonalas infrastruktúrája - 2023.....	35
6. táblázat: Farkaslaka (hivatalos) turisztikai fogadóegységeinek számbeli változása 1990-2022 között (db)	37
7. táblázat: Farkaslaka valós turisztikai fogadóegységeinek száma	37
8. táblázat: Farkaslaka község turisztikai attrakcióinak száma, beosztott települések alapján csoportosítva	37
9. táblázat: Farkaslaka község turisztikai attrakcióinak száma, beosztott települések és attrakciótípus alapján csoportosítva	38
10. táblázat: A lefolytatott interjúk ágazati lefedettsége	46
11. táblázat: A kvantitatív adatsor nemi valamint legmagassabb iskolai végzettség szerinti megoszlása.....	49
12. táblázat: A nyilatkozók megoszlása fő-, valamint mellékjövedelem tekintetében.....	50
13. táblázat: A nyilatkozók megoszlása családi állapot és gyerekek száma alapján	50
14. táblázat: A turizmus kifejezés csatolása attrakciókhoz.....	57
15. táblázat: A Makovecz kápolna várható hatása a turisztikai szektor szegmenseire ..	58
16. táblázat: A beosztott települések turisztikai szuprastruktúrájának fejlettsége - I.....	60
17. táblázat: A beosztott települések turisztikai szuprastruktúrájának fejlettsége - II ...	61
18. táblázat: A beosztott települések turisztikai infrastruktúrájának és szuprastruktúrájának fejlettsége.....	62
19. táblázat: Farkaslaka község fejlesztési igényei, lehetőségei	64
20. táblázat: A turista kifejezés asszociálás a megkérdezettek körében	65
21. táblázat: A község lakosságának viszonyulása a turizmushoz, beosztott települések szerint	67
22. táblázat: A község lakóinak jövőbeni turisztikai szerepvállalási szándéka.....	67

GRAFIKONOK JEGYZÉKE

1. grafikon: Farkaslaka lakosságának korösszetétele	34
2. grafikon: A kérdőíves megkérdezés adatainak megoszlása lakótelepülések szerint	49
3. grafikon: Farkaslaka község idegenforgalmának fejlettségi szintje.....	53
4. grafikon: A beosztott települések fejlettségi szintje, turisztikai szempontból	53
5. grafikon: A kulturális turisztikai attrakciók jelentősége, Farkaslaka községben.....	54
6. grafikon: A megkérdezettek véleménynyilvánítása, kulturális, vallási, nemzeti turizmus témakörben	55
7. grafikon: A helyi turizmus sikerének záloga	56
8. grafikon: A Makovecz kápolna helyi megítélése.....	57
9. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége ...	60
10. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége .	62
11. grafikon: Farkaslaka község beosztott településeinek infrastrukturális fejlettsége .	63
12. grafikon: A megkérdezettek turisztikai implikálódása.....	66
13. grafikon: A község lakosságának viszonyulása a turistához	66
14. grafikon: Farkaslaka község turizmusának fejlesztési lehetőségei és irányai.....	68
15. grafikon: Az önkormányzat anyagi megtérülése turisztikai fejlesztések nyomán	69
16. grafikon: Az önkormányzat turisztikaszakmai fejlesztéshajlandósága	70
17. grafikon: A helyi történelmi egyházak vallás-turisztikai tevékenysége	74
18. grafikon: A turisztikai szolgáltatások színvonala	77
19. grafikon: A turisztikai szektor minőségorientáltsága	77
20. grafikon: A turisztikai ágazat képviselőinek jövőképe.....	78
21. grafikon: Kinyilatkoztatott felélesztési irányok	80

MELLÉKLETEK

1. melléklet

Kérdőív a község lakóinak megkérdezésére

Farkaslaka turizmusa és annak fejlesztési lehetőségei

Tisztelt Hölgyem/Uram!

Nagy tisztelettel, arra invitálom Önt, hogy jelen kérdőív kitöltésével, segítse kutatómunkámat, melynek keretében arra keresem a választ, hogy Farkaslaka község turisztikai szektora, napjainkban, milyen szintű fejlettségi színvonalat mutat és a jövőben, milyen irányban fejleszthető, bővíthető.

Arra kérem, hogy csak abban az esetben szíveskedjen kitölteni, kérdőívemet, ha Ön Farkaslaka valamely beosztott településének lakója.

A kérdőív kitöltése hozzávetőlegesen 15 percet vesz igénybe.

1. Melyik alábbi település lakója Ön? *

☐	Farkaslaka
☐	Nyikómalomfalva
☐	Székelyszentlélek
☐	Kecset
☐	Bogárfalva
☐	Székelypálfalva
☐	Firtosváralja
☐	Kisfalud
☐	Szencsed

2. Kérem, ossza meg velem a nemét. *

	Nő	Férfi
Nem	☐	☐

3. Életkorát tekintve mely csoportba tartozik Ön? *

Kérem válaszson egy elemet az alábbi listából.

☐	18 év alatt
☐	18-25 év
☐	26-35 év
☐	36-45 év
☐	46-55 év
☐	56-65 év
☐	65 év felett

4. Legmagasabb iskolai végzettségét tekintve, mely tagja Ön? *

Kérem válaszson egy elemet az alábbi listából.

☐ Általános iskola

☐ Középiskola

☐ Technikum

☐ Főiskola

☐ Egyetem

☐ PHD fokozat

5. Havi jövedelmének legjelentősebb forrása: *

☐ Munkabér és egyéb béren kívüli juttatások

☐ Szabad foglalkozás

☐ Vállalkozás, osztalék

☐ Nyugdíj

☐ Alkalmi munkavállaló

☐ Egyéb:

6. Amennyiben fő jövedelemforrása mellett rendelkezik egyéb kiegészítő jövedelemforrással, kérem ossza meg velem, annak forrását. *

☐ Nem rendelkezem más jövedelemforrással

☐ Mezőgazdaság

☐ Vendéglátás, idegenforgalom

☐ Kézművesség

☐ Kereskedelem

☐ Turizmussal kapcsolatos szolgáltatások

☐ Egyéb:

7. Családi állapotát tekintve, mely állítással ért egyet? *

Kérem válaszson egy elemet az alábbi listából.

☐ Nőtlen/Hajadon vagyok

☐ Tartós, házasságon kívüli kapcsolatban élek

☐ Házasságban élek

☐ Elváltam

☐ Özvegy vagyok

8. Gyermekének száma:

Kérem válaszson egy elemet az alábbi listából.

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 3-nál több

☐ Nincs gyermek

9. Napi időbeosztását tekintve, átlagosan hány órát tölt a község területén? *

	8 óra, vagy kevesebb	8 - 16 óra	16 - 24 óra
Időtartam	☐	☐	☐

10. Véleménye szerint a településre látogató turistákat mi motiválja a község meglátogatásában? Kérem jelölje meg, az Ön szerint helyesnek tartott választ, válaszokat. *

☐ Kultúra

☐ Rendezvények

☐ Táj

☐ Programok

☐ Falusi turizmus

☐ Vallás

☐ Nemzet

☐ Szabadidős tevékenységek

☐ Egyéb:

11. Megítélése szerint, Farkaslaka község idegenforgalma: *

☐ Elmaradott

☐ Enyhén fejlett

☐ Átlagosan fejlett

☐ Meglehetősen fejlett

☐ Átlagon felüli fejlettséget mutat

☐ Nem áll módjában megítélni

12. Hogyan értékeli lakótelepülése infrastrukturális fejlettségét? *

1 - Elmaradott; 6 - Fejlett;

	1	2	3	4	5	6
Közlekedés, úthálózat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Telekommunikáció	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Megközelíthetőség	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Közműhálózat (ivó- és szennyvíz)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Elektromos energia	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Mely jelzővel illetné lakótelepülése szolgáltatói szektorát?

1 - Elmaradott; 6 - Fejlett;

	1	2	3	4	5	6
Közfoglalkoztatások	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Közbiztonság	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bevásárlás	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Idegenforgalom	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Szálláshelyek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Programok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Étkezés, gasztronómia	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Az Ön lakótelepülésének turizmusára mely alábbi kijelentések a legjellemzőbbek (több válasz lehetséges):

☐	Lakótelepülésem turizmusa meglehetősen fejlett színvonalat mutat
☐	Lakótelepülésem turizmusa jellemzően kulturális értékek mentén mutat fejlettséget
☐	Turisztikai infrastruktúráját tekintve, lakótelepülésem az átlagosnál fejlettebb színvonalat mutat
☐	A turizmus egy fontos gazdasági ágazat lakótelepülésem szempontjából
☐	Lakótelepülésem turizmusa, a községi átlagnál alacsonyabb fejlettségi szintet mutat
☐	Lakótelepülésem turisztikai infrastruktúrája, a községi átlagnál alacsonyabb fejlettségi szintet mutat
☐	Egyéb:

15. Véleménye szerint Farkaslaka község szempontjából a kulturális-turisztikai attrakciók milyen jelentőséggel bírnak?

	1	2	3	4	5	6	
Jelentéktelenek	☐	☐	☐	☐	☐	☐	A legfontosabbak

16. Kérem értékelje az alábbi kijelentéseket egy 1 - 6-ig terjedő skálán. *

1 – Teljes mértékben elutasítja; 6 - Teljes mértékben elfogadja a kijelentést;

	1	2	3	4	5	6
A község népessége átlag felett vallásos	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A kultúra kiemelkedő szerepet tölt be a község turizmusa szempontjából	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A község népessége pozitívan viszonyul a turizmus-hoz	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A turisztikai szektorra jelentős hatással van a nemzeti öntudat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A község átlagos lakója nagyon barátságos, vendégszerető	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Nemzeti öntudat szintje magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A vallás kiemelkedő szerepet tölt be a turizmus szempontjából	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturális turisztikai attrakciók jelentősége magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Kérem soroljon fel, Farkaslaka község területén néhány kulturális turisztikai attrakciót.

Saját válasz

18. Véleménye szerint a község idegenforgalma minek köszönheti sikerét? (Több válasz lehetséges)

☐	Festői táj
☐	Vendégszeretet
☐	Nyugodt falusi környezet
☐	Kulturális turisztikai attrakciók
☐	Vallási turisztikai attrakciók
☐	Egyéb:

19. Véleménye szerint a nemzeti összetartozás, a magyarságtudat szerepet játszik Farkaslaka turizmusában?

☐ Igen

☐ Nem

20. A turizmus kifejezés, Farkaslaka község esetén, véleménye szerint melyik állítással(okkal) kapcsolható össze? (Több válasz lehetséges)

☐ Tamási Áron, Ábel

☐ Vallás, Jézus szíve kilátó

☐ Népművészet, népi kultúra

☐ Népi mesterségek, szénégetés

☐ Egyéb:

21. A turista kifejezés milyen érzéseket vált ki Önben, mint helyi lakóban?

☐ Bevétel

☐ Viszolygás

☐ Fejlődés

☐ Barátság

☐ Elutasítás

☐ Nemzet

☐ Alárendeltség

☐ Kapcsolat

☐ Egyéb:

22. Ön mint, helyi lakó érintett valamilyen turisztikai tevékenységben? *

	Nem	Kis mértékben	Igen
Turisztikai érintettség	☐	☐	☐

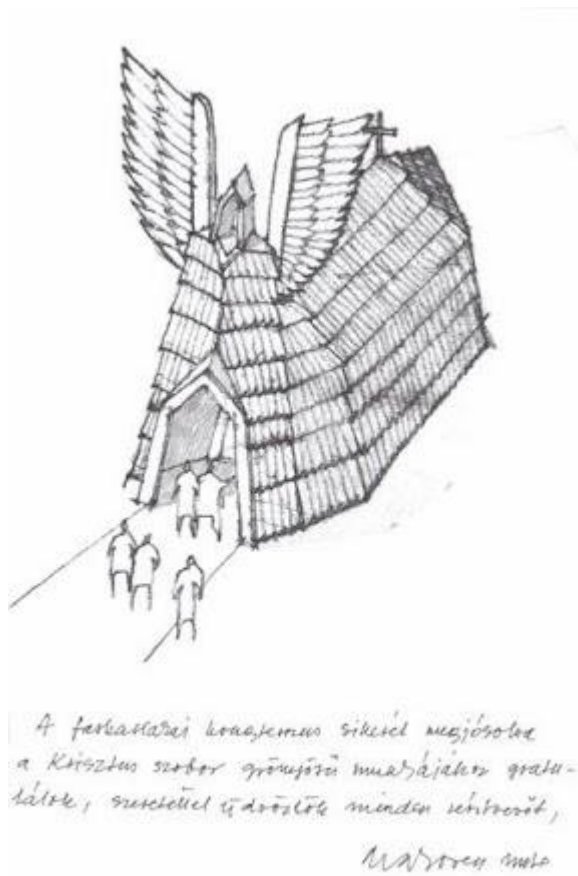
23. Véleménye szerint, Farkaslaka község önkormányzatának, anyagilag megéri fejlesztéseket eszközölni a turisztikai ágazatban?

☐ Igen

☐ Nem

☐ Nem tudom megítélni

24. Képzeletben, a Gordon hegy lábánál áll, a közeljövőben, ahol megépült a Makovecz kápolna. Hogyan értékeli az alkotást?

- ☐ Tájézonos, remek alkotás
- ☐ Teljesen tájidegen, nem kívánatos
- ☐ Nem villanyoz fel, meg lennék nélküle, de ha már megépült maradjon

25. Véleménye szerint a Jézus Szíve kilátó megépítése milyen hatással volt Farkaslaka község turizmusára?

- ☐ Pozitív
- ☐ Negatív
- ☐ Semleges
- ☐ Egyéb:

26. Kérem képzelje magát egy Farkaslakára látogató turista személyébe. Mekkora valószínűséggel látogatná meg a Jézus szíve kilátót?

	1	2	3	4	5	6	
Biztosan nem, visszatartó	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Biztosan meglátogatnám, bizsergő érzés fog el, ha rá gondolok

27. A Jézus Szíve kilátó lábánál, a közeljövőben megépítésre kerül egy Makovecz kapolna. Hogyan értékeli Ön ezt?

	Negatívan	Semleges	Pozitívan
Idegenforgalomi szempontból	☐	☐	☐
Attrakció bővítés szempontból	☐	☐	☐
Vallási szempontból	☐	☐	☐
Kereskedelmi szempontjából	☐	☐	☐
A szolgáltatói szektor szempontjából	☐	☐	☐

28. Vendéglátás szempontjából, hogyan ítéli meg lakótelepülése szolgáltató szektorát?

	1	2	3	4	5	6	
Nagyon elmaradott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon fejlett

29. Azonosulni tud a következő kijelentéssel? A turista felénk családtag.

☐ Igen
☐ Nem

30. Vendégei az alábbi kérésekkel fordulnak Önhöz. Nehézséget okoz az Ön számára ajánlani, eleget tenni a kérésnek?

	Megoldhatatlan	Fejtörést okoz, de megoldható	Nem jelent kihívást
Megcsodálnák a környék élővilágát	☐	☐	☐
Kalandokra vágynak	☐	☐	☐
Kerékpározásra vágynak, kerékpárt bérelnének	☐	☐	☐
Extrém kikapcsolódásra vágynak	☐	☐	☐
Művelődnének	☐	☐	☐
Aktív kikapcsolódásra vágynak	☐	☐	☐
Gasztronómiai élményekre vágynak	☐	☐	☐
Kézműves tevékenységekben vennének részt	☐	☐	☐
Hazavinnének egy kis Farkaslakát, szüvenírt vásárolnának	☐	☐	☐
Autót bérelnének	☐	☐	☐
Reptéri transzfert igényelnének	☐	☐	☐
TAXI szolgáltatást vennének igénybe	☐	☐	☐

31. Kérem értékelje az alábbi kijelentéseket.

	Igen	Nem
Lakaótelepülésem könnyen megközelíthető, a turisták számára nem jelent különösebb kihívást meglátogatni a települést.	☐	☐
Vendégeim számára könnyeden tudok ajánlani esti szórakozási lehetőséget.	☐	☐
Házam vendége mindent megérdemel annak érdekében, hogy jól érezze magát.	☐	☐
A községbe látogató turisták számára igencsak fontos szempont a nemzeti öntudat, az összetartozás.	☐	☐

32. Kérem értékelje az alábbi kijelentéseket egy 1 – 6-ig terjedő skálán.

1 – Teljes mértékben elutasítja; 6 – Teljes mértékben elfogadja a kijelentést;

	1	2	3	4	5	6
Egy farkaslaki vendéglátó mindent megtesz annak érdekében, hogy vendégei a lehető legjobban érezzék magukat.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A nemzeti kulturális emlékek kiemelt szerepet játszanak Farkaslaka turizmusában.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A község turistái, a megfelelően gazdag turisztikai kínálat hatására jellemzően visszatérnek.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. Lakótelepülésének úthálózatát hogyan jellemezné?

	1	2	3	4	5	6	
Nagyon elmaradott	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Megfelelően fejlett

34. Megítélése szerint a község önkormányzata tesz erőfeszítéseket, eszközöl fejlesztéseket a község turisztikai ágazatának fejlesztése érdekében?

☐ Igen
☐ Nem
☐ Tehetne többet is
☐ Nem tudom megítélni

35. Véleménye szerint, a történelmi egyházak helyi képviselői, tesznek erőfeszítéseket a vallási turizmus fejlesztése érdekében?

☐ Igen
☐ Nem
☐ Nem tudom megítélni

36. A helyi önkormányzat egy turisztikai közvéleménykutatás keretében arra kéri nevezzen meg egy olyan hiányosságot a község esetében, amit mindenképpen pótolni lenne szükséges. Mit válaszolna?

☐	Hotel, szálloda
☐	Turistaközpont, interaktív elemekkel
☐	Kerékpáros út
☐	Kiállító terem
☐	Konferencia központ
☐	Kalandpark
☐	Egyéb:

37. Vendégei kulturális, kézműves, hagyományörző tevékenységre vágynak. Van ajánlata a számukra?

	Igen	Nem
Farkaslaka községben	☐	☐
Farkaslaka közelében (10-20 km)	☐	☐

38. Amennyiben még nem részese a turisztikai szektornak, a jövőben szándékában áll nyitni a turizmus irányába?

	Már részese vagyok	Igen	Nem	Talán
Rövid távon (1-3 év)	☐	☐	☐	☐
Közép távon (4-10 év)	☐	☐	☐	☐
Hosszú távon (10 év felett)	☐	☐	☐	☐

39. Amennyiben már részese a turisztikai körforgásnak, tervezi-e, a jövőben, bővíteni vagy szélesíteni tevékenységét?

	Nem vagyok részese	Igen	Nem	Talán
Rövid távon (1-3 év)	☐	☐	☐	☐
Közép távon (4-10 év)	☐	☐	☐	☐
Hosszú távon (10 év felett)	☐	☐	☐	☐

40. Mit gondol, Farkaslaka turizmusa mely irányba fejleszthető a jövőben?

☐	Kulturális turizmus
☐	Nemzetiségi turizmus
☐	Vallási turizmus
☐	Szabadidős, üdülőturizmus
☐	Egészség turizmus
☐	Konferencia turizmus
☐	Aktív turizmus
☐	Egyéb:

41. Amennyiben bármilyen más, Farkaslaka község turizmusával kapcsolatos információt meg szeretne osztani, kérem fogalmazza meg az alábbi mezőben.

Saját válasz

2. melléklet

Interjú vázlat a község polgármesterével

Alapadatok:

Interjú formája, helye:

Interjú időpontja:

Interjúalany beosztása:

Hogyan hivatkozhatok Önre a dolgozatban?

Anonim ☐ Felismerhető ☐

Teljes név ☐ Monogram ☐ Funkció ☐

Kérdéscsoportok:

1. Felvezetésként, mi az a 3 szó, érzés, ami először a községről eszébe jut?
2. Úgy érzékelem, hogy a község egy erőteljes fejlődési pályán van? Igazam van?
3. Mi lehet ennek az oka? Mi a titok a helyi vezetés részéről?
4. Ön szerint, melyek a település erősségei?
5. Vannak a községnek komolyabb problémái, gyengeségei?
6. Mi az Ön személyes véleménye a turizmussal kapcsolatban?
7. Hogyan értékeli a község turisztikai ágazatának a teljesítményét, fejlettségi színvonalát?
8. A községközpont és a beosztott települések turisztikai szektorának fejlettsége hogyan viszonyul egymáshoz? Eltérő, azonos, hasonló? *Ha eltérő:*
 9. Cél-e a turisztikai szempontból elmaradottabb beosztott települések fejlesztése?
 10. Milyen eszközökkel?
11. Ön szerint mi motiválja a községbe látogató turistát, a község meglátogatására?
12. Általánosságban, a turizmus hogyan hat a községre?
13. A nemzeti öntudat, az összetartozás, véleménye szerint szerepet játszik község turizmusában? Ez miben nyilvánul meg?
14. Hát a vallás? Ez miben nyilvánul meg?
15. A turizmus szempontjából a kulturális-turisztikai attrakciók milyen jelentőséggel bírnak a községben?
16. Melyek a leglátogatottabb turisztikai attrakciók a községben? Mi a központi elem?
17. A Jézus szíve kilátó, véleménye szerint, milyen hatással volt-van a község turizmusára?

18. Az önkormányzat támogatja valamilyen közvetlen vagy közvetett eszközzel a turizmust?

Ha igen

19. Hogyan, milyen forrásokból?

20. Van esetleg ágazatfejlesztési koncepciójuk?

Ha igen:

21. Annak kidolgozásában részt vettek a szakma képviselői?

22. Címszavakban, mik a prioritások?

Ha nincs:

23. Terveznek kidolgozni egy ágazatfejlesztési koncepciót?

24. Cél a község turizmusának ismertebbé tétele? Folytatnak valamilyen marketing tevékenységet, promoválást?

25. Mit gondol melyek a legfontosabb megvalósítások a turizmus tekintetében?

26. Van az önkormányzatnak mérhető bevétele a turisták jelenlétéből? Anyagilag megéri a fejlesztés?

27. Mi az a fejlesztés, amit a legsürgetőbbnek tart, a turizmus területen?

28. Tapasztalata szerint a helyi gazdasági szféra hogyan viszonyul a turizmushoz, a turistákhoz?

29. A lakosság?

30. Milyen a viszony a turisztikai szektor képviselői és az önkormányzat között?

31. Véleménye szerint van olyan turisztikai szolgáltatás, ami hiányzik a községből?

32. Milyen irányvonalak menten kívánják fejleszteni a község turizmusát? Mi a prioritás?

33. Terveznek nyitni a vallási turizmus irányába?

34. Rövid távon, egy-három év, hogy látja a község gazdasági helyzetét és azon belül a turizmus ágazatát?

35. Hát tíz év múlva?

36. Van esetleg olyan közlendője, amit nem érintettünk, de releváns lehet a kutatás szempontjából?

3. melléklet

Interjú vázlat a helyi turisztikai információs iroda vezetőjével

Alapadatok:

Interjú formája, helye:

Interjú időpontja:

Interjúalany beosztása:

Hogyan hivatkozhatok Önre a dolgozatban?

Anonim [] Felismerhető []

Teljes név [] Monogram [] Funkció []

Kérdéscsoportok:

1. Felvezetésként, mi az a 3 szó, érzés, ami először a községről eszébe jut?
2. Ön szerint, melyek a település erősségei?
3. Vannak a községnek komolyabb problémái, gyengeségei?
4. Mióta van hivatalában?
5. Hogyan értékeli a község turisztikai ágazatának a teljesítményét, fejlettségi színvonalát?
6. A községközpont és a beosztott települések turisztikai szektorának fejlettsége hogyan viszonyul egymáshoz? Eltérő, azonos, hasonló?

Ha eltérő:

7. Cél-e a turisztikai szempontból elmaradottabb beosztott települések fejlesztése?
8. Milyen eszközökkel?
9. Ön szerint mi motiválja a községbe látogató turistát, a község meglátogatására?
10. Hogy jellemezné a községbe látogató turistát?
11. *Hűségesek* ezek a turisták, visszatérnek?
12. Általánosságban, a turizmus hogyan hat a községre?
13. Véleménye szerint, a turizmus szempontjából a kulturális-turisztikai attrakciók milyen jelentőséggel bírnak a községben?
14. Melyek a leglátogatottabb turisztikai attrakciók? Vannak statisztikáik, méréseik?
15. Véleménye szerint, a község turisztikai szektora mire alapoz, mi a központi elem?
16. Milyen állapotban vannak a kulturális turisztikai attrakciók?
17. Vannak még kiaknázatlan lehetőségek ebben a szegmensben?

18. Farkaslaka infrastruktúrája (út, közmű, telekommunikáció), milyen szintű fejlettséget mutat?
19. Megfelel ez a fejlettségi szint a turisták igényeinek? Mik a visszajelzések?
20. A község turisztikai szolgáltató szektora, milyen szinten fejlett?
21. Miben lehetne fejlődni, úgy infrastruktúra, mind szolgáltató szektor terén?
22. Ön szerint, a község lakósága hogyan viszonyul a turizmushoz, a turistákhoz?
23. A lakosság lát gazdasági potenciált a turizmusban?
24. Hát a gazdasági szektor?
25. A község önkormányzata támogatja valamilyen közvetlen vagy közvetett eszközzel a turizmust?

Ha igen

26. Ez miben nyilvánul meg?
27. Van esetleg ágazatfejlesztési koncepciójuk?

Ha igen:

28. Annak kidolgozásában részt vettek a szakma képviselői?
29. Címszavakban, mik a prioritások?

Ha nincs:

30. Terveznek kidolgozni egy ágazatfejlesztési koncepciót?
31. Mit gondol melyek a legfontosabb megvalósítások a turizmus tekintetében?
32. Meglátása szerint, van az önkormányzatnak mérhető bevétele a turisták jelenlétéből? Anyagilag megéri a fejlesztés?
33. Cél a község turizmusának ismertebbé tétele? Folytatnak valamilyen marketing tevékenységet, promoválist?
34. Cél a turisták *hűségének* elnyerése?
35. A nemzeti öntudat, az összetartozás, véleménye szerint szerepet játszik község turizmusában? Ez miben nyilvánul meg?
36. Hát a vallás? Ez miben nyilvánul meg?
37. A Jézus szíve kilátó, véleménye szerint, milyen hatással volt-van a község turizmusára?
38. A kilátót meglátogató turisták mit gondol, mind vallási turisztikai attrakcióra, vagy egyszerűen, mint kulturális turisztikai attrakcióra tekintenek?
39. Meglátása szerint a helyi egyházi máltóságok nyitottak a turizmus irányába, támogatnák a község turizmusának a vallási turizmus irányába való orientálását?

40. Van tudomása arról, hogy a községet átszeli a Mária-út, melynek végső állomása Csíksomlyó? (Mariazell, Csíksomlyó – Czestochowa, Medjugorje)
41. Milyen a viszony a turisztikai szektor képviselői és az önkormányzat között?
42. Tapasztalata szerint a helyi gazdasági szféra hogyan viszonyul a turizmushoz, a turistákhoz?
43. Hogy látja, a helyi turisztikai vállalkozók, látnak lehetőséget a fejlődésre, hajlandóak anyagi áldozatokat hozni a fejlődés érdekében?
44. Véleménye szerint van olyan turisztikai szolgáltatás, ami hiányzik a községből?
45. Mi az a fejlesztés, amit a legsürgetőbbnek tart, a turizmus területen?
46. Milyen irányvonalak menten kívánják fejleszteni a turizmust? Mi az elképzelés?
47. Terveznek esetleg nyitni a vallási turizmus irányába?
48. Sikeresnek nevezné a 2022-es évet?
49. Forgalom szempontjából, 2019-et bázisévnek tekintve, stagnálás, csökkenés vagy növekedés tapasztalható?
50. Rövid távon, egy-három év, hogy látja a község turisztikai ágazatának helyzetét?
51. Hát tíz év múlva?
52. Van esetleg olyan közlendője, amit nem érintettünk, de releváns lehet a kutatás szempontjából?

4. melléklet

Strukturált interjú vázlat a helyi turisztikai szektor kiemelt szereplőivel

Alapadatok:

Interjúalany neve:

Interjúalany foglalkozása:

Interjúalany életkora:

Interjú formája, helye:

Interjú időpontja:

Hogyan hivatkozhatok Önre a dolgozatban?

Anonim ☐ Felismerhető ☐

Teljes név ☐ Monogram ☐ Funkció ☐

Kérdéscsoportok:

1. Felvezetésként, mi az a 3 szó, érzés, ami először a községről eszébe jut?
2. Ön szerint, melyek a település erősségei?
3. Melyek a település legkomolyabb problémái, gyengeségei?
4. Mióta van a szakmában?
5. Ön szerint mi motiválja a községbe látogató turistát, a község meglátogatására?
6. Hogyan értékeli a község általános fejlettségi szintjét?
7. Hogyan értékeli a község turisztikai ágazatának a teljesítményét, fejlettségi színvonalát?
8. Ön milyen tevékenységgel járul hozzá a turisztikai szektorhoz?
9. Sikeresnek nevezné a 2022-es évet?
10. Forgalom szempontjából, 2019-et bázisévnek tekintve, stagnálás, csökkenést vagy növekedés tapasztal?
11. Véleménye szerint, az önkormányzat támogatja a szektor szereplőit, nyitott a turizmus irányába?
12. Melyek a leglátogatottabb turisztikai attrakciók a községben?
13. Mi a központi elem?
14. A nemzeti öntudat, az összetartozás, véleménye szerint szerepet játszik község turizmusában? Ez miben nyilvánul meg?
15. Hát a vallás? Ez miben nyilvánul meg?
16. A Jézus szíve kilátó, véleménye szerint, milyen hatással volt/van a község turizmusára?

17. Vendégei érdeklődnek a helyi hagyományok, kultúra iránt?
18. Meglátása szerint a turisták, a hagyományos (rusztikus) vagy a modern szemlélet alapján berendezett szálláshelyeket preferálják?
19. Ha százalékban kellene kihelyeznie, hogy jellemezné a turisták megoszlását, hazai és külföldi összehasonlításban?
20. Milyen a viszony az ágazat képviselői és az önkormányzat között?
21. Van olyan fejlesztési javaslata az önkormányzat felé, ami előmozdítaná a turizmus szekerét? Mi ez?
22. Lát fejlődési lehetőséget az ágazatban?

Ha IGEN

23. Miben látja ezt a lehetőséget, általánosságban, az ágazat egészét tekintve?
24. Tervez Ön bármiféle fejlesztést, bővítést?
25. Miben gondolkodik, rövid, közép és hosszú távon (3, 5-10, 10 év felett)?
26. Milyen forrásokból tervez a fejlesztést: saját forrás, pályázat?

Ha NEM

27. Mi az oka?
28. Esetleg tervezi elhagyni az ágazatot, más ágazat felé orientálódik?
29. Milyen feltételek teljesülése esetén változtatná meg a véleményét?
30. Megítélése szerint a község lakói hogyan viszonyulnak a turistákhoz?
31. Van valamilyen együttműködés az ágazat szereplői között? Mennyire tartja fontosnak ezt?
32. Hogy jellemezné a konkurenciát: Nem létezik, átlagos, magas.
33. Rövid távon, egy-három év, hogy látja a község gazdasági helyzetét és azon belül a turizmus ágazatát?
34. Hát tíz év múlva?
35. Van esetleg olyan észrevétele, véleménye, javaslata, amit nem érintettünk, de releváns lehet a kutatás szempontjából?

5. melléklet

Strukturált interjú vázlat a helyi egyházi méltóságokkal

Alapadatok:

Interjúalany neve:

Interjúalany foglalkozása:

Interjúalany életkora:

Interjú formája, helye:

Interjú időpontja:

Hogyan hivatkozhatok Önre a dolgozatban?

Anonim [] Felismerhető []

Teljes név [] Monogram [] Funkció []

Kérdéscsoportok:

1. Felvezetésként, mi az a 3 szó, érzés, ami először a községről eszébe jut?
2. Mióta van hivatalában, a községben?
3. Melyek a település erősségei?
4. Melyek a település legkomolyabb problémái, gyengeségei, általánosságban?
5. Hát az egyház szempontjából?
6. Ön szerint mi motiválja a községbe látogató turistát, a község meglátogatására?
7. Megítélése szerint a község lakói hogyan viszonyulnak a turistákhoz?
8. Ön, mint helyi egyházi méltóság, mit gondol a vallásról, mint a vallási turizmus alanyáról?
9. Ön, személy szerint, támogatná a község turizmusának a vallási turizmus felé orientálását?

Ha igen:

10. Hát az Ön által képviselt egyház, hogyan viszonyul a témához?
11. Véleménye szerint a községet meglátogató turisták motivációi között fellelhető valamilyen vallási motiváltság?

Ha igen:

12. Mely turisztikai attrakció ennek a konkrét alanya?
13. Ön szerint a Jézus szíve kilátót meglátogató turisták hogyan viszonyulnak az alkotáshoz, hogyan tekintenek rá, mint vallási turisztikai attrakcióra, vagy mint „civil” kulturális attrakcióra?

14. Meglátása szerint a Jézus szíve kilátó milyen hatással volt-van a község idegenforgalmára?
 15. Ön, mint egyházi méltóság hogyan vélekedik a jövőben megépítendő Makovecz kápolnáról?
 16. Van tudomása arról, hogy a községet átszeli a Mária-út, melynek végső állomása Csíksomlyó? (Mariazell, Csíksomlyó – Czestochowa, Medjugorje)
 17. Bekapcsolódik Ön, vagy az Ön által képviselt gyülekezet, a Mária-út zarándokainak ellátásába?
 18. Feltételezve, hogy a jövőben az önkormányzat nyitni kíván a vallási turizmus irányába, meg tudna nevezni néhány olyan helyszínt a községben, ami ennek alapja lehetne?
 19. Hát a közelben, 10-20 Km?
 20. Meglátása szerint a csíksomlyói pünkösdi búcsú hatással van a község turizmusára?
 21. A csíksomlyói búcsú, Ön szerint felhasználható arra, hogy a község vallási turizmusát népszerűsítsek, fejlesszék?
 22. Mit gondol, milyen egyéb módon fejleszthető a község vallási turizmusa?
 23. Véleménye szerint a helyi önkormányzat támogatja a vallási turizmus fogalomkörét?
 24. Hát a lakosság?
 25. A turisztikai szektor képviselői?
- Ha nem:*
26. Ez csupán az Ön személyes vélemény, vagy esetleg az Ön által képviselt egyház is kétkedve fogadja a vallási turizmus fogalomkörét?
 27. Mi az oka ennek?
 28. Van tudomása arról, hogy a községet átszeli az úgynevezett Mária-út, melynek végső állomása Csíksomlyó? (Mariazell, Csíksomlyó – Czestochowa, Medjugorje)
 29. Van esély arra, hogy ez a véleménye a jövőben megváltozzon?
 30. A vallást és a vallási turizmust félretéve, mi a véleménye a községbe látogató turistákról?
 31. Végezetül, van esetleg olyan észrevétele, véleménye, javaslata, amit nem érintetünk, de releváns lehet a kutatás szempontjából?

6. melléklet

A kérdőív kérdéseinek csoportosítása tipológia szerint

Kérdés sor- száma	Feleltválasztó lista	Félig zárt, fele- ltválasztó lista	Legördülő lista	Félig zárt, jelölő- nyelvezetes lista	Értékskála	Feleltválasztó mátrix	Feleltválasztó mátrix, érték- skálával	Nyílt válaszle- hetőség
1	•							
2						•		
3			•					
4			•					
5		•						
6				•				
7			•					
8			•					
9						•		
10				•				
11	•							
12							•	
13							•	
14				•				
15					•			
16							•	
17								•
18				•				
19	•							
20				•				
21				•				
22						•		
23	•							
24	•							
25		•						

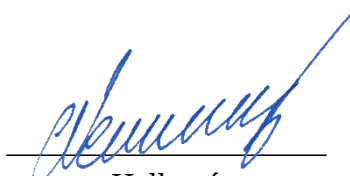
FÜGGELÉKEK

NYILATKOZAT

Alulírott **NEMES Botond Albert**, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, **Szent István** Campus, **Vidékfejlesztési agrármérnök** szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023. év április hó 29. nap

Hallgató

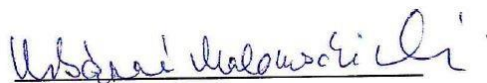
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Diplomadolgozatot áttekin tettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védelemre **javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem***

Kelt: Gödöllő, 2023. év április hó 30. nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Farkaslaka nagyközség fejlesztési lehetőségei: turizmus, vallás, nemzet

NEMES Botond Albert Vidékfejlesztési agrármérnök Szak, MSC, levelező, Csíkszeredai képzési hely

Belső témavezető: Urbánné Malomsoki Mónika tanszéki munkatárs, MATE VFGI VTT

Farkaslaka, mint e dolgozat alany és a székelyföldi falusi turizmus legjelentősebb *úttörője*, ma is meglehetősen *fejlett* turisztikai ágazattal rendelkezik. Dolgozatom keretében arra kerestem választ, hogy e hatalmas tudásbázissal felvértezett székelyföldi nagyközség, hogyan hasznosítja turisztikai erőforrásait, melyet a *szakma*, a *lakosság*, az *önkormányzat*, valamint az *egyház* szemszögéből vizsgáltam.

Munkám keretében *hat tématerület keretében vizsgálgódtam*, melyeket egyben, mint hipotéziseket fogalmaztam meg.

A témát három kutatási eszközzel tártam fel, *szekunder* kutatás keretében leltároztam fel a község *turisztikai attrakcióit*, gyűjtöttem információkat a beosztott települések *turisztikai infrastruktúrájára*, valamint *szuprastruktúrája* vonatkozásán.

Primer kutatásom kereténben, mely egyaránt tartalmaz *kvantitatív* és *kvalitatív* elemeket is, a község *lakosságának*, a helyi *önkormányzatnak*, a *turisztikai szektornak*, valamint az *egyház képviselőinek* véleményét ismertem meg, két kutatási egyköz segítségével. Az *on-line* kérdőív, mind *kvantitatív* elem jelenik meg, amit kutatásomban kiegészít a *kvalitatív* oldal, mely interjúkat formájában testesült meg.

Az adatforrások kiértékelése és elemzése eredményeként, arra a következtetésre jutottam, hogy a felvonultatott, hat hipotézisemből, öt egyértelmű megerősítést, *igazolást nyert*, mindössze egy hipotézis bizonyult *részben igazoltnak*.

Dolgozatom és kutatómunkám lezárásaként, igyekeztem olyan gyakorlati, kézzel fogható javaslatokat megfogalmazni, úgy a helyi önkormányzat, mint a szakma képviselői számára, melyek megvalósítása, meggyőződésem szerint pozitív hatást képes gyakorolni a község turizmusára. Megismerve a helyi turisztikai szakma kiemelkedő személyiségeinek látásmódját, elköteleződését és tenni akarását, mely egybehangzik a helyi önkormányzat döntéshozó személyeinek véleményével, meg vagyok győződve arról, hogy Farkaslaka turizmusának nem csupán *patinás múltja*, hanem *fényes jövője* is van.